

ISSN 3027-7191 (Online)

วารสาร การบริหารการศึกษา และมนุษยสังคมศาสตร์

Journal of Educational Administration and Human Social Sciences (JEAHS)

ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน) 2568
Vol. 3 No. 1 (January-April) 2025

<https://so16.tci-thaijo.org/index.php/JEAHS>

วารสารการบริหารการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์
Journal of Educational Administration and Human
Social Sciences (JEAHS)

ISSN: 3027-719 (Online)

นโยบายและขอบเขตการตีพิมพ์ :

วารสารการบริหารการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์ Journal of Educational Administration and Human Social Sciences (JEAHS) ISSN 3027-7191 (Online) มีนโยบายรับตีพิมพ์บทความในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสตร์ ครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ศิลปศาสตร์ สังคมศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ รัฐศาสตร์ และสาขาวิชาสหวิทยาการอื่นๆ

บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์จะต้องไม่เคยตีพิมพ์ หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความในวารสารอย่างเคร่งครัด โดยอ้างอิงตามรูปแบบของ APA (นาม-ปี) รวมถึงเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสารฯ และเป็นบทความที่ไม่มีความหลายมากกว่า 25% ตามที่ถนนในโปรแกรม CopyCat ในเว็บ Thaijo2

ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความในวารสารฯ ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความโดยไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของวารสารฯ

กระบวนการพิจารณาบทความ :

บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ทุกบทความจะต้องผ่านการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญ 2 แบบ คือ แบบที่ 1 บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ทุกบทความจะต้องผ่านการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญอย่างน้อย 2 ท่าน ต่อ 1 บทความ แบบผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แต่งไม่ทราบชื่อกันและกัน (double-blind review)

แบบที่ 2 บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ทุกบทความจะต้องผ่านการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญอย่างน้อย 3 ท่าน ต่อ 1 บทความ แบบผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แต่งไม่ทราบชื่อกันและกัน (double-blind review)

ประเภทของบทความ :

เปิดรับตีพิมพ์ประเภทของบทความ คือ บทความวิจัย (Research Article) และบทความวิชาการ (Original Article)

ภาษาที่รับตีพิมพ์ :

เปิดรับบทความที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

กำหนดออก :

มีกำหนดออกตีพิมพ์ 3 ฉบับ ต่อปี (ราย 4 เดือน) ดังนี้ ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม- เมษายน, ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม-สิงหาคม, ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน-ธันวาคม

บรรณาธิการ :

พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฒโน, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.

Phramaha Yannawat Thitavaddhano, Asst. Prof. Dr.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University

กองบรรณาธิการ :

พระเมธาวินัยรส (สุเทพ พุทธจรรยา), รองศาสตราจารย์. ดร.

Phramedhavinaiyaros (Suthep Buddhachanya), Assoc. Prof. Dr.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย Mahamakut Buddhist University

ศาสตราจารย์ ร.ท. ดร.บรรจบ บรรณรุจิ Professor Lt. Dr.Banjob Bannarужи

นักวิชาการอิสระ Independent Academic

รองศาสตราจารย์ ดร.อำนวย เดชชัยศรี Assoc. Prof. Dr.Amnuay Detchaisri

นักวิชาการอิสระ Independent Academic

รองศาสตราจารย์ ดร.อำนาจ บัวศิริ Assoc. Prof. Dr.Amnaj Buasiri

นักวิชาการอิสระ Independent Academic

รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล Assoc. Prof. Dr.Marut Patphol

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ Srinakharinwirot University

ดร.เสนห์ เดชะวงศ์ Dr.Saneh Dechawongse

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย Mahamakut Buddhist University

ดร. กฤษณา นันทเพ็ชร Dr.Krisda Nantapetch

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University, Thailand

ดร.ลำพอง กลมกุล Dr.Lampong Klomkul

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

ดร.ไพโรจน์ กันตพงษ์ Dr.Phairoat Kanthapong

มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม Chandrakasem Rajabhat University

ฝ่ายประสานงานและจัดการวารสาร :

ดร.ศุภิญญา ศรีคำไทย

ดร.ณัฐนิชา ปัญญานิภา

ดร.อรุณรัตน์ วิไลรัตน์กุล

นางสาวณฐา ธาตาทิตติชัย

ติดต่อ :

วารสารการบริหารการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์
15 ซอยอยู่วิทยา10 แขวงกระทุ่มราย เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร 10530
โทร. 0955426695 E-mail: yannawat8@gmail.com
<https://so16.tci-thaijo.org/index.php/JEAHS/>

วารสารการบริหารการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์
Journal of Educational Administration and Human Social Sciences (JEAHS)

บทบรรณาธิการ

วารสารการบริหารการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์ Journal of Educational Administration and Human Social Sciences (JEAHS) ฉบับนี้เป็น ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน) 2568 ประกอบด้วยบทความวิจัยและบทความวิชาการ จำนวน 5 บทความ และเป็นวารสารฉบับแรกที่ได้มีการปรับปรุงรูปแบบของบทความใหม่เพื่อให้บทความมีความถูกต้องสมบูรณ์ โดยกองบรรณาธิการได้ตระหนักถึงคุณภาพวารสารตามกรอบการประเมินคุณภาพวารสารเป็นอย่างดีจึงได้คัดเลือกกลั่นกรองบทความให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินคุณภาพวารสารในฐานข้อมูล TCI

กองบรรณาธิการ ขอขอบคุณผู้เขียนบทความที่เป็นนักวิชาการ นักวิจัย และนักศึกษาทุกท่านที่ได้ให้ความสนใจเขียนบทความเพื่อลงตีพิมพ์ และหวังว่าจะได้รับความสนใจจากผู้เขียนบทความทุกท่านในโอกาสต่อไป และกองบรรณาธิการ ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านเป็นอย่างสูงที่ให้อนุเคราะห์ในการอ่านประเมินต้นฉบับ

สุดท้ายนี้ กองบรรณาธิการหวังอย่างยิ่งว่า บทความที่ได้ตีพิมพ์ในวารสารจะเป็นประโยชน์ต่อท่านผู้อ่าน และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางการศึกษาใหม่ให้เกิดขึ้น หากท่านผู้อ่านมีข้อเสนอแนะในการพัฒนาวารสารให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอขอบคุณและยินดีปรับปรุงเพื่อพัฒนาวารสารให้ดียิ่งขึ้นในโอกาสต่อไป

พระมหาญาณวิวัฒน์ จิตตวฑฺฒโน, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.
บรรณาธิการวารสารการบริหารการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์

สารบัญ

๒
หน้า

บทบรรณาธิการ

บทความวิจัย (Research Articles)

- องค์ประกอบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสัจจกัตถ 4 ของนักเรียนโรงเรียนสาธิตปทุม 1-11
DESIRABLE CHARACTERISTICS ACCORDING TO THE 4 PRINCIPLES OF SANGAHAVATTHU OF
STUDENTS AT SATHIT PATHUM DEMONSTRATION SCHOOL

พลเอก อติสร สุวรรณตรา General Adisorn Suwantra

สมศักดิ์ บุญปู Somsak Boonpoo

- ความต้องการจำเป็นการพัฒนาก้าวหน้าดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา 12-22
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท

THE NEEDS FOR DIGITAL LEADERSHIP DEVELOPMENT FOR SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER
THE OFFICE OF SECONDARY EDUCATION AREA, UTHAI THANI, CHAINAT

ไชยโพธิ์ ร่มโพธิ์ Chaiyapho Rompho

พระครูภาวนาวุฒิบัณฑิต Phrakhruphawawuthibanthit

- ความต้องการจำเป็นการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 23-31
พระนครศรีอยุธยา

THE NEEDS FOR SCHOOL ADMINISTRATION UNDER THE OFFICE OF PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA, PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA

กรณพรัตน์ จำเนียรพันธุ์ Karantarat Chamnianpan

เผด็จ จงสกุลศิริ Padet Jongsakulsiri

บทความวิชาการ (Academic Articles)

- นวัตกรรมการบริหารการศึกษา 32-48
EDUCATIONAL ADMINISTRATION INNOVATION

พระครูสมุห์ทอง ฐิตปัญโญ (บุตdee) PhrakhrusamuThong Thitapanyo (Butdee)

สมศักดิ์ บุญปู Somsak Boonpoo

มนัสนันท์ บุญปู Manassanan Boonpoo

สารบัญ

๒
หน้า

การประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาในการเรียนการสอน ด้วยแพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 APPLICATION OF BUDDHIST TEACHINGS IN ONLINE TEACHING PLATFORM TO DEVELOP LEARNERS IN THE 21ST CENTURY ฉัตรชัย ธารพล Chatchai Tanpon	49-61

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

องค์ประกอบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนโรงเรียนสาธิตปทุม*
DESIRABLE CHARACTERISTICS ACCORDING TO THE 4 PRINCIPLES OF
SANGAHAVATTHU OF STUDENTS AT SATHIT PATHUM
DEMONSTRATION SCHOOL

¹พลเอก อติสร สุวรรณตรา General Adisorn Suwantra

²สมศักดิ์ บุญปู Somsak Boonpoo

^{1, 2}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: adisorns@rocketmail.com

Article Received: April 01, 2025. Revised: April 29, 2025. Accepted: April 30, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอองค์ประกอบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนโรงเรียนสาธิตปทุม เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 17 คน ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนโรงเรียนสาธิตปทุม ประกอบด้วย 1) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการให้ (ทาน) นักเรียนมีการเสียสละ แบ่งปันสิ่งของ เวลา ความรู้ หรือความสามารถให้แก่ผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน 2) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวาจาสุภาพ (ปิยวาจา) นักเรียนมีการใช้คำพูดที่ไพเราะ สุภาพ อ่อนน้อม และเหมาะสมกับสถานการณ์และบุคคลที่พูดด้วย 3) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะ (อตถจริยา) นักเรียนมีจิตใจที่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม และพร้อมที่จะทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่นและสังคม 4) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านประพฤติตนเหมาะสม (สมานัตตตา) นักเรียนมีการปฏิบัติตามบทบาทและหน้าที่ของตนเองอย่างเหมาะสม รู้จักควบคุมอารมณ์ และมีความรับผิดชอบ

คำสำคัญ: คุณลักษณะอันพึงประสงค์, หลักสังคหวัตถุ 4, นักเรียน

Abstract

This research article aimed to propose a desirable characteristics according to the four principles of Saṅgahavatthu for Sathit Pathum Demonstration School. This research was a qualitative research by interviewing 17 key informants with semi-structured interviews and analyzing the data using content analysis.

The research results found that the components of the desirable characteristics according to the four principles of Saṅgahavatthu of students at Pathum Demonstration School

---

*บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของดุษฎีนิพนธ์เรื่อง รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนโรงเรียนสาธิตปทุม

consisted of 1) Desirable characteristics of giving (Dāna), students sacrificed and shared things, time, knowledge, or abilities with others without expecting anything in return. 2) Desirable characteristics of polite speech (Piyavāchā), students used pleasant words, polite, and gentle, and appropriate to the situation and the person they were talking to. 3) Desirable characteristics of public spirit (Atthachariyā), students had a generous mind, seeing the general benefit and ready to make benefits to others and society. 4) Desirable characteristics of appropriate behavior (Samānattatā), students behaved appropriately according to their roles and responsibilities, knowing how to control their emotions, and were responsible.

Keywords: Desirable Characteristics, Four Principles of Saṅgahavatthu, Students

บทนำ

การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชนในแง่ของการพัฒนาเจตคติ การสร้างคุณธรรมจริยธรรม โดยตระหนักว่า “การศึกษาเป็นกระบวนการการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคลากรและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางด้านวิชาการ สร้างองค์ความรู้ อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคมการเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542) การศึกษาจึงเป็นกระบวนการที่มุ่งพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่มีคุณภาพ มีความสามารถ เต็มศักยภาพ มีการพัฒนาที่สมดุลทั้งสติปัญญา จิตใจ ร่างกาย และสังคม เพื่อเสริมสร้างการพัฒนาและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ เป้าหมายการศึกษาที่แท้จริง คือ การพัฒนาบุคคลให้เขาเป็นผู้มีพื้นฐานความรู้ ความสามารถ ความเป็นคนดีเพื่อจะได้ช่วยเหลือตัวเองให้ดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมอย่างเป็นสุข ในขณะเดียวกันก็ต้องให้เป็นคนที่ทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม ช่วยเหลือพัฒนาสังคม ประเทศชาติ การศึกษาจึงเป็นการสร้างคนเพื่อให้ไปสร้างสังคมที่ตนอาศัยอยู่นั่นเอง การศึกษาที่เหมาะสมสำหรับสังคมไทยต้องเป็นไปเพื่อการพัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์มีวินัยใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดี (สำนักงานคณะกรรมการการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) และเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายดังกล่าวข้างต้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดเป็นพันธกิจ เพื่อพัฒนา ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา ให้ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพ โดยเน้นการพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ มีคุณธรรมจริยธรรม มีความสามารถตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและการพัฒนาสู่คุณภาพระดับสากล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2555) ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศนโยบายเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา โดยยึดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โดยมีคุณธรรมนำความรู้สร้างความตระหนักสำนึกในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีประชาธิปไตยพัฒนาคนโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษาเพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดี มีความรู้ และอยู่ดีมีสุขโดยใช้หลักคุณธรรม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวิสัยทัศน์ “เป็นองค์กรหลักในการส่งเสริมคุณธรรมในการศึกษาทุกระดับเพื่อเป็นรากฐานที่สำคัญในการดำรงชีวิต การจัดการศึกษาไทยจึงมีเป้าหมายพัฒนาคุณธรรมและความรู้ควบคู่กันมาโดยตลอด โดยมีกรอบแนวคิดให้การศึกษา เป็นกลไกการพัฒนาคนให้เกิด

คุณธรรมนำความรู้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550) อย่างไรก็ตาม การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมภายในโรงเรียน ส่วนใหญ่พบว่าปัญหาที่เกิดขึ้น คือ ในขณะที่ดำเนินการจัดการศึกษาไปแล้ว ยังประสบปัญหาเรื่องเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน และสภาพปัญหาทั่วไปของปัญหาด้านจริยธรรม คือ นักเรียนยังไม่ได้รับการปลูกฝังจริยธรรมที่ดีพอ ด้านความประพฤติจึงยังไม่เรียบร้อย โต๊ะเรียนมีรอยขีดเขียน สกปรก สภาพห้องเรียนไม่น่าเรียน โรงเรียนมุ่งเน้นคุณภาพทางด้านวิชาการมากกว่า การส่งเสริมให้นักเรียนมีความซื่อสัตย์ ความปรองดอง ความอดทน ในการสอนการทำควมดี โดยการบันทึกความดียังไม่ใช้ การส่งเสริมความดีมากนัก นักเรียนจะไม่เห็นความสำคัญของการบันทึกความดี เพื่อให้นักเรียนเข้าใจในการทำควมดีมากขึ้น การดำเนินการจัดกิจกรรมในการทำควมดี ครูออกคำสั่งมากกว่าที่จะให้นักเรียนคิดและปฏิบัติด้วยจิตสำนึกของตนเอง ส่วนใหญ่ครู จะใช้แบบทดสอบเป็นการตัดสินการปฏิบัติกิจกรรมโดยไม่คำนึงถึงผลต่อการสังเกตแสดงพฤติกรรม ซึ่งการศึกษาครั้งนี้จะเน้นการมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการ ตั้งแต่การศึกษาปัญหา การวางแผนดำเนินการ การตัดสินใจ การแก้ไขปัญหาและการประเมินร่วมกัน เพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยยึดหลักการมีส่วนร่วม คือ หลักร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตรวจสอบ และร่วมรับผิดชอบ (อารมณ คำเกาะ, 2557)

ในการเรียนการสอนนั้น ครูมีบทบาทสำคัญยิ่งเพราะมีหน้าที่รับผิดชอบคนสอนให้รู้และเข้าใจฝึกพฤติกรรมของคนให้เป็นคนดีมีคุณธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคม ครูต้องเป็นตัวอย่างที่ดีมีคุณภาพ และโรงเรียนจึงต้องเปิดโอกาสให้บุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การบริหารแบบมีส่วนร่วม จึงเป็นการบริหารที่เปิดโอกาสให้มีการเสนอความคิดเห็น มีการประชุมปรึกษาหารือร่วมกัน ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ และร่วมกันรับผลประโยชน์อันเกิดจากงาน เกิดความรู้สึกในความเป็นเจ้าของและความมีพันธะผูกพันทำให้ผู้ร่วมงานมีความพึงพอใจและมีขวัญและกำลังใจ ในการปฏิบัติงานในโรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และครูต้องปรับบทบาทจากการเป็นผู้บอข้อมูลเป็นผู้ให้คำแนะนำปรึกษา โดยต้องตระหนักเสมอว่าตนเองไม่ใช่ผู้กำหนดความรู้ แต่เป็นผู้สอนแก่นความรู้ในวิชาที่สอนและแนะวิธีการคิดให้กรอบในการวิเคราะห์เนื้อหาวิชาการ แนะนำ การพิจารณาข้อมูลที่จะเลือกนำมาใช้ แนะนำเรื่องราวๆ ไปที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตของผู้เรียนด้วย เช่น ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ การพัฒนาบุคลิกภาพ มารยาท การป้องกันตนเองจากภัย อันตรายต่างๆ เป็นต้น ครูจะทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำแนะนำปรึกษาแก่นักเรียนและเป็นผู้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ก็ต่อเมื่อครูเป็นผู้ที่เรียนรู้มาก่อนและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้กระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ เป็นคนช่างสังเกตและคิดแตกฉานกับข้อมูลและความรู้ที่ผ่านเข้ามาในสมองด้วยการตั้งคำถามและหาทางพิสูจน์เรื่องเหล่านี้ให้ได้ข้อสรุปที่ชัดเจน (ธนวัฒน์ บุญทวี, 2558)

โรงเรียนสาธิตปทุม เดิมชื่อ โรงเรียนนานาชาติเพรพ (ปทุมธานี) (Prep International School Pathumthani) ได้รับอนุมัติให้ใช้หลักสูตร NSW จากรัฐ New South Wales ประเทศออสเตรเลีย และได้รับอนุมัติหลักสูตรจากกระทรวงศึกษาธิการ ให้จัดตั้งโรงเรียนเอกชน ประเภทเฉพาะกาล (นานาชาติ) และเปิดทำการเรียนการสอนตั้งแต่ปีการศึกษา 2548 (ใบอนุญาตเลขที่ ปท (เขต 1) 001/2548) ในระดับชั้นอนุบาลถึงประถมศึกษา และเพิ่มหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ร.12 ใบอนุญาตเลขที่ ปท (เขต 1) 070/2549) ในปีการศึกษา 2564 ได้ทำความร่วมมือในการพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน แผนกนานาชาติร่วมกับ Invictus International School (สิงคโปร์) ซึ่ง Invictus International School ก่อตั้งขึ้นครั้งแรกในประเทศสิงคโปร์ ได้รับการยอมรับในด้านความสามารถในการให้การศึกษาที่มีคุณภาพและราคาเหมาะสม พัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยโปรแกรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และโปรแกรม

วิทยาศาสตร์ STEMWerkz โดยเรียกชื่อแผนกว่า Invictus International Programme (IIP) ดังนั้น โรงเรียนสาธิตปทุม จึงมีวิสัยทัศน์ว่า โลกในยุคปัจจุบันมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก โดยเฉพาะในความเจริญก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้งของเทคโนโลยี กล่าวคือเป็นยุคที่ทุกคนมีความจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีในการติดต่อสื่อสารและเรียนรู้ในชีวิตประจำวันอย่างไม่สามารถเลี่ยงได้ การศึกษาระดับอนุบาลและประถมจึงจำเป็นต้องเน้นกระบวนการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และมีทักษะที่จำเป็นทั่วไปและการใช้เทคโนโลยีที่มีความจำเป็นในการดำเนินชีวิตประจำวัน รวมทั้งการจัดกิจกรรมเสริมที่ช่วยพัฒนาในด้านจริยธรรมให้แก่นักเรียน การให้นักเรียนรู้จักหน้าที่ที่มีต่อตนเองและผู้อื่นที่อยู่ร่วมกันในแต่ละวันได้อย่างเหมาะสมกับวัย เพื่อธำรงวัฒนธรรมที่ดีและค่านิยมที่สังคมโลกพึงมี โดยมีเป้าหมายที่จะปลูกฝังและส่งเสริมให้นักเรียนมีพัฒนาการครบทุกด้าน มีความรัก ชื่นชมตลอดจนเคารพตนเองและผู้อื่น เป็นผู้รู้จักรักษานามัย ได้รับการกล่อมเกลาจิตใจ มีปัญญา มีความสุขและสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้ มีชีวิตประสบความสำเร็จและมีความสุข (โรงเรียนสาธิตปทุม, 2566)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่ององค์ประกอบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนโรงเรียนสาธิตปทุม เพื่อเป็นข้อมูลที่สำคัญในการพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะตามหลักพุทธธรรมอันจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและการพัฒนาเยาวชนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อเสนอองค์ประกอบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนโรงเรียนสาธิตปทุม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ จำนวน 17 รูป/คน ด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นผู้บริหารและครูโรงเรียนสาธิตปทุม และกลุ่มที่ 2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นผู้ปกครองนักเรียน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง เป็นแบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษาองค์ประกอบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนโรงเรียนสาธิตปทุม มีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย ดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิดทฤษฎี จากเอกสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดประเด็นในการสัมภาษณ์ 2) นำแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของแบบสัมภาษณ์ในเบื้องต้น เพื่อตรวจสอบความถูกต้องตามเนื้อหา (Content Validity) และความชัดเจนของภาษา 3) นำความคิดเห็นมาปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์แล้วนำไปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาองค์ประกอบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนโรงเรียนสาธิตปทุม มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) ผู้วิจัยขอหนังสือจากผู้อำนวยการโครงการหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช

วิทยาลัย เพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 2) นำหนังสือขออนุญาตสัมภาษณ์ และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยนำไปมอบให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยตนเอง โดยให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นผู้กำหนดวัน เวลา และสถานที่ในการให้สัมภาษณ์ 3) เก็บรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์ และทำการบันทึกการสัมภาษณ์ด้วยการจดบันทึกภาพนิ่ง และเครื่องบันทึกเสียง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการสรุปผลการวิจัยการสัมภาษณ์ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

องค์ประกอบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนโรงเรียนสาธิตปทุมจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง โดยสรุปผลการศึกษา ดังนี้

1. องค์ประกอบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านที่ 1 การให้ (ทาน) การเสียสละ แบ่งปันแก่ผู้อื่น ของนักเรียนโรงเรียนสาธิตปทุม ประกอบด้วยนักเรียนควรรู้จักการรู้จักแบ่งปัน อาทิ เช่น ให้เพื่อนๆ ได้ใช้อุปกรณ์ส่วนรวมร่วมกัน ควรรู้จักยอมให้เพื่อนๆ ได้รับสิ่งของรางวัลโดยไม่รู้สึกรังเกียจหรือแสดงความชื่นชมให้ผู้อื่น การให้สิ่งของที่ควรให้ การให้ความรู้คำแนะนำที่ดี การให้อภัย การให้ความรัก ความอาทรต่อกัน การให้กำลังใจ ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน รู้จักให้ผู้อื่น เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นักเรียนมีจิตใจที่จะให้ความช่วยเหลือ แบ่งปันของต่างๆ เช่น แบ่งขนม อุปกรณ์ต่างๆ เมื่อเพื่อนไม่ได้นำมา ให้โดยไม่หวังผลตอบแทนและเต็มใจที่จะให้ เมื่อให้แล้วรู้สึกมีความสุขเกิดคุณค่าทางจิตใจแก่นักเรียน นักเรียนแบ่งปันขนมให้กัน แบ่งของเล่นกันเล่นกับเพื่อนๆ รวมถึงการแบ่งปันดินสอ ปากกา อุปกรณ์การเรียน การรู้จักแบ่งปันให้ผู้อื่น ซึ่งเด็กๆ สามารถปฏิบัติได้อย่างง่าย เช่น การบริจาคสิ่งของ เช่น เสื้อผ้า ของเล่นที่ตนไม่ได้ใช้แล้ว หรือการรู้จักแบ่งขนม อุปกรณ์การเรียนให้เพื่อน รู้จักการให้ รู้จักการเสียสละ รู้จักการแบ่งปันและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักการให้อภัย การบริจาคสิ่งของที่เหลือใช้ให้เด็กด้อยโอกาส การแนะนำสอนเพื่อนสิ่งที่เรารู้แล้ว การให้ความช่วยเหลือผู้อื่น การให้กำลังใจ นักเรียนแบ่งปันสิ่งของ เครื่องเขียนที่ใช้สำหรับเรียนให้กับเพื่อนๆ ในห้อง และแสดงความเสียสละต่อส่วนรวม เช่น เสียสละเวลาตัวให้เพื่อนๆ รู้จักแบ่งปัน เช่น มีเพื่อนบางคนอาจลืมอุปกรณ์ในการเรียน เรามีมาก เราก็แบ่งปันให้เพื่อนได้หยิบยืมไปใช้ก่อนได้ การช่วยเหลือเมื่อเห็นเพื่อนหรือคุณครูถือของมามากหรือหนักเกินไป เราก็เข้าไปช่วยเหลือตามกำลังด้วยความยินดี การช่วยกันดูแลจัดโต๊ะเก้าอี้ให้เรียบร้อยและสะอาดเรียบร้อยในทุกวัน ช่วยกันดูแลของใช้ เช่น กระเป๋านักเรียน รองเท้าของทุกคนให้จัดวางให้เรียบร้อยในทุกวัน อยากให้นักเรียนเสียสละ แบ่งปันให้กับเพื่อนและผู้อื่น การบริจาคสิ่งของที่เหลือใช้ให้เด็กด้อยโอกาส การแนะนำสอนเพื่อนสิ่งที่เรารู้แล้ว การให้ความช่วยเหลือผู้อื่น การให้กำลังใจ จิตสำนึกในการช่วยเหลือผู้อื่น นักเรียนได้รับการปลูกฝังให้เข้าใจคุณค่าในการช่วยเหลือผู้อื่น การลดทอนความเห็นแก่ตัว สอนให้นักเรียนรู้จักการเสียสละเพื่อให้ผู้อื่นมีคุณภาพที่ดีขึ้น ความเข้าใจในความเท่าเทียมกัน สอนให้เด็กเข้าใจถึงความสำคัญของการแข่งขันเพื่อสร้างความเท่าเทียม การให้สิ่งของที่ควรให้ การให้ความรู้คำแนะนำที่ดี การให้อภัย การให้ความรัก ความอาทรต่อกัน การให้กำลังใจ ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การให้ที่หมายถึงการเสียสละและการแบ่งปันแก่ผู้อื่น นั้นควรจะต้องเริ่มต้นจากจิตใจของเด็กนักเรียน และการที่เด็กนักเรียนจะมีจิตใจอย่างนั้นได้ สิ่งแวดล้อม สังคม และการเอาใจใส่จากครู เป็นสิ่งที่สำคัญมาก เมื่อสิ่งรอบตัวพร้อมเด็กนักเรียนก็จะสามารถเติบโตขึ้นมาได้อย่างที่ควรจะเป็น

2. องค์ประกอบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านที่ 2 วาจาสุภาพ (ปิยวาจา) พุดจาด้วยถ้อยคำสุภาพ นุ่มนวล เหมาะแก่บุคคล เวลา สถานที่ของนักเรียนโรงเรียนสาธิตปทุม ประกอบด้วยการใช้วาจาสุภาพเหมาะสมกับเวลา โอกาส สถานที่ บุคคล เป็นสิ่งที่ต้องได้รับการอบรมและฝึกฝน รู้จักคำสุภาพลงท้าย ค่ะ/ครับ ขอขอบคุณ ขอพรขอบคุณ ขอใจ ขอโทษ พร้อมกริยาที่สุภาพอ่อนโยน การพุดด้วยถ้อยคำสุภาพ จริงใจ การพุดด้วยถ้อยคำที่เหมาะสมกับสถานการณ์ ใช้คำพุดที่เป็นประโยชน์ ใช้คำพุดที่ไพเราะ พุดจาไพเราะ สุภาพ อ่อนหวาน มีสัมมาคารวะ รู้กาลเทศะ เคารพผู้ใหญ่ นักเรียนควรพุดจาไพเราะ ชัดถ้อยชัดคำ ไม่ส่งเสียงดัง มีหางเสียง ครับ/ค่ะ ใช้คำพุดที่เหมาะสม ไม่พุดคำหยาบหรือตะโดนกัน ใช้คำที่น่าฟังถูกหลักภาษา ไพเราะอ่อนหวาน นักเรียนมีถ้อยคำการพุดกับเพื่อนที่ไพเราะ ไม่มีการพุดคำหยาบ รู้จักกาลเทศะ พุดเหมาะสมกับบุคคลและสถานการณ์ สำคัญที่สุด คือ พุดจาไพเราะ นักเรียนสาธิตปทุมต้องพุดจาไพเราะ มีหางเสียงกับผู้อื่น พุดจามีเหตุผล คิดก่อนที่จะพุดออกมา รวมถึงการพุดในเชิงบวก ไม่พุดเชิงลบ เช่น การว่าร้ายผู้อื่น และสามารถพุดแสดงความคิดเห็นได้ดี พุดจาไพเราะ สุภาพอ่อนหวาน น่ารัก เปิดโอกาสให้ผู้ฟังซักถามหรือแสดงความคิดเห็น ไม่พุดจาก้าวร้าว ไม่แย่งกันพุด ใช้ความดังของเสียงให้พอเหมาะ ไม่พุดนิทาว่าร้ายผู้อื่น การใช้คำพุดที่เหมาะสม สุภาพเสียงคำหยาบ การพุดด้วยความเคารพ ขอโทษ ขอขอบคุณ การใช้โทนเสียงที่เหมาะสม การพุดจามีหางเสียง นักเรียนพุดจาไพเราะกับเพื่อนๆ ในห้องใช้ถ้อยคำที่น่าฟัง ไม่พุดคำหยาบ และรู้จักการพุดในสถานที่ต่างๆ ที่เหมาะสม การพุดในวัด หรือสถานที่ราชการ การทำความเคารพ การไหว้ การกล่าวคำทักทายจะต้องมีคำลงท้าย สวัสดีค่ะ สวัสดีครับ การพุดออกเสียงคำที่ชัดเจน น้ำเสียงนุ่มนวล ยิ้มแย้มแจ่มใสและมีความจริงใจ พุดคำสุภาพไม่พุดหยาบคาย ไม่พุดให้ร้ายผู้อื่น ควรพุดชมเชยเมื่อผู้อื่นทำความดี และพุดให้กำลังใจเมื่อผู้อื่นท้อแท้ การใช้คำสุภาพให้เหมาะสมกับบุคคล เช่น ใช้คำพุดที่เคารพต่อครูและผู้ใหญ่ อยากให้นักเรียนพุดจาไพเราะกับเพื่อนและคุณครู รวมถึงบุคคลภายนอก การควบคุมสำเนียง พุดน้ำเสียงไม่ใช้อารมณ์ ความเหมาะสมของเวลาและสถานที่ เลือกเวลาพุดให้เหมาะสม ไม่ขัดจังหวะ คำพุดสร้างสรรค์ ใช้คำที่เสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ไม่ทำให้ผู้อื่นรู้สึกไม่ดี การพุดจาด้วยถ้อยคำสุภาพ มีหางเสียง การใช้คำสุภาพให้เหมาะสมกับบุคคล เช่น ใช้คำพุดที่เคารพต่อครูและผู้ใหญ่ การพุดด้วยถ้อยคำสุภาพ จริงใจ การพุดด้วยถ้อยคำที่เหมาะสมกับสถานการณ์ ใช้คำพุดที่เป็นประโยชน์ ใช้คำพุดที่ไพเราะ การใช้คำพุดที่เหมาะสมสุภาพเสียงคำหยาบ

3. องค์ประกอบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านที่ 3 จิตสาธารณะ (อรรถจริยา) การทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและส่วนรวม ของนักเรียนโรงเรียนสาธิตปทุม ประกอบด้วยนักเรียนมีหน้าที่ในฐานะลูก เพื่อน ลูกศิษย์ นักเรียน และทำประโยชน์ เช่น ดูแลความสะอาด รักษาสิ่งแวดล้อม ทิ้งขยะให้ถูกที่ ช่วยจัดห้องเรียน ช่วยงานคุณครู และงานกลุ่มที่ได้รับผิดชอบร่วมกัน ทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อเพื่อน ทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน ซักชวนเพื่อนให้ร่วมบำเพ็ญประโยชน์ ความมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่นอย่างเต็มใจ จิตอาสา ไม่ประพฤติดตนให้ผู้อื่นเดือดร้อน นักเรียนควรมีจิตสาธารณะ เช่น เมื่อเห็นขยะก็ควรช่วยกันเก็บ ดูแลรักษาความสะอาดของโรงเรียนด้วยกัน ปิดน้ำปิดไฟปิดแอร์เมื่อไม่ใช้ ช่วยกันสอดส่องดูแลให้สะอาดอยู่เสมอ การที่นักเรียนเห็นขยะ นักเรียนจะนำไปทิ้ง และการเก็บอุปกรณ์กีฬา เห็นครุถือขอเข้ามามีช่วย นักเรียนสาธิตปทุมควรเป็นผู้มีน้ำใจ ช่วยเหลือตนเองได้ดี และต้องช่วยเหลือผู้อื่นได้ด้วย การทำตนให้เป็นประโยชน์นั้น เด็กๆ สามารถทำได้โดยการฝึกฝนให้รู้จักเก็บขยะแม้จะไม่ใช่ของตนเอง ช่วยเหลือคุณครูและเพื่อนร่วมชั้นได้ รู้จักช่วยเหลือผู้อื่นตามกำลังที่ตนมี เช่น เด็กอนุบาลช่วยคุณครูเก็บกระเป๋านักเรียน เก็บที่นอน นักเรียนรู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รู้จักหยิบบินและแบ่งปัน ไม่เอาไรต์เอาเปรียบผู้อื่น มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น การเข้าร่วมกิจกรรมโครงการอาสาสมัครต่างๆ การช่วยพระยกของขณะ

มาบิณฑบาต การช่วยน้องยกกระเป๋าส่งขึ้นชั้นบน หรือ ข้ามถนน การเก็บของแล้วนำมาคืน นักเรียนบำเพ็ญประโยชน์ด้วยการเก็บขยะในโรงเรียน หรือเก็บอุปกรณ์กีฬาเข้าห้องอุปกรณ์ การเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นสาธารณประโยชน์ของโรงเรียน และกิจกรรมอื่นๆ ข้างนอกโรงเรียน กิจกรรมพี่ดูแลน้อง ดูแลเรื่องการจัดระเบียบแถว การจัดกระเป๋านักเรียน การจัดเก็บรองเท้าให้เป็นระเบียบ ช่วยกันดูแลความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น ช่วยกันดูแลเรื่องการใช้น้ำ การปิด-การเปิดน้ำ เมื่อเลิกใช้แล้วต้องปิดให้เรียบร้อย การใช้ไฟ เมื่อเลิกใช้แล้วต้องปิดให้เรียบร้อย การช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทนและทำให้ผู้อื่นได้รับผลประโยชน์ อยากให้นักเรียนมีจิตสาธารณะ เห็นขยะสามารถเก็บโดยไม่ต้องสั่ง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสังคม เช่น ทำจิตอาสา ช่วยเหลือสังคมและส่วนรวม การรับผิดชอบต่อส่วนรวม การเสียสละความสะดวกสบาย หรือเวลาเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ช่วยกันดูแลความสะอาดของห้องเรียน และพื้นที่ที่นักเรียนทำงานร่วมกัน การมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น การเข้าร่วมกิจกรรมโครงการอาสาสมัครต่างๆ การช่วยพระยักของขณะมาบิณฑบาต การช่วยน้องยกกระเป๋าส่งขึ้นชั้นบน หรือ ข้ามถนน การเก็บของแล้วนำมาคืน

4. องค์ประกอบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านที่ 4 ประพฤติตนเหมาะสม (สมานัตตตา) การประพฤติปฏิบัติตนเหมาะสมกับหน้าที่ของตนเอง ของนักเรียนโรงเรียนสาธิตปทุมประกอบด้วยนักเรียนต้องมีความสม่ำเสมอและตั้งใจมาโรงเรียนแต่เช้าทันเวลาเข้าแถว การส่งการบ้าน การทบทวนบทเรียน การรักษาเวลาในแต่ละกิจกรรม การหมั่นเพียรในการฝึก ขอบในทุกกิจกรรมเพื่อพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ การปฏิบัติหน้าที่นักเรียนที่ดี การปฏิบัติหน้าที่พลเมืองที่ดี การปฏิบัติหน้าที่ประชาชนที่ดี จงรักภักดี การปฏิบัติหน้าที่ผู้นำและผู้ตามที่ดี การเป็นนักเรียนที่ดี รับผิดชอบต่อนหน้าที่ของตนเอง รุ่งเรืองเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับรุ่นน้อง รุ่นน้องเคารพรุ่นพี่ นักเรียนควรปฏิบัติตามกฎข้อบังคับของโรงเรียน ตั้งใจเรียนทำงานให้เสร็จตามที่ได้รับมอบหมาย ไม่ทะเลาะวิวาทสร้างความเดือดร้อน เป็นนักเรียนที่รักสะอาด จิตใจตั้งมั่นอยู่ในศีลธรรมและความดี ไม่พูดคำหยาบ พูดแต่สิ่งดีดี ทำในสิ่งดีดี และมีสมาธิในการรับรู้ทุกสิ่ง ปฏิบัติตนในสิ่งดีงาม นักเรียนควรปฏิบัติตนเข้ากับเพื่อน อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ และรู้หน้าที่ของตนเอง รู้จักหน้าที่ของตนเอง นั่นคือควรตั้งใจเรียน เก็บเกี่ยวความรู้จากโรงเรียนและคุณครู เพื่อนำไปใช้ในอนาคต ไม่ประพฤติตนนอกกรอบนอกทาง เช่น โกหกคุณครู หรือไม่สนใจการเรียน และประพฤติปฏิบัติตนเหมาะสมก็ต้องมาพร้อมกับคำว่า รู้จักรับผิดชอบตนเอง เช่น จัดตารางเรียน แต่งกายเรียบร้อย และปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน นักเรียนมีความเคารพครูบาอาจารย์อย่างสม่ำเสมอ รู้จักวางตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ มีวินัยและเคารพกฎระเบียบ มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ มีเหตุผล การรักษากฎระเบียบของโรงเรียน การตั้งใจศึกษาเล่าเรียน มีความรับผิดชอบส่งงานตามกำหนด เคารพสิทธิของเพื่อนร่วมชั้นเรียนและในโรงเรียน มีความเคารพครูอาจารย์ พ่อแม่ นักเรียนมีหน้าที่ คือ การเรียน หาความรู้ นำความรู้ไปใช้ ควรทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด และรู้จักหน้าที่ของตนเอง การรู้จักหน้าที่ของตนเอง ตั้งใจเรียน มีความรับผิดชอบต่องานที่คุณครูมอบหมาย เข้าห้องสมุดศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน อยู่ในระเบียบวินัยของตนเอง มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น แสดงความคิดเห็นได้ตามสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ไม่เข้าไปล่วงเกินสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ยอมรับคำติชมของผู้อื่นได้ และปฏิบัติตนให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข การปฏิบัติตนตามหน้าที่อย่างเหมาะสมและเต็มความสามารถ อยากให้นักเรียนปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับวัยและสถานที่ การมีระเบียบวินัยทั้งในเรื่องการเรียนและการใช้ชีวิตประจำวัน การรักษากฎระเบียบของโรงเรียน การเคารพและปฏิบัติตามกฎ การมีวินัยในการเรียน เตรียมอุปกรณ์ประกอบการเรียนให้พร้อม และเก็บรักษาของของตนเอง การตั้งใจศึกษาเล่าเรียน มีความรับผิดชอบส่งงานตามกำหนด การเคารพสิทธิของเพื่อนร่วมชั้นเรียนและในโรงเรียน

สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้ องค์ประกอบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนโรงเรียนสาธิตปทุม ประกอบด้วย 1) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการให้ (ทาน) นักเรียนมีการเสียสละ แบ่งปันสิ่งของ เวลา ความรู้ หรือความสามารถให้แก่ผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน 2) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวาจาสุภาพ (ปิยวาจา) นักเรียนมีการใช้คำพูดที่ไพเราะ สุภาพ อ่อนน้อม และเหมาะสมกับสถานการณ์และบุคคลที่พูดด้วย 3) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะ (อรรถจริยา) นักเรียนมีจิตใจที่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม และพร้อมที่จะทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่นและสังคม 4) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านประพฤติตนเหมาะสม (สมานัตตตา) นักเรียนมีการปฏิบัติตามบทบาทและหน้าที่ของตนเองอย่างเหมาะสม รู้จักควบคุมอารมณ์ และมีความรับผิดชอบ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบผลการวิจัยสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้ ผลการศึกษาขององค์ประกอบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนโรงเรียนสาธิตปทุม ประกอบด้วย 1) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการให้ (ทาน) นักเรียนมีการเสียสละ แบ่งปันสิ่งของ เวลา ความรู้ หรือความสามารถให้แก่ผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน 2) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวาจาสุภาพ (ปิยวาจา) นักเรียนมีการใช้คำพูดที่ไพเราะ สุภาพ อ่อนน้อม และเหมาะสมกับสถานการณ์และบุคคลที่พูดด้วย 3) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะ (อรรถจริยา) นักเรียนมีจิตใจที่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม และพร้อมที่จะทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่นและสังคม 4) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านประพฤติตนเหมาะสม (สมานัตตตา) นักเรียนมีการปฏิบัติตามบทบาทและหน้าที่ของตนเองอย่างเหมาะสม รู้จักควบคุมอารมณ์ และมีความรับผิดชอบ ซึ่งมีความสอดคล้องบางประการกับงานวิจัยของฐิตินันท์ ผิวนิล (2565) ที่ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนให้ความสำคัญกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ค่านิยม 12 ประการ และหลักคุณธรรม 5 ประการ ในระดับสูง แต่ยังพบว่านักเรียนยังให้ความสำคัญกับชุดคุณลักษณะ ค่านิยม และหลักคุณธรรมอื่น ๆ ด้วย พร้อมกับการมีข้อวิพากษ์ต่อหลักสูตรการเรียนการสอนคุณธรรมในโรงเรียนที่มีอยู่ ทั้งนี้ แนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ค่านิยม และหลักคุณธรรมให้นักเรียนได้ 8 ประการ คือ 1) การปรับปรุงหลักสูตรการเรียนรู้คุณธรรม 2) การสร้างมาตรฐานการปฏิบัติคุณธรรมในโรงเรียน 3) การสร้างอัตลักษณ์คุณลักษณะเฉพาะ 4) การส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ 5) การส่งเสริมบทบาทของครูอาจารย์ผู้สอน 6) การส่งเสริมบทบาทของนักเรียน 7) การเพิ่มบทบาทของผู้ปกครองและครอบครัว และ 8) การใช้ประโยชน์จากสื่อสังคมออนไลน์ ผลการวิจัยนี้เสนอแนะให้หลักสูตรการเรียน ผู้เรียน ผู้สอน ผู้ปกครอง สถานศึกษาและสื่อสังคมออนไลน์ร่วมกันพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โดยให้ความสำคัญกับหลักคุณธรรมสากลที่นักเรียนให้ความสนใจมากขึ้น และมีความสอดคล้องบางประการกับงานวิจัยของเพ็ญวรา ชูประวัติ (2565) ได้ทำการศึกษาเรื่องการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนคุณภาพสำหรับสังคมโลกในอนาคต ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนคุณภาพในสังคมโลกอนาคต ประกอบด้วย 4 ด้านหลัก แต่ละด้านประกอบด้วย 10 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ด้านที่ 1 คุณลักษณะด้านผู้นำทางสังคมและอารมณ์ (Social and Emotional leader) ด้านที่ 2 คุณลักษณะด้านผู้นำทางคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม (Virtue, Ethical and Values leader) ด้านที่ 3 คุณลักษณะด้านผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change leader) ด้านที่ 4 คุณลักษณะด้านผู้นำนวัตกรรมและผู้ประกอบการ (Innovative and Entrepreneurial leader) ผลการวิจัยนี้จะสามารถเป็นแนวทางให้ผู้กำหนดนโยบายหรือผู้บริหารสถานศึกษากำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนให้มีความ

สอดคล้องกับบริบทสังคมโลกที่เป็นพลวัตได้ ทั้งนี้ สถานศึกษาควรพัฒนาให้นักเรียนมีความเป็นผู้นำที่สามารถนำตนเองและผู้อื่น เพื่อทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในโลกอนาคตได้อย่างยั่งยืน

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้ คือ องค์ประกอบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนโรงเรียนสาธิตปทุม อันเป็นการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 กับคุณลักษณะพึงประสงค์ของนักเรียน ซึ่งหลักสังคหวัตถุ 4 เป็นหลักธรรมที่เน้นการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข การปลูกฝังหลักธรรมนี้ตั้งแต่เด็กจะช่วยให้เด็กมีพื้นฐานทางจริยธรรม พัฒนาทักษะชีวิตที่สำคัญ เมื่อนักเรียนทุกคนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สังคมโรงเรียนก็จะเป็นสังคมที่น่าอยู่ มีความอบอุ่น และเอื้อต่อการเรียนรู้ นักเรียนเติบโตไปเป็นกำลังสำคัญของสังคม และเป็นแบบอย่างที่ดีให้แกผู้อื่น การนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนนั้น ถือเป็นการวางรากฐานที่ดีเยี่ยมให้แก่เด็กนักเรียนในการเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพและมีส่วนร่วมในการสร้างสังคมที่ดีขึ้นได้ การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน มีดังนี้ 1) การให้ (ทาน) หมายถึง นักเรียนโรงเรียนสาธิตปทุมมีการเสียสละ แบ่งปันสิ่งของ เวลา ความรู้ หรือความสามารถให้แก่ผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน 2) วาจาสุภาพ (ปิยวาจา) หมายถึง นักเรียนโรงเรียนสาธิตปทุมมีการใช้คำพูดที่ไพเราะ สุภาพ อ่อนน้อม และเหมาะสมกับสถานการณ์และบุคคลที่พูดด้วย 3) จิตสาธารณะ (อรรถจริยา) หมายถึง นักเรียนโรงเรียนสาธิตปทุมมีจิตใจที่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม และพร้อมที่จะทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่นและสังคม และ 4) ประพฤติตนเหมาะสม (สมานัตตตา) หมายถึง นักเรียนโรงเรียนสาธิตปทุมมีการปฏิบัติตนตามบทบาทและหน้าที่ของตนเองอย่างเหมาะสม รู้จักควบคุมอารมณ์ และมีความรับผิดชอบ โดยสรุปเป็นภาพองค์ความรู้การวิจัย ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ประกอบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนโรงเรียนสาธิตปทุม

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
  - 1.1 การนำองค์ประกอบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสัจพจน์ 4 ของนักเรียนโรงเรียนสาธิตปทุม ไปเป็นข้อมูลการพัฒนาการเรียนเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ
  - 1.2 ควรสนับสนุนให้มีงบประมาณในการพัฒนานักเรียนตามองค์ประกอบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสัจพจน์ 4 ของนักเรียนโรงเรียนสาธิตปทุม
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
  - 2.1 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนตามหลักสัจพจน์ 4 โดยแยกพัฒนา 4 ด้าน คือ ด้านการให้ (ทาน) 2) ด้านวาจาสุภาพ (ปิยวาจา) 3) ด้านจิตสาธารณะ (อรรถจริยา) 4) ด้านประพฤติตนเหมาะสม (สมานัตตตา)
  - 2.2 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนตามหลักพุทธธรรมข้ออื่น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- จิระวัฒน์ ไรจนศิลป์. (2565). การบูรณาการเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่อย่างพอเพียงอย่างยั่งยืน. วารสารวิจัยวิชาการ, 5(4), 309-323.
- ฐิตินันท์ ฝืนนิล. (2565). แนวทางส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ค่านิยม และหลักคุณธรรมสำหรับนักเรียนโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. วารสารประชากรศาสตร์, 38(1), 1-20.
- ธนวัฒน์ บุญทวี. (2558). การพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารงานโรงเรียนอนุบาลเทศบาล ตำบลแม่ฮ้อย (บ้านเด่น) อำเภอแม่ฮ้อย จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้เทคนิคการประชุมเชิงสร้างสรรค์ (AIC : Appreciation Influence Control). วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ธวัชชัย รัตตัญญู. (2551). การพัฒนารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสยาม.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). (2559). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 34. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิการศึกษาเพื่อสันติภาพ พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต).
- เพ็ญวรา ชูประวัติ. (2565). การศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนคุณภาพสำหรับสังคมโลกในอนาคต. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, 33(3), 48-64.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- โรงเรียนสาธิตปทุม. (2566). ข้อมูลโรงเรียน. แหล่งที่มา <https://sathitpathum.ac.th/> สืบค้นเมื่อ 9 มกราคม 2566.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2555). จุดเน้น สพฐ. ปี 2555. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

- สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). การเสริมสร้างคุณธรรมในระบบการศึกษาไทย. กรุงเทพมหานคร: วีทีซีคอมมิวนิเคชั่น.
- อารมณ คำเกาะ. (2557). การพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านโคกไม้ล้ม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ความต้องการจำเป็นการพัฒนาก้าวหน้าดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท*

THE NEEDS FOR DIGITAL LEADERSHIP DEVELOPMENT FOR SCHOOL
ADMINISTRATORS UNDER THE OFFICE OF SECONDARY EDUCATION AREA,
UTHAI THANI, CHAINAT

¹ไชยโพธิ์ ร่มโพธิ์ Chaiyapho Rompho

²พระครูภาวนาวิมลบัณฑิต Phrakhruphawnawuthibanthit

^{1, 2}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: chaifarm19@hotmail.com

Article Received: April 02, 2025. Revised: April 29, 2025. Accepted: April 30, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นการพัฒนาก้าวหน้าดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างคือผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท จำนวน 302 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า $PNI_{modified}$

ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่เป็นจริงการพัฒนาก้าวหน้าดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สภาพที่ควรจะเป็นการพัฒนาก้าวหน้าดิจิทัล สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการจำเป็นการพัฒนาก้าวหน้าดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท พบว่า ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นอันดับที่ 1 การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล อันดับที่ 2 การมีความรู้ดิจิทัลและสามารถใช้งานได้อย่างคล่องแคล่ว อันดับที่ 3 การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล และอันดับที่ 4 การเข้าใจในความรู้และทักษะดิจิทัลที่หลากหลายของแต่ละบุคคล ตามลำดับ

คำสำคัญ: การพัฒนาก้าวหน้า, ก้าวหน้าดิจิทัล, ปฏิสัมพันธ์ 4, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This research article aimed to study the needs for digital leadership development for school administrators under the Office of the Secondary Education Service Area, Uthai Thani, Chainat. The research was quantitative. The sample group was 302 school administrators and teachers of Uthai Thani, Chainat secondary schools. The data were analyzed using statistics, namely percentage, mean, and standard deviation, $PNI_{modified}$.

---

*บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของดัชนีพรรณนารูปแบบการพัฒนาก้าวหน้าดิจิทัลตามหลักปฏิสัมพันธ์ 4 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท

The research results found that the actual conditions for developing digital leadership for school administrators, overall, had a high average level. The conditions that should be developing digital leadership for school administrators, overall, had the highest average level. And the needs for developing digital leadership for school administrators under the Office of the Secondary Education Area, Uthai Thani, Chainat, found that the index of the need ranked 1st as having a digital vision, ranked 2nd as having digital knowledge and being able to use it flexibly, ranked 3rd as creating a digital learning culture, and ranked 4th as understanding the diverse digital knowledge and skills of each individual, respectively.

Keywords: Leadership Development, Digital Leadership, The Four Principles of Paṭisambhidā, School Administrators

บทนำ

โลกยุคศตวรรษที่ 21 อยู่ในช่วงระยะเวลา ค.ศ. 2001-ค.ศ. 2100 หรือ พ.ศ. 2544-พ.ศ. 2643 ซึ่งเป็นยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ที่มีการเปลี่ยนแปลง และเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว เนื่องจากการใช้เทคโนโลยีเชื่อมโยงข้อมูลต่างๆ ของทุกภูมิภาคและทั่วโลกเข้าด้วยกัน ทั้งข้อมูลทางเศรษฐกิจ การลงทุน ความมั่นคง การเมืองการปกครอง ความมั่นคงทางอาหารและพลังงาน ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และนวัตกรรมจัดการศึกษา (สุทธิวรรณ ตันติรจนาวศ, 2560) โดยเฉพาะการขับเคลื่อนการบริหารคุณภาพการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ดิจิทัลของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 แผนยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการด้านยุทธศาสตร์ ส่งเสริมและพัฒนาาระบบเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อการศึกษา มุ่งเพิ่มและขยายช่องทางการเรียนรู้ด้วย เทคโนโลยีดิจิทัลเข้าไปในการเรียนการสอน เพื่อสร้างความคุ้นเคย และยกระดับความสามารถด้านการอ่านของนักเรียนสำหรับเป็นฐานในการเรียนรู้วิชาอื่นๆ จัดหา และรวมถึงการบริหารจัดการของสถานศึกษาที่ต้องอาศัยผู้บริหารสถานศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามวิสัยทัศน์และพันธกิจ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นต้นแบบที่ดีในการปรับตัวให้เหมาะสมกับบริบทการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลต้องก้าวหน้า การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี ทั้งนี้เพราะผู้บริหารเป็นกุญแจสำคัญในการเปลี่ยนแปลงทั้งในทางปฏิบัติและสร้างวัฒนธรรมใหม่ในโรงเรียน เป็นผู้บริหารที่มุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนและบุคลากรให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง บรรลุเป้าหมายองค์กร กลายเป็นผู้นำที่มีภาวะผู้นำดิจิทัล (Sheninger, E., 2014)

ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบันจึงต้องมีวิธีคิดใหม่สามารถนำเอาดิจิทัลเข้ามาใช้ให้เกิดประโยชน์ สามารถสร้างสรรค์และใช้ประโยชน์ในการพัฒนาสถานศึกษาได้อย่างเต็มศักยภาพ ดังที่ ชีระ รุญเจริญ (2555) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารการศึกษาในยุคนี้จำต้องอาศัยผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำที่เอื้อและสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และมีเทคโนโลยีสารสนเทศที่ก้าวหน้ากว้างไกล จึงจะสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพบรรลุตามเป้าหมายของการศึกษาเป็นไปตามแนวทางที่พึงประสงค์ ซึ่งมีปรากฏในงานวิจัยของกัญญารัตน์ สุขแสน (2563) ที่พบว่า องค์ประกอบด้านคุณลักษณะของผู้นำดิจิทัลที่ควรมีคือ การสร้างแรงบันดาลใจ การสร้างความมั่นใจ การจัดสรรเวลาในการเข้าถึง และการนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะเห็นได้ว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารมีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารงานให้สัมฤทธิ์ผลความสำเร็จในผลงาน

มีส่วนสัมพันธ์กับความสามารถของผู้บริหาร หรือภาวะผู้นำเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นว่าหน่วยงานนั้นมีลักษณะการปฏิบัติงานอย่างไร มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพียงใด ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญที่สุดที่ต้องใช้ความรู้ความสามารถในความเป็นผู้นำ บริหารงานให้บุคลากรที่มีอยู่ ช่วยกันทำงานและรู้จักเลือกวิธีการแก้ปัญหาได้อย่าง ถูกต้อง เหมาะสม เพื่อให้การดำเนินงานต่างๆ เกิดประสิทธิผลและประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย (สุวรรณา เทพประสิทธิ์, 2562)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท มีหน้าที่ในการส่งเสริม สนับสนุน และ กำกับกับการบริหารจัดการการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ส่งผลต่อคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ขั้นพื้นฐาน และได้กำหนดทิศทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัลไว้ในพันธกิจข้อที่ 8 คือ พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาทุกระดับ และจัดการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) และกลยุทธ์ที่ 4 ส่งเสริม พัฒนาสมรรถนะผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้าน ศักยภาพการจัดการเรียนรู้ คุณธรรมจริยธรรม สมรรถนะทางด้านภาษาและดิจิทัล (สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท, 2566) ดังนั้น การจัดการศึกษาในยุคปัจจุบันจะต้องอาศัยภาวะผู้นำ ดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของสถานศึกษา ถ้า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำดิจิทัลสูงก็จะได้เปรียบในการแข่งขันที่จะนำไปสู่การบรรลุผลสำเร็จตาม เป้าหมายได้อย่างยั่งยืน สามารถบริหารการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากความเป็นมาและความสำคัญ ผู้วิจัยสนใจทำการวิจัยเรื่อง “ความต้องการจำเป็นการพัฒนา ภาวะผู้นำดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท” โดยผลวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหาร ครู รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่สนใจ สามารถนำข้อมูลไป ใช้พัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการศึกษาความต้องการจำเป็นการพัฒนาภาวะผู้นำ ดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท ผู้วิจัย ศึกษาเอกสาร ตำรา หนังสือ งานวิจัย บทความ และเว็บไซต์ ที่เกี่ยวข้อง รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ได้ องค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัล 4 ด้าน คือ 1) การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล 2) การมีความรู้ดิจิทัลและสามารถ ใช้ งานได้อย่างคล่องแคล่ว 3) การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล 4) การเข้าใจในความรู้และทักษะดิจิทัลที่ หลากหลายของแต่ละบุคคล จากนั้นสร้างเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย และสร้างแบบสอบถามเพื่อศึกษาความ ต้องการจำเป็นการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท โดยมีสถานศึกษาในจังหวัดอุทัยธานี จำนวน 21 โรงเรียน และสถานศึกษาใน จังหวัดชัยนาท จำนวน 13 โรงเรียน รวม 34 โรงเรียน จำนวน 1,312 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท จำนวน 302 คน โดยการเปิดตารางขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. และเลือกแบบเจาะจงผู้ให้ข้อมูลวิจัย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยเป็นแบบสอบถามเพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นการพัฒนา ภาวะผู้นำดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท มี 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ในประเด็นต่อไปนี้ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน และตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับ สภาพที่เป็นจริง และสภาพที่ควรจะเป็นของการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัล สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา อุทัยธานี ชัยนาท โดยมีคำถามเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัล 4 ด้าน คือ 1) การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล 2) การมีความรู้ดิจิทัลและสามารถใช้งานได้อย่างคล่องแคล่ว 3) การสร้าง วัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล 4) การเข้าใจในความรู้และทักษะดิจิทัลที่หลากหลายของแต่ละบุคคล ลักษณะ แบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ท (Likert Type) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ 1) ผู้วิจัย สร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยโดยการทบทวนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยเพื่อสร้างเครื่องมือวิจัย เพื่อให้ตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย 2) นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้ สร้างขึ้นมาเสนออาจารย์ที่ปรึกษาคุณวุฒิ เพื่อพิจารณาตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามในเบื้องต้น 3) ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 นักวิชาการด้านการศึกษา มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก มีประสบการณ์การบริหารสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 10 ปี และกลุ่มที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและพัฒนา มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก มีประสบการณ์ด้านการวิจัยทางการศึกษา ไม่น้อยกว่า 10 ปี การตรวจสอบโดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง IOC (Item objective congruence index) โดยใช้สูตรการคำนวณดัชนีความสอดคล้อง (Item objective congruence index: IOC) นำคะแนนของผู้เชี่ยวชาญทุกคนที่ประเมินมารวมลงในแบบวิเคราะห์ความสอดคล้องของข้อคำถามกับจุดประสงค์เพื่อหาค่าเฉลี่ยโดยมีเกณฑ์การคัดเลือกข้อคำถาม คือ ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50-1.00 คัดเลือกไว้ใช้ได้ ข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 ควรพิจารณาปรับปรุงหรือตัดทิ้ง ผลการทดสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลวิจัยครั้งนี้ ได้ค่า IOC รายข้อคำถามแต่ละข้อคะแนน คือ 0.50 - 1.00 แสดงว่าข้อคำถามสามารถนำมาใช้ในการเก็บข้อมูลได้

4. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีบริบทใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษจริง เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) จำนวน 30 ชุด โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) เป็นเกณฑ์ชี้วัดว่าแบบสอบถามมีความเที่ยงตรง (สุวิมล ติรกานันท์, 2550) โดยถือเกณฑ์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาที่มีค่าระหว่าง 0.60 – 1.00 เป็นเกณฑ์ชี้วัดว่าแบบสอบถามมีความเที่ยงตรง โดยงานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัย ได้นำเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาเรียบร้อยแล้วไปทำ Try-out จำนวน 30 ชุด และนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.985 ซึ่งถือว่าเครื่องมือมีคุณภาพสามารถนำไปใช้เพื่อทำการเก็บข้อมูลได้ 5) ปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์ก่อนนำแบบสอบถามไปแจกกับกลุ่มตัวอย่าง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัย ขอนหนังสือจากหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท เพื่อขอความร่วมมือในการแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

3.2 นำหนังสือขอความร่วมมือส่งไปยังกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัย เลือกใช้วิธีการส่งแบบสอบถามอิเล็กทรอนิกส์ (Google form) ผ่านโปรแกรมประยุกต์ (Application line) ส่วนตัว จำนวน 302 ชุด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จะใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

4.2 ข้อมูลระดับความคิดเห็นความต้องการจำเป็นการพัฒนาระบบผู้นำดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.3 แปลความหมายของค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคำตอบโดยภาพรวมรายด้าน และรายชื่อ ที่คำนวณได้นำมาแปลผลตามเกณฑ์การแปลผลของบุญชม ศรีสะอาด (2545) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง สภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง สภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง สภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง สภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง สภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.4 การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นและจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น โดยใช้สูตร Modified Priority Needs Index ($PNI_{modified}$) (สุวิมล ว่องวานิช, 2542) ซึ่งสุวิมล ว่องวานิช (2558) ได้ปรับปรุงสูตรการคำนวณมาจากดัชนี PNI โดยการหาค่าผลต่างของ (I-D) โดยใช้หลักการกำหนดความต้องการจำเป็นจากระดับของสภาพที่เป็นจริงกับสภาพที่ควรจะเป็น ได้ดังนี้

$$PNI_{modified} = (I - D) / D$$

$PNI_{modified}$ หมายถึง ดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

I (Important) หมายถึง ค่าเฉลี่ยของสภาพที่ควรจะเป็น

D (Degree of Success) หมายถึง ค่าเฉลี่ยของสภาพที่เป็นจริง

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นการพัฒนาระบบผู้นำดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท

สรุปผลการวิเคราะห์สภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็น และการจัดลำดับความต้องการจำเป็นการพัฒนาระบบผู้นำดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนี $PNI_{modified}$ ของสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็น และความต้องการจำเป็นการพัฒนาระบบผู้นำดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท โดยภาพรวม

	การพัฒนาระบบผู้นำดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท โดยภาพรวม	สภาพที่เป็นจริง			สภาพที่ควรจะเป็น			$PNI_{modified}$	ลำดับ $PNI_{modified}$
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
1	ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล	3.96	0.78	มาก	4.74	0.43	มากที่สุด	0.197	1
2	ด้านการมีความรู้ดิจิทัลและสามารถใช้งานได้อย่างคล่องแคล่ว	4.00	0.78	มาก	4.74	0.44	มากที่สุด	0.185	2
3	ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล	4.04	0.80	มาก	4.73	0.45	มากที่สุด	0.171	3
4	ด้านการเข้าใจในความรู้และทักษะดิจิทัลที่หลากหลายของแต่ละบุคคล	4.05	0.80	มาก	4.74	0.43	มากที่สุด	0.170	4
	ภาพรวม	4.02	0.77	มาก	4.74	0.42	มากที่สุด	0.179	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพที่เป็นจริงการพัฒนาระบบผู้นำดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.77) เมื่อพิจารณารายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ ด้านการเข้าใจในความรู้และทักษะดิจิทัลที่หลากหลายของแต่ละบุคคล รองลงมาคือ ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล ด้านการเข้าใจในความรู้และทักษะดิจิทัลที่หลากหลายของแต่ละบุคคล และด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ตามลำดับ

สภาพที่ควรจะเป็นการพัฒนาระบบผู้นำดิจิทัล สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.74$, S.D. = 0.42) เมื่อพิจารณารายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ด้านการเข้าใจในความรู้และทักษะดิจิทัลที่หลากหลายของแต่ละบุคคล รองลงมาคือ ด้านการมีความรู้ดิจิทัลและสามารถใช้งานได้อย่างคล่องแคล่ว และด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล ตามลำดับ

เมื่อเรียงลำดับตามความสำคัญของความต้องการจำเป็น โดยระบุความต้องการจำเป็นที่มีความสำคัญมากที่สุด และมีความเร่งด่วนที่ต้องได้รับการพัฒนาก่อน ซึ่งพิจารณาตามค่าดัชนี $PNI_{modified}$ ในที่นี้ คือ 0.197 พบว่า อันดับ 1 การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล อันดับ 2 การมีความรู้ดิจิทัลและสามารถใช้งานได้อย่างคล่องแคล่ว อันดับ 3 การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล และอันดับที่ 4 การเข้าใจในความรู้และทักษะดิจิทัลที่หลากหลายของแต่ละบุคคล

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบผลการวิจัยสำคัญที่สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นการพัฒนาระบบผู้นำดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท พบว่า ความต้องการจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนา

ภาวะผู้นำรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย อันดับที่ 1 คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล เรื่องที่มีความต้องการจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนา คือ “การมีวิสัยทัศน์จัดเตรียมอุปกรณ์และสถานที่รองรับการเรียนรู้แบบดิจิทัล” อันดับที่ 2 ด้านการมีความรู้ดิจิทัลและสามารถใช้งานได้อย่างคล่องแคล่ว เรื่องที่มีความต้องการจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนา คือ “การมีทักษะในการใช้งานอุปกรณ์ เทคโนโลยี ระบบเครือข่าย และทรัพยากรดิจิทัลการเรียนรู้” อันดับที่ 3 ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล เรื่องที่มีความต้องการจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนา คือ “การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ด้วยการสร้างสรรค์ คิดค้นนวัตกรรมใหม่ๆ ผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล” และอันดับที่ 4 ด้านการเข้าใจในความรู้และทักษะดิจิทัลที่หลากหลายของแต่ละบุคคล เรื่องที่มีความต้องการจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนา คือ “การเข้าใจความแตกต่างในศักยภาพของบุคคล และส่งเสริมการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัล” ตามลำดับ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า กระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลจะต้องเริ่มต้นจากการกำหนดวิสัยทัศน์เป็นลำดับแรก ผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในโรงเรียน จากนั้น จึงลงมือปฏิบัติ จัดเตรียมอุปกรณ์และสถานที่รองรับการเรียนรู้ มีความรู้และทักษะในการใช้งานเทคโนโลยีต่างๆ เพื่อนำไปปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ที่วางไว้ รวมถึงการดูแลพัฒนาบุคลากรให้มีความพร้อม จึงทำให้ผลการวิจัยในครั้งนี้มีการจัดเรียงลำดับดังปรากฏ สอดคล้องกับการสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัล ซึ่งเรียงลำดับค่าความถี่ คือ อันดับที่ 1 การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล อันดับที่ 2 คือ การมีความรู้ดิจิทัลและสามารถใช้งานได้อย่างคล่องแคล่ว อันดับที่ 3 คือ การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล และอันดับที่ 4 การเข้าใจในความรู้และทักษะดิจิทัลที่หลากหลายของแต่ละบุคคล และสอดคล้องกับผลการวิจัยของจิราภรณ์ ปกรณ์ (2564) ที่พบว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา คือ วิสัยทัศน์ดิจิทัล และสอดคล้องกับผลการวิจัยของเอกรัตน์ เชื้อวงศ์ (2564) ที่พบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัล คือ วิสัยทัศน์ดิจิทัล ประกอบด้วยตัวชี้วัด 3 ตัว คือ การสร้างวิสัยทัศน์ที่มุ่งดิจิทัล การมีส่วนร่วมในการวางแผน และการสร้างวิสัยทัศน์ที่ส่งเสริมการพัฒนาและสร้างนวัตกรรม

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท โดยเรียงลำดับตามค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ได้แก่ อันดับที่ 1 การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล อันดับที่ 2 การมีความรู้ดิจิทัลและสามารถใช้งานได้คล่องแคล่ว อันดับที่ 3 การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล และอันดับที่ 4 การเข้าใจในความรู้และทักษะดิจิทัลที่หลากหลายของแต่ละบุคคล ดังนี้

1. การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษามีวิสัยทัศน์ดิจิทัลสามารถคาดการณ์อนาคตของเทคโนโลยีดิจิทัลที่เหมาะสม มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความคิดริเริ่ม กล้าตัดสินใจ มองเห็นโอกาสจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี มีการสื่อสาร แลกเปลี่ยน แบ่งปันวิสัยทัศน์ดิจิทัล กระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการเรียนการสอนและงานอื่นๆ บูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลเข้าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทำงานอย่างกลมกลืน เปลี่ยนแปลงวิธีการทำงานโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือขับเคลื่อน มีการกำหนดแผนการดำเนินงานโดยนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ จัดหาสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบดิจิทัลที่ผู้เรียนสามารถเข้าถึงผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ออกแบบสถานที่เพื่อรองรับการเรียนรู้แบบดิจิทัล มีเทคโนโลยีและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ พัฒนาระบบการปฏิบัติงาน หรือรูปแบบการเรียนรู้

2. การมีความรู้ดิจิทัลและสามารถใช้งานได้อย่างคล่องแคล่ว ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อเข้าถึง วิเคราะห์ ประเมิน ประยุกต์ใช้ สร้าง สื่อสาร และเผยแพร่ข้อมูล มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และเจตคติเชิงบวกต่อเทคโนโลยีดิจิทัล ใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างสรรค์ สามารถใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการสถานศึกษา เป็นผู้นำและเป็นแบบอย่างที่ดีในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา มีความเชื่อมั่น กล้าที่จะลองใช้เทคโนโลยีดิจิทัลใหม่ๆ เรียนรู้ ปรับตัว ให้มีความสำคัญ และคำนึงถึงความปลอดภัย จริยธรรม ความเหมาะสมในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล จัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ดิจิทัลได้อย่างมีอาชีพ เตรียมสถานที่ อุปกรณ์ เทคโนโลยี ระบบเครือข่ายที่เหมาะสม สามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัล สื่อสาร ติดต่อ ประสานงาน แลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้ ข่าวสาร กับครู นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการนำเสนอข้อมูลของสถานศึกษาให้เกิดสร้างภาพลักษณ์ที่ดี และน่าเชื่อถือ สามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัล สร้าง เชื่อมโยง และขยายเครือข่ายการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ แนวทางปฏิบัติ

3. การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างบรรยากาศ ค่านิยม และพฤติกรรมของครูให้เกิดการเรียนรู้ ผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครู นักเรียน มีบทบาทในการร่วมพัฒนาวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบโลกยุคดิจิทัล เป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลในชีวิตประจำวัน โดยมุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ จัดให้ครู นักเรียน ใช้เทคโนโลยีนวัตกรรมดิจิทัลในกิจกรรมการเรียนการสอน การบริหารงาน อย่างสม่ำเสมอ จัดหา สนับสนุน และส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกคน มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรการเรียนรู้ดิจิทัลได้อย่างเท่าเทียม สร้างสรรค์ คิดค้น นวัตกรรม รูปแบบวิธีการ และกิจกรรมการเรียนรู้ใหม่ๆ ผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล ติดตาม ศึกษา เรียนรู้ และนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาประยุกต์ใช้ในงานอยู่เสมอ สนับสนุน ส่งเสริม ให้ครู นักเรียน มีโอกาสทดลอง เรียนรู้ ผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล ส่งเสริมการสร้างชุมชนการเรียนรู้ดิจิทัลทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ผ่านเฟซบุ๊ก หรือแพลตฟอร์มออนไลน์อื่นๆ จัดให้มีการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะดิจิทัลสำหรับครูและบุคลากรในโรงเรียน

4. การเข้าใจในความรู้และทักษะดิจิทัลที่หลากหลายของแต่ละบุคคล ผู้บริหารสถานศึกษาสังเกตและเข้าใจพฤติกรรมครู เพื่อพัฒนาระบบการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคล วิเคราะห์ ประเมินทักษะทางด้านดิจิทัลของครู เพื่อนำไปจัดการพัฒนา และส่งเสริม จัดสรร มอบหมายงาน ให้เหมาะสม โดยคำนึงถึง ความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และความถนัดของแต่ละบุคคล เข้าใจในความแตกต่าง ความหลากหลายใน ทักษะและความสามารถของครู เรียนรู้ เข้าใจ พฤติกรรม ของครูในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในมิติต่างๆ มีแนวทางให้ครูในสถานศึกษาทุกช่วงวัยใช้งานนวัตกรรมดิจิทัลร่วมกัน ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม โดยใช้ทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของครูแต่ละคนอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถระบุปัญหา และหาแนวทางแก้ไขที่เหมาะสม โดยใช้ทักษะดิจิทัลของครูมาประยุกต์ใช้ ส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างสรรค่นวัตกรรมใหม่ๆ โดยนำความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของครูมาประยุกต์ใช้ ให้ข้อเสนอแนะและรับฟังความคิดเห็นด้านเทคโนโลยีดิจิทัลที่สร้างสรรค์จากครู สรุปดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ความต้องการจำเป็นการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท พบว่า ความต้องการจำเป็น ได้แก่ อันดับที่ 1 การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล เหตุนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท ควรมีการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาโดยเริ่มจากด้านที่เป็นความต้องการจำเป็นอันดับที่ 1 คือ การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล โดยการจัดการฝึกอบรมพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาและจัดงบประมาณสนับสนุนในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัลให้มากขึ้น

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท ควรนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปเป็นข้อมูลในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลสำหรับผู้บริหารให้มีทักษะและพฤติกรรมแสดงออกในการเป็นผู้นำเข้าใจเทคโนโลยีดิจิทัลก้าวทันการเปลี่ยนแปลง มีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ สามารถสร้างสรรค์นวัตกรรมดิจิทัลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากผลการวิจัยความต้องการจำเป็นการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นเป็นลำดับที่ 1 คือ การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ดังนั้นจึงควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาภาวะผู้นำการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา

2.2 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำการมีความรู้ดิจิทัลและสามารถใช้งานได้อย่างคล่องแคล่ว ภาวะผู้นำการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล และภาวะผู้นำการเข้าใจในความรู้และทักษะดิจิทัลที่หลากหลายของแต่ละบุคคล ของผู้บริหารสถานศึกษา

2.3 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัลโดยบูรณาการตามหลักพุทธธรรม ของผู้บริหารสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กัญญารัตน์ สุขแสน. (2563). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำด้านดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนในเครือมูลนิธิ คณะ
เซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย. คุุณินพนธ์ศึกษาศาสตรคุุณินพนธ์. มหาวิทยาลัยรังสิต.
- จิราภรณ์ ปกรณ์. (2564). รูปแบบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน. คุุณินพนธ์การศึกษาคุุณินพนธ์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธีระ รุญเจริญ. (2555). ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษา ยุคปฏิรูปการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 7.
กรุงเทพมหานคร: ข้าวฟ่าง.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: ชมรมเด็ก.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท. (2566). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.
2567. อุทัยธานี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท.
- สุกิจ กลางสุข. (2566). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1. Journal of Modern Learning Development,
8(9), 17-34.
- สุทธิวรรณ ตันติรจนาวงศ. (2560). ทิศทางการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21. Veridian E-Journal Silpakorn
University, 10(2), 2843-2854.
- สุวรรณา เทพประสิทธิ์. (2562). ภาวะผู้นำที่มีผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราช
ภัฏสกลนคร, 16(74), 154-167.
- สุวิมล ตีรภานันท์. (2550). การสร้างเครื่องมือวัดตัวแปรในการวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2558). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. พิมพ์ครั้งที่ 3 ฉบับปรับปรุง.
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2542). การสังเคราะห์เทคนิคที่ใช้ในการประเมินความต้องการจำเป็นในนิสิตคณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. รายงานวิจัย. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อนุสรณ์ นามประดิษฐ์. (2565). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัล ของผู้บริหารโรงเรียนในเครือสารสาสน์
จังหวัดเชียงใหม่. วารสารวิชาการสังคมศาสตร์เครือข่ายวิจัยประชาชื่น, 4(2), 68-83.
- เอกรัตน์ เชื้อวงศ์. (2564). องค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4. เอกสารการประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับ
บัณฑิตศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 22 มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities.
Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.
- Likert, Rensis. (1967). The Method of Constructing and Attitude Scale in Reading in Attitude
Theory and Measurement. Fishbein. New York: Wiley & Son.

- Sheninger, E. (2014). *Digital Leadership: Changing Paradigms for Changing Times*. Thousand Oaks. CA: Corwin Press.
- Stufflebeam, D. L. (2001). Evaluation Checklists: Practical Tools for Guiding and Judging Evaluations. *American Journal of Evaluation*, 22(1), 71-79.

ความต้องการจำเป็นการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา*

THE NEEDS FOR SCHOOL ADMINISTRATION UNDER THE OFFICE OF PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA, PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA

¹กรัณธรัตน์ จำเนียรพันธุ์ Karantarat Chamnianpan

²เผด็จ จงสกุลศิริ Padet Jongsakulsiri

¹โรงเรียนอนุบาลพระนครศรีอยุธยา Anuban Phranakhon Si Ayutthaya School, Thailand

²มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: karantarat.ch@hotmail.com

Article Received: April 03, 2025. Revised: April 29, 2025. Accepted: April 30, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา จำนวน 354 คน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า $PNI_{modified}$

ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่เป็นจริงการบริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สภาพที่ควรจะเป็นการบริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อเรียงลำดับตามความสำคัญของความต้องการจำเป็น โดยระบุความต้องการความจำเป็นที่มีความสำคัญมากที่สุด และมีความเร่งด่วนที่ต้องได้รับการพัฒนา ก่อน ซึ่งพิจารณาตามค่าดัชนี $PNI_{modified}$ ในที่นี้ คือ 0.076 พบว่า อันดับ 1 คือ การบริหารทั่วไป รองลงมา คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานงบประมาณ ตามลำดับ

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษา, โรงเรียนประถมศึกษา, หลักสูตรการเรียนการสอน

Abstract

This research article aimed to study the needs for school administration under the Office of the Primary Education Area of Phra Nakhon Si Ayutthaya. It was a quantitative research using a questionnaire. The sample group was 354 school administrators and teachers in primary schools in Phra Nakhon Si Ayutthaya. The data were analyzed using statistics, namely percentage, mean, standard deviation, and $PNI_{modified}$.

The research results found that the actual state of school administration overall had a high average value. The state that school administration should be overall had the highest

---

*บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของชุดนิพนธ์เรื่อง รูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักสูตรการเรียนการสอน สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา

average value. And when ranked according to the importance of needs and necessities, by indicating the most important needs and the urgent needs that must be developed first, which was considered according to the $PNI_{modified}$ index value here, which was 0.076, it was found that the 1st ranking was general administration, followed by academic administration, personnel administration, and budget administration, respectively.

Keywords: School Administration, Primary School, Aesthetic Education

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 258 จ. โดยสรุปได้บัญญัติให้มีการดำเนินการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา ครอบคลุมให้เด็กได้รับการพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย และพัฒนาผู้ประกอบการวิชาชีพครูและอาจารย์ ให้ได้ผู้มีจิตวิญญาณของความเป็นครู มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566) สถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่จัดการศึกษาและปฏิบัติงานต่างๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และการสอนประกอบด้วยบุคลากรหลายฝ่าย ดังนั้น การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่ความเจริญรุ่งเรืองในปัจจุบันนี้มีความสำคัญอย่างยิ่ง ต้องเร่งพัฒนาการจัดการศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ สิ่งสำคัญในการบริหารการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษา คือ ระบบการบริหารและการจัดการศึกษาที่ดี มีคุณภาพมีมาตรฐานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่จะนำไปสู่การพัฒนาเด็กไทยให้มีคุณภาพ มีมาตรฐานสูงขึ้นเทียบเท่าหรือใกล้เคียงกับนานาชาติ อารยประเทศ การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาทั้งระบบให้พร้อมรับมือสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้ ซึ่งต้องมียุทธศาสตร์การจัดการศึกษา ปรับการบริหารสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน การยกระดับการศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐานเทียบเท่าสากลรวมถึงการดำเนินการพัฒนาสถานศึกษาทุกด้าน (ปัญญาร เวชศาสตร์, 2565) ดังนั้นกระบวนการเรียนรู้ในปัจจุบัน ได้ถูกพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอนให้เปลี่ยนแปลงไปตามยุคเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมเกิดความทางการศึกษากับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง พัฒนาระบบบริหารจัดการที่เน้นการมีส่วนร่วม การบูรณาการการจัดการศึกษาและเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อคุณภาพการศึกษาซึ่งมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนระดับก่อนประถมศึกษาและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคน มีพัฒนาการเหมาะสมตามวัย มีคุณภาพและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพราะประชากรวัยเรียนทุกคนควรได้รับโอกาสในการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงมีคุณภาพและเสมอภาค (เมรินทาล พัฒนทรัพย์พิศาล, 2563)

หลักสุนทรียการศึกษา (Edutainment) เป็นเนื้อหาว่าด้วยการศึกษาเรื่องมาตรฐานของความงามในเชิงทฤษฎีอันเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ทางสุนทรียภาพ กฎเกณฑ์ทางศิลปะ สุนทรียศาสตร์นับว่าเป็นแขนงหนึ่งของปรัชญาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหาคคุณค่า (Axiology) ในสมัยก่อนวิชานี้เป็นที่รู้จักกันในรูปของวิชา “ทฤษฎีแห่งความงาม” (Theory of Beauty) ครูจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปลูกฝังให้นักเรียนรู้ถึงความหมายของความงาม ให้รู้ว่าอะไรคือความงาม ทำอย่างไรจึงมีพฤติกรรมที่งามหรือปรัชญาแห่งรสนิยม (Philosophy of taste) อันประกอบไปด้วย 1) ความปิติ (Pleasure) 2) จริยธรรม (Ethics) 3) อรรถประโยชน์ (Function) (พิสมัย รัตนวรรณ, 2566) เป็นขอบเขตของการเรียนรู้ที่ผู้สอนชี้แนะให้ผู้เรียน เช่นเดียวกับผู้ชมงานศิลปะมีต้องงานศิลปะ ศิลปะวิจารณ์มีการดำเนินการพัฒนาทักษะเกี่ยวกับการสัมผัสรู้และทักษะที่ว่าด้วยการวิเคราะห์ ต้องการที่จะสร้างเหตุผลในการตัดสินเกี่ยวกับคุณภาพของศิลปะ สุนทรียศาสตร์ เป็นสาขาว่าด้วยปรัชญาซึ่งศึกษาลักษณะ

ของการพิจารณาความงามและความรู้คุณค่าในวิชาศิลปศึกษานั้น การศึกษาเกี่ยวกับสุนทรียศาสตร์ จะชี้แนะผู้เรียนในการพัฒนารสนิยมส่วนตัว และการแสดงเหตุผลสำหรับความตระหนัก และคุณค่าทางศิลปะด้วยตัวเอง และตามยุคสมัยและสถานที่ของวัฒนธรรม ในส่วนของประวัติศาสตร์ศิลป์นั้น เป็นตัวกำหนดบริบททางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์เพื่อการเข้าใจในศิลปะเช่นเดียวกันนั้นสามารถสะท้อนความรู้สึกหรือคุณค่าของการมองเห็น คุณค่าและประสบการณ์ของมนุษยชาติ (Bates, J. K., 2000) ด้วยเหตุนี้ การพัฒนาการศึกษาจึงจำเป็นต้องพัฒนาระบบการเรียนการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอนให้เปลี่ยนแปลงไปตามยุคตามสมัย มีความสอดคล้องกับสภาพสังคมเกิดความทางการศึกษากับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง สิ่งที่ควรคำนึงถึงในการเรียนการสอนนั้นสิ่งจำเป็นและสำคัญที่สุดอันเป็นสิ่งที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องเอาใจใส่และให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา รับผิดชอบดูแลเขตพื้นที่โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 จำนวน 176 โรงเรียน เขต 2 จำนวน 157 โรงเรียน โดยมีผู้บริหารและครู จำนวน 4,186 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2, 2567) เป็นหน่วยงานทางการศึกษาหน่วยงานหนึ่งที่ดูแลรับผิดชอบการจัดการศึกษา อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งส่งเสริมและพัฒนากิจการศึกษาค้นคว้าอย่างทั่วถึงและเสมอภาค ส่งเสริมและพัฒนากิจการศึกษาค้นคว้าให้ผู้เรียนมีคุณภาพได้มาตรฐานการศึกษา มีคุณธรรมจริยธรรม สำนึกในความเป็นชาติไทยมีวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ฯลฯ พัฒนาสถานศึกษาและระบบการบริหารจัดการศึกษาให้มีความปลอดภัย ผู้เรียนและบุคลากรทางการศึกษามีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี แต่เนื่องจากการบริหารจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันมุ่งผลสัมฤทธิ์มากเกินไป ทำให้ผู้เรียนเกิดความเครียด นอนไม่หลับ วิตกกังวล ขาดความสุข ไม่มีความรื่นรมย์กับเรื่องราวรอบตัว ขาดความสุนทรีย์ในการใช้ชีวิต ขาดความสุขสนุกสนานเพลิดเพลิน และมีความสุข ซึ่งส่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทำให้ผู้เรียนไม่ประสบผลสำเร็จตามที่มุ่งหวังไว้ สิ่งสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการเรียนการสอนยุคปฏิรูปการศึกษานั้น ควรที่จะให้มีการส่งเสริมและพัฒนาระบบกิจกรรมการเรียนรู้อันหลากหลาย ให้ผู้เรียนค้นหาความถนัดและสิ่งที่ตนเองชื่นชอบ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนและส่งเสริมประสบการณ์ทางด้านสุนทรียภาพพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สติปัญญา ให้เป็นคนใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิต สามารถแสวงหาความรู้และสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง มีทักษะชีวิต มีความภูมิใจในตนเอง มองโลกในแง่ดี (สนามพล พรหมทอง, 2559) ซึ่งมีปรากฏในงานของพระครูโสภาสนนทกิตติ (ศักดิ์ อาภาโส) และพระมหาญาณวัฒน์ จิตวฑฺฒโน (บุตตวงษ์) (2562) ที่ได้เรียบเรียงแนวคิดทางการศึกษาของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต) ไว้ว่า ความสุขจากการเรียนควรเกิดขึ้นจากตัวผู้เรียนเอง คือให้ผู้เรียนเกิดปัจจัยภายในด้วยตนเองที่จะมีความสุขในการเรียน โดยมีครูเป็นปัจจัยภายนอกที่คอยจัดการต่างๆ เป็นตัวกลางในการนำให้ผู้เรียนพัฒนาปัจจัยภายในเอง ด้วยบทเรียนและกิจกรรมสนุกสนาน ปลุกเร้าความสนใจ เมื่อผู้เรียนเกิดความสนใจเนื้อหาที่เรียนแล้วก็จะมีความสุขในการเรียนและอยากเรียนรู้เพิ่มขึ้น

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความต้องการจำเป็นการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา โดยผลการวิจัยจะได้นำไปเป็นข้อมูลการพัฒนาการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสุข สนุกสนานกับกระบวนการเรียนการสอน มองเห็นคุณค่าแห่งชีวิต สังคม ประเทศชาติสืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ในระยะที่ 1 เป็นการศึกษาความต้องการจำเป็นการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร ตำรา หนังสือ งานวิจัย บทความ และเว็บไซต์ที่ เกี่ยวข้อง รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล การบริหารสถานศึกษา 4 ด้าน คือ 1) การบริหารงานวิชาการ 2) การ บริหารงานงบประมาณ 3) การบริหารงานบุคคล 4) การบริหารทั่วไป จากนั้นสร้างเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย และร่างแบบสอบถามเพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา มีรายละเอียด ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง 1) ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา โดยประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร และครูใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ปีการศึกษา 2567 จำนวน 4,186 คน 2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร และครูในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา จำนวน 354 คน โดยการเปิดตารางขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan (1970) และใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และการสร้างเครื่องมือวิจัย

แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นแบบสอบถามเพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นการบริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา มีขั้นตอนการสร้างและ ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย ดังนี้ 1) สร้างแบบสอบถาม โดยศึกษาแนวคิดทฤษฎี จากเอกสาร และ ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นการบริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา โดยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นแปรค่าเป็น 5 ระดับ (Rating Scale) ของลิเกิร์ต (Likert) 2) นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมาเสนออาจารย์ที่ปรึกษา ดุษฎีนิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามในเบื้องต้น 3) ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการ รวบรวมข้อมูลในการวิจัยโดยการทบทวนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยเพื่อ สร้างเครื่องมือวิจัย ตามกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อให้ตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยและตรวจสอบความตรง ตามเนื้อหา (Content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ทำการตรวจสอบประเมินโดยใช้ดัชนีความ สอดคล้อง IOC (Item objective congruence index) โดยใช้สูตรการคำนวณดัชนีความสอดคล้อง (Item objective congruence index: IOC) (สุวิมล ติรภานนท์, 2550) นำคะแนนของผู้เชี่ยวชาญทุกคนที่ประเมิน มากรอกลงในแบบวิเคราะห์ความสอดคล้องของข้อคำถามกับจุดประสงค์เพื่อหาค่าเฉลี่ยโดยมีเกณฑ์การ คัดเลือกข้อคำถาม

การทดสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลวิจัยครั้งนี้ ได้นำเอาเครื่องมือที่ใช้ในการ วิจัยมาตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญรวม 5 คน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 นักวิชาการด้านการศึกษา จำนวน 4 คน ที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก มีประสบการณ์การบริหาร สถานศึกษาไม่น้อยกว่า 10 ปี กลุ่มที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและพัฒนา จำนวน 1 คน ที่มีวุฒิการศึกษา

ระดับปริญญาเอก มีประสบการณ์ด้านการวิจัยทางการศึกษา ไม่น้อยกว่า 10 ปี การตรวจสอบปรากฏว่า ได้ค่า IOC รายข้อคำถามแต่ละข้อคะแนน คือ 0.50-1.00 คะแนน และรายฉบับที่ 1.00 แสดงว่าข้อคำถามสามารถนำมาใช้ในการเก็บข้อมูลได้ นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีบริบทใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษจริง เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) จำนวน 30 ชุด โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) เป็นเกณฑ์ชี้วัดว่าแบบสอบถามมีความเที่ยงตรง (สุวิมล ตีรกันันท์, 2550) โดยถือเกณฑ์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาที่มีค่าระหว่าง 0.60-1.00 เป็นเกณฑ์ชี้วัดว่าแบบสอบถามมีความเที่ยงตรง โดยงานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาเรียบร้อยแล้วไปทำ Try-out จำนวน 30 ชุด และนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.981 ซึ่งถือว่าเครื่องมือมีคุณภาพสามารถนำไปใช้ทำการเก็บข้อมูลได้ และปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์ก่อนนำแบบสอบถามไปแจกกับกลุ่มตัวอย่าง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) ผู้วิจัยขอหนังสือจากหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยถึงโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เพื่อแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย 2) นำหนังสือขอความร่วมมือส่งไปยังกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัย เลือกใช้วิธีการส่งแบบสอบถามอิเล็กทรอนิกส์ (Google form) ผ่านโปรแกรมประยุกต์ (Application line) ส่วนตัว

4.การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์ด้วยระบบคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป มีขั้นตอน ดังนี้

4.1 เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาแล้ว ผู้วิจัย ได้นำมาแจกแจงความถี่ของคำตอบแต่ละข้อด้วยการลงรหัสคำตอบในแต่ละข้อ ให้เป็นตัวเลขประจำแบบสอบถามทั้งหมด เพื่อเตรียมนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4.2 นำข้อมูลที่ลงรหัสแล้วกรอกลงในแบบฟอร์มการลงรหัสทั่วไป (General Coding Form) ซึ่งเป็นการเตรียมข้อมูล เพื่อส่งไปบันทึกลงในเครื่องคอมพิวเตอร์ และวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์

4.3 การจัดทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจะใช้ค่าความถี่ และค่าร้อยละ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย 2) ข้อมูลระดับความคิดเห็นความต้องการจำเป็นการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3) แปลความหมายของค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคำตอบโดยภาพรวมรายด้าน และรายข้อ ที่คำนวณได้นำมาแปลผลตามเกณฑ์การแปลผลของบุญชม ศรีสะอาด (2545) 4) การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นและจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น โดยใช้สูตร Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) ซึ่งสุวิมล ว่องวาณิช (2558) ได้ปรับปรุงสูตรการคำนวณมาจากดัชนี PNI โดยการหารหาค่าผลต่างของ (I-D) โดยใช้หลักการกำหนดความต้องการจำเป็นจากระดับของสภาพที่เป็นจริงกับสภาพที่ควรจะเป็น ดังนี้

$$PNI_{\text{modified}} = (I - D) / D$$

PNI_{modified} หมายถึง ดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

I (Important) หมายถึง ค่าเฉลี่ยของสภาพที่ควรจะเป็น

D (Degree of Success) หมายถึง ค่าเฉลี่ยของสภาพที่เป็นจริง

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์สภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็น และการจัดลำดับความต้องการจำเป็นการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนี PNI_{modified} ของสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็น และความต้องการจำเป็นการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม

ที่	การบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม	สภาพที่เป็นจริง			สภาพที่ควรจะเป็น			PNI_{modified}	ลำดับ PNI_{modified}
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
1	การบริหารงานวิชาการ	4.20	0.53	มาก	4.54	0.54	มากที่สุด	0.081	2
2	การบริหารงานงบประมาณ	4.25	0.51	มาก	4.53	0.55	มากที่สุด	0.066	4
3	การบริหารงานบุคคล	4.24	0.52	มาก	4.57	0.54	มากที่สุด	0.078	3
4	การบริหารทั่วไป	4.21	0.59	มาก	4.58	0.55	มากที่สุด	0.088	1
	รวม	4.23	0.48	มาก	4.55	0.49	มากที่สุด	0.076	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพที่เป็นจริงการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$, S.D.= 0.48) เมื่อพิจารณารายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ การบริหารงานงบประมาณ รองลงมาคือการบริหารงานบุคคล การบริหารทั่วไป และการบริหารงานวิชาการ ตามลำดับ

สภาพที่ควรจะเป็นการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ การบริหารทั่วไป รองลงมาคือ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานวิชาการ และการบริหารงานงบประมาณ ตามลำดับ

เมื่อเรียงลำดับตามความสำคัญของความต้องการจำเป็น โดยระบุความต้องการจำเป็นที่มีความสำคัญมากที่สุด และมีความเร่งด่วนที่ต้องได้รับการพัฒนามาก่อน ซึ่งพิจารณาตามค่าดัชนี PNI_{modified} ในที่นี้ คือ 0.076 พบว่า อันดับ 1 คือ การบริหารทั่วไป รองลงมา คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานงบประมาณ ตามลำดับ

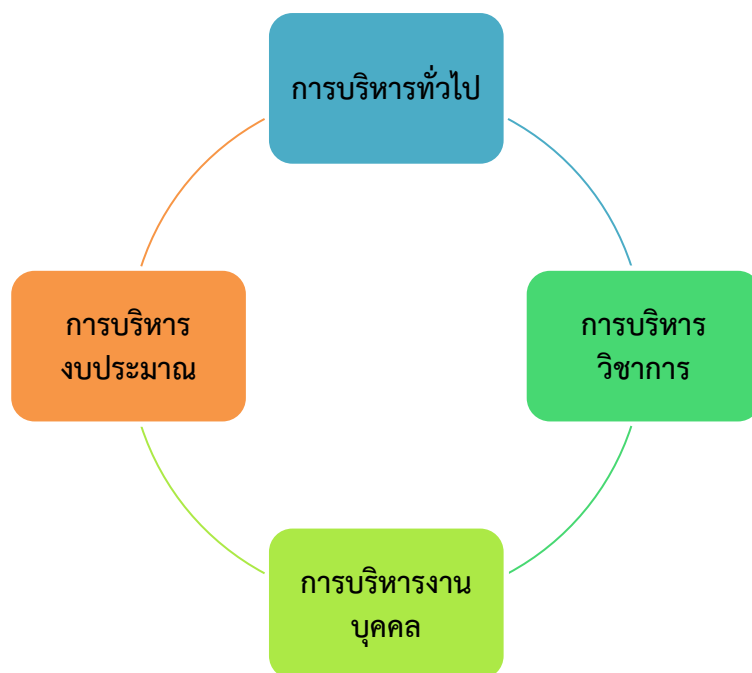
อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา พบว่า ความต้องการความจำเป็นการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา อันดับที่ 1 คือ ด้านการบริหารทั่วไป รายข้อ คือ การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมที่ทันสมัยเหมาะสม ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมที่ทันสมัยเหมาะสม มีอาคารที่ทันสมัย และสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่ จะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนอยากมาโรงเรียนและมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้นอกห้องเรียน และมีพื้นที่สำหรับกิจกรรม เช่น สวนพฤกษศาสตร์ หากพื้นที่ภายในโรงเรียนที่สวยงาม สะอาด และปลอดภัย จะส่งผลต่อสุขภาพกายและสุขภาพใจของนักเรียน สอดคล้องกับความคิดเห็นของสนามพล พรหมกอง (2559) ที่ได้กล่าวว่า การเรียนการสอนยุคปฏิรูปการศึกษานั้น ควรที่จะให้มีการส่งเสริมและพัฒนากระบวนการเรียนรู้อันที่หลากหลาย ให้ผู้เรียนค้นหาความถนัดและสิ่งที่ตนเองชื่นชอบ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนและส่งเสริมประสบการณ์ทางด้านสุนทรียภาพพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ สติปัญญา ให้เป็นคนใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิต สามารถแสวงหาความรู้และสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง มีทักษะชีวิต มีความภูมิใจในตนเอง มองโลกในแง่ดี รวมทั้งมีการจัดประสบการณ์ทางด้านสุนทรียะ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสุข มีความสุขกับกระบวนการเรียนการสอน มองเห็นคุณค่าแห่งชีวิต มีความซาบซึ้งกับความงาม ศิลปะย่อมส่งผลต่อความรู้สึกนึกคิดไปในทางที่ดี ส่งผลไปถึงพฤติกรรม และการแสดงออกที่ดีงาม และสอดคล้องกับแนวคิดของพระครูโสภาสนนทกิตติ (ศักดิ์ โสภาโส) และพระมหาญาณวัฒน์ จิตวฑฒโน (บุตตาวงษ์) (2562) ที่ได้เรียบเรียงแนวคิดของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตโต) ไว้ว่า ความสุขจากการเรียนควรเกิดขึ้นจากตัวผู้เรียนเอง คือให้ผู้เรียนเกิดปัจจัยภายในด้วยตนเองที่จะมีความสุขในการเรียน โดยมีครูเป็นปัจจัยภายนอกที่คอยจัดการต่างๆ เป็นตัวกลางในการนำให้ผู้เรียนพัฒนาปัจจัยภายในเองด้วยบทเรียนและกิจกรรมสนุกสนาน ปลุกเร้าความสนใจ เมื่อผู้เรียนเกิดความสนใจเนื้อหาที่เรียนแล้วก็จะมีความสุขในการเรียนและอยากเรียนรู้เพิ่มขึ้น

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ ความต้องการจำเป็นการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เป็นการสังเคราะห์ขอบข่ายการบริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยได้สรุปขอบข่ายการบริหารสถานศึกษา คือ วิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้ง 4 ด้านประกอบไปด้วย การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป เพื่อให้สถานศึกษามีความคล่องตัว มีความเป็นอิสระในการบริหารและการจัดการศึกษา เพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพ เกิดผลสำเร็จแก่สถานศึกษาตามนโยบายพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ คือ แนวทางหรือวิธีการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในองค์กรสถานศึกษาที่ใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ของผู้บริหาร เพื่อการวินิจฉัย สั่งการ การควบคุมและการจัดการกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาให้ปฏิบัติภารกิจตามแผนงานในการขับเคลื่อนสถานศึกษาอย่างเป็นระบบตามมาตรฐานและมีคุณภาพให้แก่ผู้เรียนเกิดการพัฒนาในทุกๆ ด้าน เพื่อให้มีคุณภาพอันส่งผลถึงความเจริญก้าวหน้าของประเทศไทย ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ความต้องการจำเป็นการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
พระนครศรีอยุธยา

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ด้านการบริหารทั่วไป รายข้ออันดับ 1 คือ การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมที่ทันสมัยเหมาะสมในการจัดการเรียนการสอน คำนึงและเกิดประโยชน์สูงสุด เหตุฉะนั้นสถานศึกษาควรมีการพัฒนาการบริหารทั่วไปด้วยการจัดการดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมให้มากขึ้น

1.2 ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ด้านการบริหารงานวิชาการ รายข้ออันดับ 1 คือ การส่งเสริมให้ครูจัดบรรยากาศสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ เหตุฉะนั้นสถานศึกษาควรทำการเปิดโอกาสให้ครูได้จัดการสิ่งแวดล้อมในการจัดการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น

1.3 ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ด้านการบริหารงานบุคคล รายข้ออันดับ 1 คือ การเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ และให้ความช่วยเหลือในการปฏิบัติงานกับบุคลากรอย่างเหมาะสมและเท่าเทียม เหตุฉะนั้นสถานศึกษาควรทำการส่งเสริมบุคลากรในสถานศึกษาได้รับการช่วยเหลือและขวัญกำลังใจในการทำงานมากขึ้น

1.4 ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ด้านการบริหารงานงบประมาณ รายข้ออันดับ 1 คือ การตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตามแผนปฏิบัติการ อย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด เหตุฉะนั้นสถานศึกษาควรทำการตรวจสอบและให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้จ่ายงบประมาณของโรงเรียนให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่ทำหน้าที่งบประมาณมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา พบว่า ด้านที่มีความต้องการความจำเป็น อันดับที่ 1 คือ การบริหารทั่วไป เหตุนี้ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา

2.2 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักพุทธธรรม เช่น 1) หลักคุณธรรม 2) อริยสัจธรรม 3) สัมปติธรรม 4) สัมปายธรรม

เอกสารอ้างอิง

- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: ชมรมเด็ก.
- ปัญญากร เวชศาสตร์. (2565). รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 9(1), 231-248.
- พระครูโสภาสนทนทิตต์ (ศักดิ์ โอภาโส) และพระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฒโน (บุตดา วงษ์). (2562). แนวคิดทางการศึกษาสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตโต). พิมพ์ครั้งที่ 2. อ่างทอง: วรศิลป์การพิมพ์ 89.
- พิสมัย รัตนวรรณ. (2566). สุนทรียศาสตร์และสุนทรียภาพ. แหล่งที่มา <https://www.gotoknow.org/posts/292695> สืบค้นเมื่อ 10 ธันวาคม 2566.
- เมรินทกาล พัฒนทรัพย์พิศาล. (2563). การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในพื้นที่จังหวัดในความรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11: พหุกรณีศึกษา. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สนามพล พรหมกอง. (2559). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทางด้านสุนทรียภาพ สำหรับนักเรียนระดับปริญญาตรี. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2. (2567). ข้อมูลองค์กร. แหล่งที่มา https://aya1.go.th/download_main.php สืบค้นเมื่อ 3 กุมภาพันธ์ 2567.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566-2570) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. แหล่งที่มา <http://www.secondarytak.go.th/wp-content/uploads/2022/12/%E0%B9%81%E0%B8%.pdf> สืบค้นเมื่อ 10 ธันวาคม 2566.
- สุวิมล ตีรกันันท์. (2550). การสร้างเครื่องมือวัดตัวแปรในการวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2558). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. พิมพ์ครั้งที่ 3 ฉบับปรับปรุง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Bates, J. K. (2000). Becoming an Art Teacher. USA: Wadsworth, a Division of Thomson Learning.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.

นวัตกรรมการบริหารการศึกษา EDUCATIONAL ADMINISTRATION INNOVATION

¹พระครูสมุทรทอง ฐิตปัญโญ (บุตรดี) PhrakhrusamuThong Thitapanyo (Butdee)*

²สมศักดิ์ บุญปู Somsak Boonpoo ³มนัสนันท์ บุญปู Manassanan Boonpoo

^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

*Corresponding Author E-mail: thomg.mcu@gmail.com

Article Received: March 27, 2025. Revised: April 29, 2025. Accepted: April 30, 2025.

บทคัดย่อ

นวัตกรรมเป็นการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ สิ่งที่ทำขึ้นใหม่ หรือพัฒนาขึ้นใหม่ สิ่งทีสร้างขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนา การใช้ความรู้ ความคิด คิดต่อยอดความคิดเก่า ความคิดสร้างสรรค์ที่มีประโยชน์ การใช้ประโยชน์จากความคิดใหม่ การเรียนรู้ การจัดการความรู้ องค์ความรู้ วิธีการ เทคนิค กระบวนการ การปฏิบัติ หลักการปฏิบัติ ระบบ รูปแบบ การกระทำ แนวคิด ทฤษฎี การใช้ประโยชน์จากความคิดใหม่ ในลักษณะการสร้างสิ่งประดิษฐ์ ผลิตภัณฑ์ใหม่ รวมถึงสื่อวัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ใหม่ๆ โดยมีความหมาย คือ (1) เป็นสิ่งใหม่ที่ไม่เคยมีผู้ใดเคยทำมาก่อน (2) เป็นสิ่งใหม่ที่เคยทำมาแล้วในอดีตแต่นำมาใช้ใหม่ (3) เป็นการนำนวัตกรรมเดิมที่มีอยู่แล้วมาพัฒนาดัดแปลงให้ดีขึ้นแล้วนำมาใช้ใหม่

นวัตกรรมการบริหารการศึกษา เป็นกระบวนการสร้างสรรค์ทางแนวคิด กระบวนการทำงาน หรือรูปแบบใหม่ๆ ในการบริหารจัดการโรงเรียนอันมาจากการสร้าง พัฒนา ต่อยอด หรือประยุกต์องค์ความรู้ที่อาจจะมาจากสาขาแขนงวิชาอื่นๆ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและคุณภาพในการบริหาร ประกอบด้วย 1) นวัตกรรมเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ ที่มุ่งเน้นการปรับปรุงนโยบายและยุทธศาสตร์ผ่านแนวคิดและการวางแผนที่สร้างสรรค์ 2) นวัตกรรมด้านสินค้าและบริการ ในที่นี้มุ่งพัฒนาสินค้า (ผู้รับบริการคือนักเรียน) และบริการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการส่งมอบภาครัฐ 3) นวัตกรรมการให้บริการ/การส่งมอบงาน มุ่งปรับปรุงวิธีการและเส้นทางการให้บริการ 4) นวัตกรรมด้านกระบวนการและการบริหารองค์การ มุ่งพัฒนาประสิทธิภาพและโครงสร้างองค์กรภายใน 5) นวัตกรรมด้านการปฏิสัมพันธ์เชิงกระบวนการ มุ่งปรับปรุงการมีส่วนร่วมและการสื่อสารภายในกระบวนการภาครัฐ ซึ่งสอดคล้องกับกับหลักการบริหารจัดการโรงเรียนตาม วPA เป็นเทคนิคการใช้นวัตกรรมในการบริหารจัดการโรงเรียน มีองค์ประกอบ 9 ด้าน ดังนี้ 1) การขับเคลื่อนด้านการบริหารโรงเรียน คือ ผู้อำนวยการ มีปัจจัยหลักจำนวน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ผู้นำ ชุมชน บรรยากาศการเรียนรู้ เทคโนโลยี เป้าหมาย 2) การขับเคลื่อนด้านการสอน คือ ผู้อำนวยการ มีปัจจัยหลัก จำนวน 3 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักสูตรและการประเมิน รูปแบบและการปฏิบัติการสอน การพัฒนาวิชาชีพ 3) การขับเคลื่อนด้านการเรียนรู้ คือ นักเรียน มีปัจจัยหลักได้แก่นักเรียนได้มีส่วนร่วมและสามารถลงมือทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง

คำสำคัญ: นวัตกรรม, นวัตกรรมการบริหาร, นวัตกรรมการบริหารการศึกษา

Abstract

Innovation is the creation of something new, something newly made or developed, something created to solve problems and develop, the use of knowledge, ideas, thinking to expand on old ideas, creative ideas that are useful, utilization of new ideas, learning, knowledge management, knowledge, methods, techniques, processes, practices, principles of practice, system, pattern, action, concept, theory. Utilization of new ideas in the form of creating new inventions, new products, including new media, equipment, and tools had three meanings: (1) it is something new that no one has ever done before, (2) it is something new that has been done in the past but is being used again, (3) it is taking an existing innovation and developing it to be better and then using it again.

Educational administration innovation is a process of creating new ideas, working processes or models in school management that come from creation, development and extension or apply knowledge that may come from other branches of knowledge, which will result in the development of efficiency, effectiveness, and quality of management. It consists of 1) Policy and strategic innovation, which focuses on improving policies and strategies through creative ideas and planning. 2) Product and service innovation, which aims to develop products (service recipients are students) and services to increase efficiency in public sector delivery. 3) Service/work delivery innovations aim to improve service delivery methods and routes. 4) Organizational process and management innovations aim to develop internal organizational efficiency and structure. 5) Innovation in process interaction aims to improve participation and communication within government processes. Which is consistent with the school management principles according to PA, is a technique for using innovation in school management which has 9 components as follows: 1) The driving force of school, 2) Teaching driving force: The director has 3 main factors: curriculum and assessment, teaching format and practice, and professional development. 3) Learning drivers: Students have the main factors of participation and being able to do things by themselves.

Keywords: Innovation, Management Innovation, Educational Administration Innovation

บทนำ

นวัตกรรมนับว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากโลกยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ในช่วงศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลง (disruption) ในทุกด้านอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความก้าวหน้าทั้งด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศ ที่มีการพัฒนาตนเองอย่างมาก การศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนานวัตกรรมใหม่ๆ อยู่เสมอ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ทันสมัยรองรับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงทางด้านการศึกษาก็เกิดองค์ความรู้ใหม่อย่างมากมายขึ้น รวมทั้งมีแหล่งเรียนรู้แบบใหม่ที่แตกต่างจากเดิมที่มีความหลากหลายที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้จากทุกที่ทุกเวลา (anytime, anywhere) ดังนั้น การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่ทันสมัย การผลิตและพัฒนานวัตกรรมใหม่ๆ ขึ้นมาเพื่อตอบสนองการเรียนรู้ของมนุษย์จึงต้องมีมากขึ้นเพื่อให้มนุษย์เรียนรู้ได้มากหลากหลาย เกิดการเรียนรู้ได้รวดเร็ว ประหยัดเวลา ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสูง การพัฒนานวัตกรรม การจัดการการเรียนรู้ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วเหล่านี้ จึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในอนาคต (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, ภัทรพร สุทธิรัตน์, 2557) ดังนั้นในบทความนี้จะนำเสนอให้ผู้อ่านได้เห็นภาพรวมและเข้าใจความหมายของคำว่านวัตกรรม นวัตกรรมการบริหารการศึกษา แนวคิดการสร้างสรรค่นวัตกรรมการบริหารการศึกษา กระบวนการจัดการนวัตกรรมการบริหารการศึกษา เทคนิคการใช้นวัตกรรมในการบริหารจัดการโรงเรียนตาม วPA อันจะนำไปสู่การเข้าใจการสร้างสรรค่นวัตกรรมด้านอื่นๆ ต่อไป

ความหมายของนวัตกรรม

นวัตกรรมคืออะไร อะไรเป็นนวัตกรรม หรืออย่างไรจึงเรียกว่า “นวัตกรรม” หนึ่งในปัญหาของการนำประเทศสู่ความเป็นนวัตกรรมหรือองค์กรนวัตกรรมคือการทำทำความเข้าใจในนิยามของคำว่า “นวัตกรรม” ที่ชัดเจน บ่อยครั้งที่ผู้สับสนระหว่างคำว่า “นวัตกรรม (Innovation)” กับคำว่า “สิ่งประดิษฐ์ (Invention)” ซึ่งเป็นสิ่งที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ดังนี้

คำว่า “นวัตกรรม” มาจากคำภาษาอังกฤษว่า “Innovation” (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ และภัทรพร สุทธิรัตน์; วาสนา กิตติจำเริญ, 2557) มาจากรากศัพท์ในภาษาละตินว่า “Innovare” มีความหมายว่า “ทำสิ่งใหม่ๆ ให้เกิดขึ้น” (สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ, 2550; สุชาติ ไตรภพสกุลและชาคริต พิษญาญกุล, 2567; เนตร์พัฒนา ยาวีราช, 2567) โดยมีรูปศัพท์เดิมมาจากภาษาบาลี คือ นว + อตต + กรรม (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ และภัทรพร สุทธิรัตน์, 2557) ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา คำว่า “นวัตกรรม” มีการนำมาใช้กันอย่างแพร่หลายมีการใช้คำว่า นวัตกรรม ในคำโฆษณาสินค้าเกือบทุกประเภท ซึ่งมีนักการศึกษาให้ความหมายไว้แตกต่างกัน

สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (2549, 2553, 2562) ได้ให้ความหมายของนวัตกรรมไว้ว่า นวัตกรรมคือ “สิ่งใหม่ที่เกิดจากการใช้ความรู้และความคิดสร้างสรรค์ที่มีประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและสังคม” (Innovation as new thing derived from the exploitation of knowledge and creativity, leading to enhancement of social and economic value)

กิริติ ยศยิ่งยง (2552) กล่าวว่า นวัตกรรมอาจหมายถึงสิ่งใหม่ ซึ่งอาจประกอบด้วย 1) สิ่งใหม่ที่เคยมีผู้ใดทำมาก่อนเลย 2) สิ่งใหม่ที่เคยทำมาแล้วในอดีตแต่ได้รับการรื้อฟื้นขึ้นมาใหม่ 3) สิ่งใหม่ที่มีการพัฒนามาจากของเก่าที่มีอยู่เดิม

จิรประภา อัครบวร (2552) กล่าวว่า นวัตกรรม คือ การคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่หรือการคิดต่อยอดจากความคิดเก่าแต่จะต้องเป็นความคิดที่สามารถนำไปสู่การประยุกต์ใช้ได้จริง

สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์ พักตร์ผจง วัฒนสินธุ์ อัจฉรา จันทร์ฉาย ประกอบ คุปรัตน์ (2553) ได้พิจารณาประเด็นแก่นหลักสำคัญของค่านิยามนวัตกรรมแล้วพบว่ามียู่ 3 ประเด็นที่เป็นมิติสำคัญของนวัตกรรม ก็คือ

1. ความใหม่ (Newness) สิ่งที่จะได้รับการยอมรับว่า มีคุณลักษณะเป็นนวัตกรรมได้นั้นมิติแรกที่จะต้องก็คือ ความใหม่ หมายถึง เป็นสิ่งใหม่ที่ถูกพัฒนาขึ้น ซึ่งอาจจะมีลักษณะเป็นตัวผลิตภัณฑ์ บริการ หรือกระบวนการ โดยจะเป็นการปรับปรุงจากของเดิมหรือพัฒนาขึ้นใหม่เลยก็ได้ (Utterback, 1971. 1994. 2001; Tushman and Nadler, 1986; Freeman & Soete, 1997; Betje, 1998; Herkema, 2003; Schilling, 2008)

2. ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ (Economic Benefits) ในมิติประการที่สองที่ถูกกล่าวถึงเสมอ ในลักษณะของการเป็นนวัตกรรม ก็คือ การให้ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ หรือการสร้างความสำเร็จในเชิงพาณิชย์ กล่าวคือ นวัตกรรม จะต้องสามารถทำให้เกิดมูลค่าเพิ่มขึ้นได้จากการพัฒนาสิ่งใหม่นั้นๆ ซึ่งผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นอาจจะสามารถวัดได้เป็นตัวเงินโดยตรง หรือไม่เป็นตัวเงินโดยตรงก็ได้ (Utterback, 1971. 1994. 2004; Drucker, 1985. 1993; Damanpour, 1987; Smits, 2002; DTI, 2004)

3. การใช้ความรู้และความคิดสร้างสรรค์ (Knowledge and Creativity) ในมิติที่สำคัญ ก็คือการใช้ความรู้และความคิดสร้างสรรค์ หมายความว่า สิ่งที่จะถือเป็นนวัตกรรมได้นั้นจะต้องเกิดจากการใช้ความรู้และความคิดสร้างสรรค์เป็นฐานของการพัฒนาให้เกิดขึ้นใหม่ ไม่ใช่เกิดจากการลอกเลียนแบบ การทำซ้ำ เป็นต้น (Evan, 1966; Drucker, 1985. 1993; Rogers, 1995; Perez-Bustamante, 1999; Smits, 2002; Herkema, 2003; Lemon and Sahota, 2003; DTI, 2004; Schilling, 2008)

ราชบัณฑิตยสถาน (2555) อธิบายว่า นวัตกรรม หมายถึง สิ่งที่ทำขึ้นใหม่หรือพัฒนาขึ้น ซึ่งอาจอยู่ในรูปแบบของความคิด วิธีการ การกระทำหรือสิ่งประดิษฐ์ โดยสิ่งนั้นอาจเป็นสิ่งใหม่ทั้งหมดหรือใหม่เพียงบางส่วน และอาจใหม่ในบริบทใดบริบทหนึ่งหรือในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง

จิราภา ประพันธ์พัฒน์ (2560) กล่าวว่า นวัตกรรม หมายถึง กระบวนการหรือวิธีการที่นำมาปรับใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการเพื่อให้งานที่ปฏิบัติอยู่เปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น และเกิดสิ่งใหม่ในองค์กร

พัชรพร อยู่ยีน, อภิญญา ภูมิโสภา และศิระ ศรีโยธิน (2560) กล่าวว่า นวัตกรรม คือ สิ่งที่เกิดจากความคิด วิธีการ การกระทำ หรือสิ่งประดิษฐ์สิ่งใหม่ๆ ที่นำมาใช้ให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในสังคม หรือนำมาปรับปรุงการทำงานให้มีประสิทธิภาพดีกว่าเดิม แม้ว่าความคิด วิธีการ การกระทำ หรือสิ่งใหม่ๆ นั้นจะเคยใช้ในสังคมอื่นได้ผลดีมาแล้วก็ตาม แต่ถ้านำมาใช้ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมอีกแห่งหนึ่งก็จัดว่าเป็นนวัตกรรม ดังนั้น ความเป็นนวัตกรรมจะถูกจำกัดด้วยเวลาและสถานที่ และมีจุดเริ่มต้นที่ความพยายามในการแก้ปัญหา หรือความพยายามที่จะแสวงหาความรู้ความจริงที่ยังไม่ปรากฏชัดแจ้งมาก่อน โดยที่นวัตกรรมนี้เกิดขึ้นในสังคมก็เพราะเป็นความพยายามของมนุษย์ที่จะแก้ปัญหาในการปฏิบัติงาน หรือดำรงชีวิตที่ดีขึ้น การยอมรับนวัตกรรม จึงเป็นการที่บุคคลได้นำเอาความรู้ ความคิด วิธีการ หรือสิ่งใหม่ๆ มาใช้มาปรับปรุง เพื่อการประกอบอาชีพที่ดีขึ้นเป็นการนำความคิด หรือพฤติกรรมมาใช้ที่เป็นสิ่งใหม่กับองค์กร โดยอาจเป็นสินค้าใหม่ บริการใหม่ หรือเทคโนโลยีใหม่

จิตติมา วรรณศรี (2563) กล่าวว่า นวัตกรรมเป็นสิ่งที่สร้างขึ้นเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนา โดยคิดค้นและสร้างสิ่งใหม่ซึ่งอาจจะเป็นแนวคิด วิธีการ กระบวนการ ระบบ รูปแบบหรือผลิตภัณฑ์ใหม่ สามารถจำแนกการสร้างนวัตกรรมได้ 2 แนวทาง ได้แก่ (1) การสร้างสิ่งใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อน และ (2) การปรับปรุงพัฒนาสิ่งเดิมที่มีอยู่แล้วให้ดีกว่าเดิม

รัตน์ บัวสนธิ์ (2563, 2567) กล่าวว่า นวัตกรรม หมายถึง การทำสิ่งใหม่ ๆ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ นวัตกรรมที่มีลักษณะเป็นนามธรรม ได้แก่ เทคนิควิธีการ แนวคิด ทฤษฎี เป็นต้น และนวัตกรรมที่เป็นลักษณะรูปธรรม ได้แก่ สื่อวัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ใหม่ ๆ เป็นต้น

นาซล สมบูรณ์สิน (2564) กล่าวว่า นวัตกรรม คือ การปฏิบัติหรือลงมือกระทำจากการร่วมมือกันของผู้นำและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการทรัพยากรให้เกิดคุณค่าและประโยชน์ในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ในรูปแบบผลิตภัณฑ์ กระบวนการหรือบริการ เพื่อนำไปใช้ในการตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปหรือแสวงหาโอกาสและพัฒนาจุดเด่นให้กับองค์กรให้ดียิ่งขึ้น

ฐาปนี สีเฉลียว (2564) กล่าวถึง นวัตกรรมว่า เป็นแนวคิด หลักการปฏิบัติ เทคนิควิธีการ และสิ่งประดิษฐ์ที่เกิดขึ้นใหม่ โดยนวัตกรรมนั้นอาจปรับปรุงเปลี่ยนแปลงจากสิ่งที่มีอยู่เดิมก็ได้ การสร้างและพัฒนาเป็นการใช้หลักการ ทฤษฎี ผ่านการทดลองวิจัยจนเชื่อถือได้ เพื่อนำมาใช้แก้ปัญหา และเป็นการเตรียมพลเมืองในอนาคตให้พร้อมสำหรับชีวิตและการทำงาน

สุกัญญา แซ่มซ้อย (2565) กล่าวว่า นวัตกรรมเป็นการกระทำหรือการสร้างสิ่งใหม่ที่มีการพัฒนาแนวคิดหรือปรับเปลี่ยนวิธีการ เพื่อสร้างสรรค์ผลงานทั้งในลักษณะที่เป็นผลิตภัณฑ์ บริการ กระบวนการหรือรูปแบบธุรกิจใหม่ที่ตอบสนองต่อความต้องการและแก้ปัญหาทั้งในปัจจุบันและอนาคต อีกทั้งเป็นการเพิ่มคุณค่าและมูลค่าให้กับผลลัพธ์

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ และภัทรพร สุทธิรัตน์ (2567) กล่าวว่า นวัตกรรมมีความหมาย 3 นัย คือ (1) นวัตกรรมเป็นสิ่งใหม่ที่ไม่เคยมีผู้ใดเคยทำมาก่อน หรือ (2) นวัตกรรมเป็นสิ่งใหม่ที่เคยทำมาแล้วในอดีตแต่นำมาใช้ใหม่ หรือ (3) นวัตกรรมเป็นการนำนวัตกรรมเดิมที่มีอยู่แล้วมาพัฒนาดัดแปลงให้ดีขึ้นแล้วนำมาใช้ใหม่

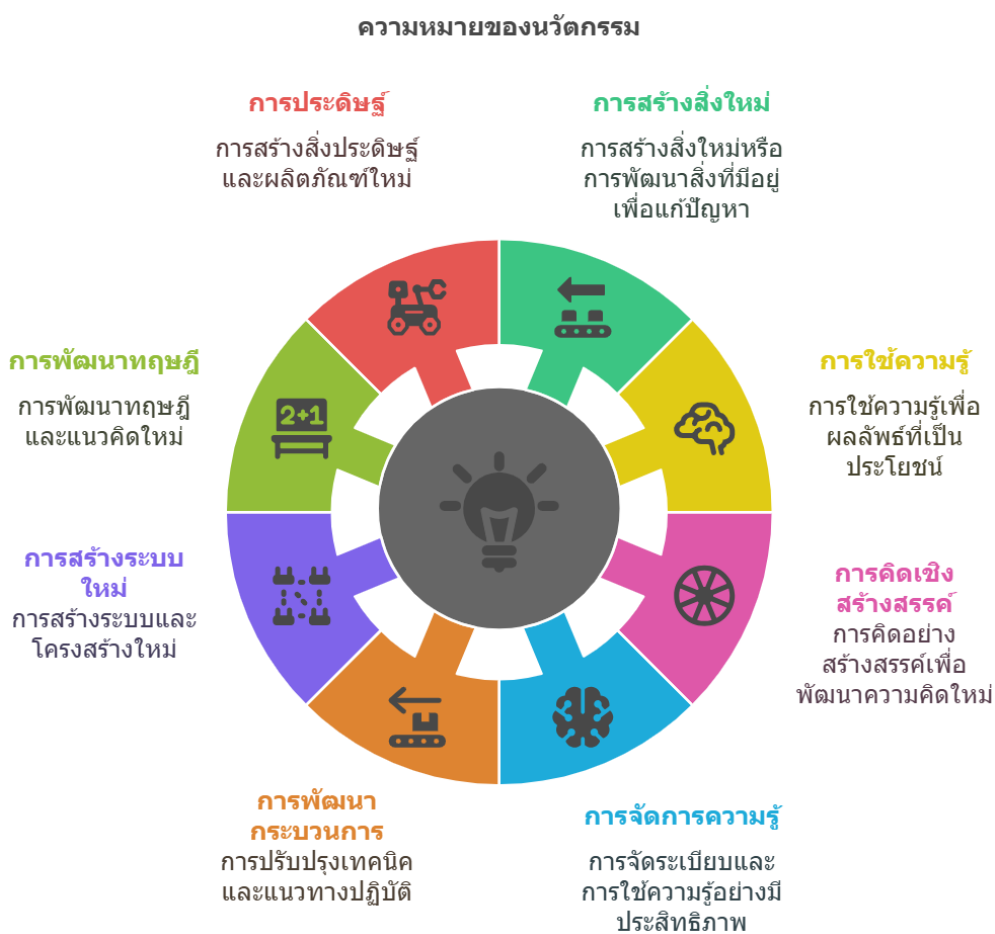
สุชาติ ไตรภพสกุล และชาคริต พิษยางกูร (2567) อธิบายว่า นวัตกรรม คือ สิ่งใหม่ที่เกิดขึ้น หรือเกิดการพัฒนาจากการใช้ความคิดสร้างสรรค์ การจัดการความรู้ และองค์ความรู้ที่สามารถสร้างประโยชน์ได้ตั้งแต่ระดับตนเอง ไปจนถึงระดับโลก โดยนวัตกรรมเป็นสิ่งสำคัญซึ่งจะช่วยให้องค์กรประสบความสำเร็จในการสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืน และสามารถส่งมอบคุณค่าให้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้อย่างต่อเนื่อง การทำนวัตกรรมในองค์กรจำเป็นต้องคำนึงถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายด้านในองค์กรนับตั้งแต่การนำเสนอผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ โครงสร้างรูปแบบองค์กรใหม่ ระบบบริหารจัดการ กระบวนการทางเทคโนโลยีใหม่ รวมถึงแผนงานใหม่ๆ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับบุคลากรภายในองค์กรอีกด้วย โดยสิ่งที่กล่าวมาทั้งหมดส่งผลอย่างมากต่อการจะก่อให้เกิดความมั่นคงของธุรกิจในระยะยาว (Long-term stability) การเจริญเติบโตของอัตราผลกำไร (Growth) ผลตอบแทนสำหรับผู้ถือหุ้น (Shareholder returns) และความสามารถในการแข่งขันอย่างยั่งยืน

เนตรพัฒนา ยาวีราข (2567) กล่าวว่า นวัตกรรม คือ การผลิต การเรียนรู้ และการใช้ประโยชน์จากความคิดใหม่ เพื่อให้เกิดผลดีทางเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงการกำเนิดผลิตภัณฑ์ บริการ กระบวนการผลิตใหม่ การปรับปรุงเทคโนโลยี การแพร่กระจายเทคโนโลยี และการใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์และเกิดผลทางเศรษฐกิจและสังคม

ในความหมายของคำว่า นวัตกรรมตามคำนิยามของนักวิชาการไทยจึงกล่าวสรุปได้ว่า นวัตกรรมหมายถึง สิ่งใหม่ สิ่งที่ทำขึ้นใหม่ หรือพัฒนาขึ้นใหม่ สิ่งที่สร้างขึ้นเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนา การใช้ความรู้ ความคิด คิดต่อยอดความคิดเก่า ความคิดสร้างสรรค์ที่มีประโยชน์ การใช้ประโยชน์จากความคิดใหม่ การเรียนรู้ การจัดการความรู้ องค์ความรู้ วิธีการ เทคนิค กระบวนการ การปฏิบัติ หลักการปฏิบัติ ระบบ รูปแบบการกระทำ แนวคิด ทฤษฎี การใช้ประโยชน์จากความคิดใหม่ ในลักษณะการสร้างสิ่งประดิษฐ์ ผลิตภัณฑ์ใหม่

รวมถึงสื่อวัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ใหม่ๆ โดยมีความหมายสามนัยยะ ดังนี้คือ 1) เป็นสิ่งใหม่ที่ไม่เคยมีผู้ใดเคยทำมาก่อน หรือ 2) เป็นสิ่งใหม่ที่เคยทำมาแล้วในอดีตแต่นำมาใช้ใหม่ หรือ 3) เป็นการนำนวัตกรรมเดิมที่มีอยู่แล้วมาพัฒนาดัดแปลงให้ดีขึ้นแล้วนำมาใช้ใหม่ โดยรวมเป็นการกระทำ หรือการสร้างสิ่งใหม่ๆ 2 แบบ คือ 1) ลักษณะนามธรรม ได้แก่ ความรู้และการจัดการความรู้ ความคิด การเรียนรู้ เทคนิค วิธีการ กระบวนการ หลักการ ระบบ รูปแบบ แนวคิด ทฤษฎี 2) ลักษณะรูปธรรม ได้แก่ สื่อวัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ใหม่ๆ สิ่งประดิษฐ์ ผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ

ทั้งนี้ ผู้เขียนได้สรุปความหมายของนวัตกรรมตามคำนิยามของนักวิชาการในแง่มุมต่างๆ ตามภาพที่ 1 สรุปความหมายของนวัตกรรมในแง่มุมต่างๆ ดังนี้

ภาพที่ 1 ความหมายของนวัตกรรมในแง่มุมต่างๆ

นวัตกรรมการบริหารการศึกษา

แนวคิดนวัตกรรมการบริหารนั้น สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษาได้ให้ความหมายคำว่า “นวัตกรรมการบริหาร” ว่าเป็นนวัตกรรมเกี่ยวกับระบบ รูปแบบ วิธีการบริหารจัดการโรงเรียนที่มีข้อจำกัดต่างๆ (สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา, 2549) สอดคล้องกับสุกัญญา แซ่มซ้อย (2555) ที่ได้ให้ความหมายของนวัตกรรมทางการบริหารว่า เป็นเรื่องของการคิดค้นและเปลี่ยนแปลงรูปแบบของการจัดการองค์การใหม่ ที่ส่งผลให้ระบบการทำงาน การผลิต การออกแบบผลิตภัณฑ์การดำเนินงานขององค์การมี

ประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น โดยนวัตกรรมทางการบริหาร เป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับเรื่องของนโยบาย โครงสร้างองค์กร ระบบ รูปแบบและกระบวนการจัดการในองค์กร ส่วนบุญเลิศ วีระพรกานต์ (2553) ได้ให้ความหมายนวัตกรรมการบริหารว่าเป็นการสร้างนวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาหรือเพื่อพัฒนาองค์กรในการบริหารจัดการที่นำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย

นอกจากนี้เสาวลักษณ์ ณ พัทลุง (2556) กล่าวว่า นวัตกรรมการบริหารว่า เป็นเป็นแนวคิด วิธี และรูปแบบใหม่ๆ ในการจัดการองค์กร การดำเนินงาน และการให้บริการ อันเป็นผลมาจากการสร้าง พัฒนา เพิ่มพูน ต่อยอด หรือประยุกต์ใช้องค์ความรู้และแนวปฏิบัติต่างๆ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและคุณภาพของการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐ สำหรับนวัตกรรมการบริหารภาครัฐมีขอบเขตอยู่ภายใต้กรอบบทบาทและหน้าที่ของรัฐบาล ดังนี้

1. นวัตกรรมเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ (Strategy/Business Concepts Innovation) เป็นการคิดค้น ออกแบบ หรือกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ ภารกิจ เป้าประสงค์ใหม่ขึ้น เพื่อแสดงให้เห็นถึงวิสัยทัศน์หรือวางทิศทางใหม่ในการนำพาองค์กรในอนาคต
2. นวัตกรรมด้านสินค้าและบริการ (Service and product Innovation) เป็นการปรับปรุงปรับเปลี่ยนรูปลักษณะและการออกแบบของสินค้าและบริการ เช่น บัตรประจำตัวประชาชนแบบ Smart Card หน่วยบริการเคลื่อนที่ (mobile unit)
3. นวัตกรรมการให้บริการ/การส่งมอบงาน (Delivery Innovation) ได้แก่ การสร้างหรือปรับเปลี่ยนแนวทาง/รูปแบบในการบริการหรือการติดต่อกับประชาชน เช่น การให้บริการผ่านอินเทอร์เน็ต
4. นวัตกรรมด้านกระบวนการ และการบริหารองค์กร (Process and Organization Administration Innovation) ได้แก่ การออกแบบโครงสร้างองค์กร และกระบวนการภายในใหม่ เช่น การจัดตั้งหน่วยบริการรูปแบบพิเศษเพื่อให้สามารถทำหน้าที่ในการบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การพัฒนาแนวทางการบริการงบประมาณ การบริหารงานบุคคล เป็นต้น
5. นวัตกรรมด้านการปฏิสัมพันธ์เชิงกระบวนการ (Process Interaction Innovation) ได้แก่ แนวทางในการปรับปรุงหรือพัฒนาระบบความสัมพันธ์หรือการปฏิสัมพันธ์เชิงอำนาจ หน้าที่กับภาคส่วนอื่น ๆ ขึ้นใหม่ เช่น การพัฒนากระบวนการให้บริการในงานปฏิสัมพันธ์กันอย่างครบวงจร (เสาวลักษณ์ ณ พัทลุง, 2556)

นอกจากนี้ จิตติมา วรณศรี (2563) ได้กล่าวถึงนวัตกรรมการบริหารการศึกษาว่าเป็นแนวทาง รูปแบบ ระบบ วิธีการ หรือกระบวนการบริหารจัดการแบบใหม่ที่สร้างขึ้นเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพการบริหารสถานศึกษา องค์กรทางการศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย

สรุปได้ว่า นวัตกรรมการบริหารการศึกษา หมายถึง แนวคิด กระบวนการทำงาน หรือรูปแบบใหม่ๆ ในการบริหารจัดการโรงเรียนอันมาจากการสร้าง พัฒนา ต่อยอด หรือประยุกต์องค์ความรู้ที่อาจจะมาจากสาขาแขนงวิชาอื่นๆ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและคุณภาพในการบริหาร ประกอบด้วย 1) นวัตกรรมเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ ที่มุ่งเน้นการปรับปรุงนโยบายและยุทธศาสตร์ผ่านแนวคิดและการวางแผนที่สร้างสรรค์ 2) นวัตกรรมด้านสินค้าและบริการ ในที่นี้มุ่งพัฒนาสินค้า (ผู้รับบริการคือนักเรียน) และบริการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการส่งมอบภาครัฐ 3) นวัตกรรมการให้บริการ/การส่งมอบงาน มุ่งปรับปรุงวิธีการและเส้นทางการให้บริการ 4) นวัตกรรมด้านกระบวนการและการบริหารองค์กร มุ่งพัฒนาประสิทธิภาพและโครงสร้างองค์กรภายใน 5) นวัตกรรมด้านการปฏิสัมพันธ์เชิงกระบวนการ มุ่งปรับปรุงการมีส่วนร่วมและการสื่อสารภายในกระบวนการภาครัฐ ดังแผนภาพที่ 2

นวัตกรรมเพื่อการบริหารภาครัฐอย่างมีประสิทธิภาพและทันสมัย

ภาพที่ 2 นวัตกรรมเพื่อการบริหารภาครัฐอย่างมีประสิทธิภาพและทันสมัย (เสาวลักษณ์ ณ พัทลุง, 2556)

แนวคิดการสร้างสรรค์นวัตกรรมการบริหารการศึกษา

นอกจากภาครัฐกิจที่จะต้องมีการสร้างสรรค์นวัตกรรมแล้วภาครัฐก็เช่นเดียวกันจำเป็นต้องมีแนวคิดสร้างสรรค์เพื่อพัฒนานวัตกรรมบริการการศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) สนองความต้องการจำเป็นของประเทศที่เปลี่ยนแปลงให้มีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น 2) ไม่ให้ค่าใช้จ่ายบานปลาย และเพิ่มประสิทธิภาพโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีข้อจำกัดด้านงบประมาณ 3) ปรับปรุงการดำเนินงานและผลลัพธ์การบริการภาครัฐรวมทั้งพิจารณานโยบายเดิมให้มีความก้าวหน้า 4) ใช้ศักยภาพของเทคโนโลยีสารสนเทศ (ชนะกสิการ์, 2550) สอดคล้องกับแนวคิดนวัตกรรม TRIZ เป็นแนวคิดใหม่สำหรับการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (Hipple, 2004 อ้างถึงใน กนกพร แสนสุขสม, 2561) เป็นกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์คิดค้นโดย Genrich S. Altshuller วิศวกรชาวรัสเซีย เป็นหลักการในการคิดค้นและออกแบบสิ่งประดิษฐ์สำหรับการแก้ปัญหา โดยได้ศึกษาจากสิทธิบัตรสิ่งประดิษฐ์ต่างๆ โดยหลักการของ TRIZ เป็นการคิดพัฒนาให้มีผลลัพธ์ที่ดีขึ้น ลดค่าใช้จ่าย โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและกระบวนการ Sig Sigma โดยการคิดต้องเป็นการคิดนอกกรอบซึ่งมีหลักการดังนี้

1. ผลลัพธ์อุดมคติ (Idealized Final Result) คนส่วนมากรู้จักการลากเส้นต่อจุด 9 จุดโดยลากเส้นตรง 4 เส้น การลากเส้นนี้จะต้องลากให้ออกนอกกรอบ (Lines must go outside the shape) แนวคิด TRIZ จะมุ่งตั้งคำถามว่าแล้วจะอย่างไรให้เกิดผลลัพธ์อุดมคติดังกล่าว ซึ่งคำตอบที่ได้มักไม่สามารถทำได้จริง แต่จะนำไปสู่วิธีการแก้ปัญหา (Solutions) ที่สามารถนำไปใช้ได้จริง กลยุทธ์ของหลักการผลลัพธ์อุดมคติจะเป็นแรงกดดันให้คิดนอกกรอบและคิดเชิงกลยุทธ์ว่าอนาคตที่ควรเป็น เป็นอย่างไร

2. น้อยแต่มาก (Less is More) เป็นหลักการ แนวคิดที่เน้นการใช้ส่วนประกอบน้อยแต่ได้ผลลัพธ์มาก ตัดในสิ่งที่ไม่จำเป็นออกไป โดยหัวใจของนวัตกรรมที่ประหยัด (Frugal Innovation) คือ การมุ่งเน้นความต้องการที่สำคัญของลูกค้า (Core Needs) และออกแบบผลิตภัณฑ์หรือบริการเพื่อตรงกับความต้องการนั้น (Boumphrey, 2015 อ้างถึงใน กนกพร แสนสุขสม, 2561)

3. วิธีแก้ปัญหาที่มีอยู่แล้วแต่อยู่ในสาขาอื่น (Solutions already exist in fields remote from your own) หลักการนี้คือการให้ระบุปัญหาที่เกิดขึ้น จากนั้นให้ค้นหาวิธีการแก้ปัญหาจากภายนอกสาขาหรือวิธีการเดิมๆ ที่เคยใช้เพื่อให้เกิดแนวคิดหรือวิธีการแก้ปัญหาใหม่ที่ได้มาจากแนวคิดการแก้ปัญหาของสาขาอื่นๆ

4. การค้นหาและการวิเคราะห์ความแตกต่าง (Search out and resolve the fundamental) ตามหลักการแรกผลลัพธ์อุดมคติมักจะมีอุปสรรคในรูปแบบของความแตกต่างนำมาสู่การวิพากษ์ ซึ่ง TRIZ จึงเสนอให้นำแหล่งที่มาของความคิดมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดเกี่ยวกับแนวคิดใหม่ ตัวอย่างเช่น

ประเด็นวิพากษ์: ต้องการผลิตภัณฑ์หรือบริการที่มีคุณภาพสูงในขณะที่ต้องลดค่าใช้จ่ายในเวลาเดียวกัน

แนวคิดเดิม: ออกแบบ->สร้าง->ตรวจสอบ->ละทิ้ง ซึ่งผลลัพธ์ของกระบวนการนี้จะทำให้ค่าใช้จ่ายสูงขึ้น

แนวคิดใหม่: มุ่งเน้นหลักการของการออกแบบเพื่อตอบสนองคุณภาพและการผลิตซึ่งผลลัพธ์ที่ได้จะทำให้คุณภาพที่สูงขึ้นในขณะที่ค่าใช้จ่ายลดลง

5. เส้นทางวิวัฒนาการ (Lines of Evolution) แนวคิด TRIZ ได้ระบุแบบแผนของการเกิดขึ้นซ้ำๆ ว่าการเกิดขึ้นของนวัตกรรมเหล่านี้ไม่เปลี่ยนแปลงจากการสุ่ม แต่เป็นรูปแบบที่มีการเปลี่ยนแปลงที่สามารถคาดการณ์ได้ ซึ่งวิวัฒนาการของเทคโนโลยีและธุรกิจจะมีรูปแบบการเปลี่ยนแปลงที่สามารถคาดการณ์ได้จากสถิติประวัติของการพัฒนาผลิตภัณฑ์นั้นๆ

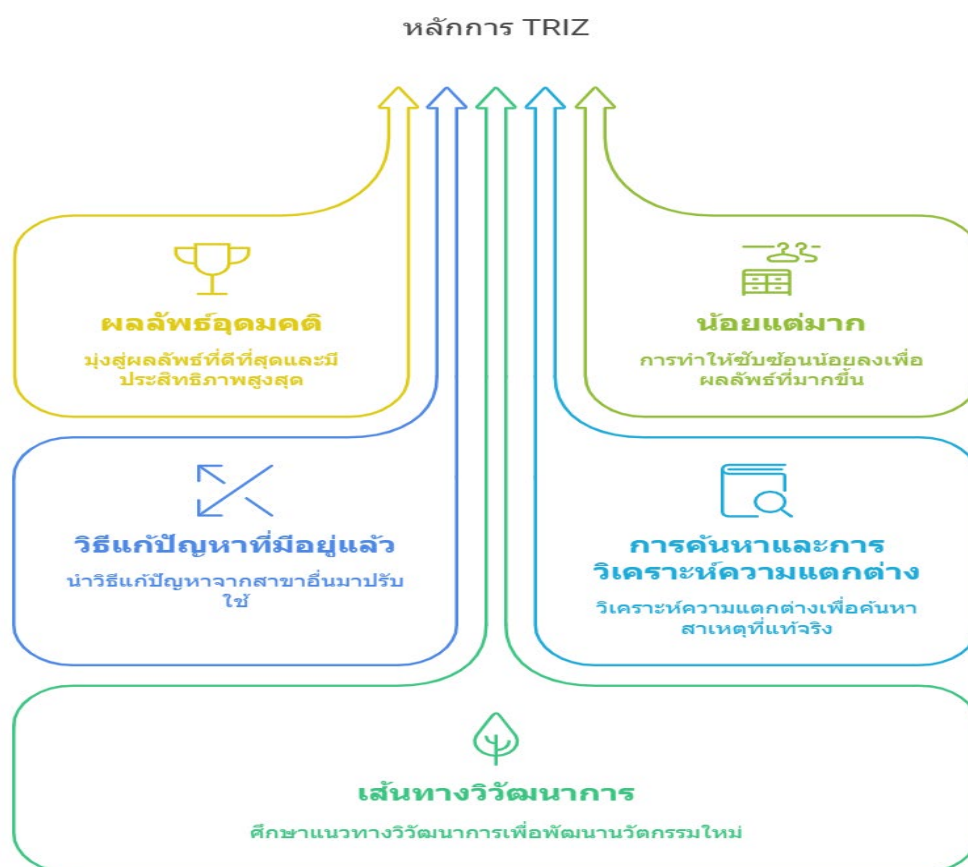
การจะได้มาซึ่งนวัตกรรมหรือการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์นั้นไม่จำเป็นต้องใช้วิธีการแก้ปัญหาเดิม แต่สามารถค้นหาและสร้างสรรค์วิธีการใหม่ หรือ วิธีการเดิมที่เคยมีอยู่ในสาขานำมาแก้ปัญหา ดังนั้นสถาบัน BMGI (2016) ได้เสนอกระบวนการสร้างสรรค์นวัตกรรม ชื่อว่า BMGI's Rapid Innovation Cycle ประกอบด้วยขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้น 1 คือ การระบุปัญหาที่แท้จริง (Define) อันเป็นหัวใจสำคัญของการสร้างนวัตกรรม เมื่อระบุปัญหาที่แท้จริงแล้วนั้น

ขั้นที่ 2 คือ การค้นหาแนวทางการแก้ปัญหาที่เหมาะสมกับปัญหา (Discover)

ขั้นที่ 3 คือ กลั่นกรองและคัดเลือกแนวทางที่เหมาะสมต่อการปฏิบัติเพื่อพัฒนาเป็นนวัตกรรม (Develop) การนำแนวทางเหล่านี้จะต้องนำมาถูกกลั่นกรองและคัดเลือกแนวทางที่เหมาะสมต่อการปฏิบัติมากที่สุดเพื่อพัฒนาเป็นนวัตกรรม

ขั้นที่ 4 คือ การนำนวัตกรรมที่สร้างสรรค์มาแล้วนั้นนำไปทดลองปฏิบัติว่าสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงหรือไม่อย่างไร (Demonstrate)

ภาพที่ 3 แนวคิดนวัตกรรม TRIZ กับการแก้ปัญหอย่างสร้างสรรค์
(Hipple, 2004 อ้างถึงใน กนกพร แสนสุขสม, 2561)

กระบวนการจัดการนวัตกรรมการบริหารการศึกษา

จากการสังเคราะห์กระบวนการจัดการนวัตกรรมทางการบริหารการศึกษา ของนวชล สมบูรณ์สิน (2564) พบว่า กระบวนการจัดการนวัตกรรมเป็นกระบวนการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ ออกแบบและวางแผนดำเนินการที่ให้ความสำคัญกับการมองความสำเร็จของนวัตกรรม ภายใต้การพิจารณาความเป็นไปได้ในการจัดการทรัพยากรและปัจจัยที่ส่งผลในสถานศึกษาและโดยส่วนใหญ่ นักวิชาการได้อธิบายขั้นตอนไว้ มีความคล้ายคลึงกับวงจรคุณภาพการบริหารงานเชิงระบบ (PDCA) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผนการจัดการนวัตกรรมทางการบริหาร (Planning) เป็นการศึกษาข้อมูลเกี่ยวข้องกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการพัฒนา โดยการสำรวจและสอบถามข้อมูลจากทั้งภายในและภายนอก นำข้อมูลมาวิเคราะห์ สรุปผล ให้เห็นถึงปัญหาและความต้องการในการสร้างนวัตกรรม โดยมีการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและกำหนดแนวทางการดำเนินงานเพื่อจัดการทรัพยากร โอกาสและความเสี่ยง

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินงานตามแผนการจัดการนวัตกรรม (Doing) เป็นการออกแบบนวัตกรรมผ่านกระบวนการที่เหมาะสมกับบริบทและทรัพยากร โดยการจัดการประชุมปรึกษาเพื่อเตรียมการมอบหมายงาน การมอบหมายงานให้กับผู้รับผิดชอบ มีผู้บริหารหรือครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องนำลงสู่การปฏิบัติ การติดตามงานที่ได้รับมอบหมาย และการนำนวัตกรรมนั้นไปทดลองใช้

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบและประเมินนวัตกรรมทางการบริหาร (Checking) เป็นการประเมินความเหมาะสมของนวัตกรรมและตรวจสอบ ติดตามการดำเนินการ

ขั้นตอนที่ 4 การปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพนวัตกรรมทางการบริหาร (Action) เป็นการจัดประชุมสะท้อนกลับในผลการดำเนินงานของผู้เกี่ยวข้อง โดยแบ่งการประเมินเป็นประเมินผลปฏิบัติงานนวัตกรรมที่เกิดขึ้นจากภาพรวม ผลลัพธ์ และผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อการบริหารหรือสถานศึกษา โดยประเมินผลปฏิบัติงานของผู้ที่รับผิดชอบ และประเมินผลปฏิบัติการทั้งระบบ รวมถึงมีการปรับปรุงประสิทธิภาพของระบบการจัดการนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง

เทคนิคการใช้วัตรกรรมในการบริหารจัดการโรงเรียนตาม วPA

สำหรับประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (2567) จากการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ “PA เสริมพลังการบริหาร สร้างครูสอนดี ผู้เรียนมีความสุข” ซึ่งจัดขึ้นระหว่างวันที่ 21 – 22 พฤศจิกายน 2566 ให้กับผู้อำนวยการสถานศึกษาจำนวน 60 ท่าน ที่ผ่านการคัดเลือกโดยสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) จากผู้อำนวยการที่สมัครเข้าร่วมอบรมกว่า 2,000 คน จากทั่วประเทศ ในการจัดกิจกรรมตลอดสองวันนี้ Starfish Education ได้จัดอบรมเชิงปฏิบัติการการใช้วัตรกรรม 9 องค์ประกอบในการบริหารจัดการโรงเรียนตาม วPA ซึ่งเป็นวัตรกรรมองค์ประกอบ 9 ด้าน เป็นเครื่องมือแห่งการปฏิรูปโรงเรียนทั้งระบบ เป็นโมเดลในการบริหารจัดการโรงเรียนที่ทาง Starfish Education ได้คิดค้นและนำไปใช้ที่โรงเรียนบ้านปลาตาว และมีการขยายผลไปยังโรงเรียนเครือข่ายมากกว่า 120 โรงเรียนทั่วประเทศ โดยมุ่งเน้นให้โรงเรียนพิจารณาปัจจัยในเรื่องการบริหารจัดการโรงเรียนและการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ ได้รับความรู้ ทักษะ และสมรรถนะแห่งศตวรรษที่ 21 และสอดคล้องกับหลักการบริหารจัดการโรงเรียนตาม วPA ซึ่งเทคนิคการใช้วัตรกรรมในการบริหารจัดการโรงเรียนมีองค์ประกอบ 9 ด้าน ดังต่อไปนี้

การขับเคลื่อนด้านการบริหารโรงเรียน : ผู้อำนวยการ มีปัจจัยหลัก จำนวน 5 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 ผู้นำ มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และนโยบาย วิธีการสื่อสารกับทุกคนที่เกี่ยวข้องสร้างการมีส่วนร่วมและสร้างความเข้าใจ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ ทีมดำเนินงานและกำหนดบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน ได้รับการยอมรับสามารถทำหน้าที่ได้จริงตามบทบาทที่ได้รับและร่วมกันกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จในแต่ละเป้าหมาย

องค์ประกอบที่ 2 ชุมชน มีการกำหนดแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน ในการจัดการศึกษา และพัฒนาผู้เรียน บุคลากรในท้องถิ่นมีส่วนร่วม ในการแบ่งปันประสบการณ์จากความสำเร็จและสนับสนุนช่วยเหลือโรงเรียนตามความสามารถ

องค์ประกอบที่ 3 บรรยากาศการเรียนรู้ มีการกำหนดข้อมูลโครงสร้างพื้นฐานและแผนในการพัฒนาเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน ระยะสั้นและระยะยาว การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ป้ายนิเทศ พื้นที่ทำกิจกรรม มุมแสดงผลงาน แหล่งค้นคว้า มีการสำรวจความพึงพอใจในการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ และครอบคลุมถึงบรรยากาศทางด้านกายภาพ ทางใจ และทางสังคม

องค์ประกอบที่ 4 เทคโนโลยี โรงเรียนมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการกำกับและติดตามผลการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ รวมไปถึงครูมีการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้เพื่อการผลิตสื่อการเรียนรู้และสนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสมตามบริบทของโรงเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้เท่าทันและสามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อเข้าถึงแหล่งข้อมูลเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมตามบริบทของโรงเรียน

องค์ประกอบที่ 5 เป้าหมาย มีการกำหนดเป้าหมายรวม เป้าหมายย่อยในแต่ละด้าน ตัวชี้วัด ระยะเวลา ระบบในการติดตาม ประเมินผล พัฒนา รายงานผลอย่างต่อเนื่อง การดำเนินงานเป็นรายภาคเรียน หรือการดำเนินงานรายปี

การขับเคลื่อนด้านการสอน : ครู มีปัจจัยหลัก จำนวน 3 องค์ประกอบ คือ

องค์ประกอบที่ 6 หลักสูตรและการประเมิน เป็นการพัฒนาครู (Coach) เพื่อส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและสามารถพัฒนาแผนการเรียนรู้และออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม ต่อผู้เรียน รวมทั้งสามารถเลือกใช้วิธีการในการประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลายสะท้อนถึงผลการเรียนรู้ของผู้เรียนและทักษะที่ได้รับการพัฒนาได้อย่างแท้จริงและสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของกระทรวงศึกษาธิการ

องค์ประกอบที่ 7 รูปแบบและการปฏิบัติการสอน เป็นการสนับสนุนและส่งเสริมครูให้สามารถจัด กิจกรรมการเรียนรู้ (Classroom) แบบบูรณาการและส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบ Active Learning ผ่านการใช้กระบวนการ STEAM Design Process เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานหรือการแก้ปัญหา เป็นฐานในการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม

องค์ประกอบที่ 8 การพัฒนาวิชาชีพ เป็นการกำหนดนโยบายและกระบวนการในการเพิ่มพูน ความรู้และทักษะของครูอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรมโดยอาศัยการเข้าร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชน เพื่อการเรียนรู้วิชาชีพ (PLC) และเครือข่าย (Network) เพื่อการพัฒนาความรู้และทักษะทางวิชาชีพทั้งในและ นอกโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

การขับเคลื่อนด้านการเรียนรู้ : นักเรียน มีปัจจัยหลัก คือ

องค์ประกอบที่ 9 นักเรียน นักเรียนได้มีส่วนร่วมและสามารถลงมือทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง ดังนั้น นักเรียนจะต้องสามารถเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ รวมถึงกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะ สำคัญในศตวรรษที่ 21 ตามความสนใจ ระดับและรูปแบบสไตล์การเรียนรู้ของแต่ละบุคคล ดังแผนภาพที่ 4

ภาพที่ 4 เทคนิคการใช้นวัตกรรมในการบริหารจัดการโรงเรียนตาม วPA
(สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2567)

บทสรุป

นวัตกรรมเป็นการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ สิ่งที่ทำขึ้นใหม่ หรือพัฒนาขึ้นใหม่ สิ่งที่สร้างขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนา การใช้ความรู้ ความคิด คิดต่อยอดความคิดเก่า ความคิดสร้างสรรค์ที่มีประโยชน์ การใช้ประโยชน์จากความคิดใหม่ การเรียนรู้ การจัดการความรู้ องค์ความรู้ วิธีการ เทคนิค กระบวนการ การปฏิบัติ หลักการปฏิบัติ ระบบ รูปแบบ การกระทำ แนวคิด ทฤษฎี การใช้ประโยชน์จากความคิดใหม่ ในลักษณะการสร้างสิ่งประดิษฐ์ ผลิตภัณฑ์ใหม่ รวมถึงสื่อวัสดุ อุปกรณ์ ทรัพย์สินใหม่ๆ โดยมีความหมายสามนัยยะ ดังนี้คือ 1) เป็นสิ่งใหม่ที่ไม่เคยมีผู้ใดเคยทำมาก่อน หรือ 2) เป็นสิ่งใหม่ที่เคยทำมาแล้วในอดีตแต่นำมาใช้ใหม่ หรือ 3) เป็นการนำนวัตกรรมเดิมที่มีอยู่แล้วมาพัฒนาดัดแปลงให้ดีขึ้นแล้วนำมาใช้ใหม่

นวัตกรรมการบริหาร เป็นแนวคิด วิธี และรูปแบบใหม่ๆ ในการจัดการองค์กร การดำเนินงาน และการให้บริการ อันเป็นผลมาจากการสร้าง พัฒนาเพิ่มพูน ต่อยอด หรือประยุกต์ใช้องค์ความรู้และแนวปฏิบัติต่างๆ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาประสิทธิภาพประสิทธิผลและคุณภาพของการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐ สำหรับนวัตกรรมการบริหารภาครัฐมีขอบเขตอยู่ภายใต้กรอบบทบาทและหน้าที่ของรัฐบาล ได้แก่ 1) นวัตกรรมเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ (Strategy/Business Concepts Innovation) 2) นวัตกรรมด้านสินค้าและบริการ (Service and product Innovation) 3) นวัตกรรมการให้บริการ/การส่งมอบงาน (Delivery Innovation) 4) นวัตกรรมด้านกระบวนการ และการบริหารองค์กร (Process and Organization Administration Innovation) 5) นวัตกรรมด้านการปฏิสัมพันธ์เชิงกระบวนการ (Process Interaction Innovation)

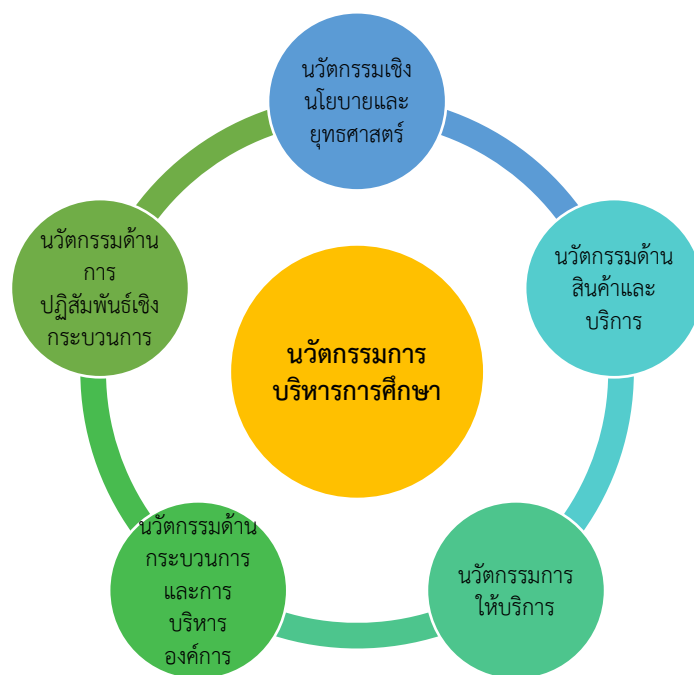
นวัตกรรมการบริหารการศึกษา เป็นกระบวนการสร้างสรรค์ทางแนวคิด กระบวนการทำงาน หรือรูปแบบใหม่ๆ ในการบริหารจัดการโรงเรียนอันมาจากการสร้าง พัฒนา ต่อยอด หรือประยุกต์องค์ความรู้ที่อาจจะมาจากสาขาแขนงวิชาอื่นๆ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและคุณภาพในการบริหาร ประกอบด้วย 1) นวัตกรรมเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ ที่มุ่งเน้นการปรับปรุงนโยบายและยุทธศาสตร์ผ่านแนวคิดและการวางแผนที่สร้างสรรค์ 2) นวัตกรรมด้านสินค้าและบริการ ในที่นี้มุ่งพัฒนาสินค้า (ผู้รับบริการคือนักเรียน) และบริการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการส่งมอบภาครัฐ 3) นวัตกรรมการให้บริการ/การส่งมอบงาน มุ่งปรับปรุงวิธีการและเส้นทางการให้บริการ 4) นวัตกรรมด้านกระบวนการและการบริหารองค์กร มุ่งพัฒนาประสิทธิภาพและโครงสร้างองค์กรภายใน 5) นวัตกรรมด้านการปฏิสัมพันธ์เชิงกระบวนการ มุ่งปรับปรุงการมีส่วนร่วมและการสื่อสารภายในกระบวนการภาครัฐ

แนวคิดการสร้างสรรค์นวัตกรรมการบริหารการศึกษา ประกอบด้วย 1) สนองความต้องการจำเป็นของประเทศที่เปลี่ยนแปลงให้มีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น 2) ไม่ให้ค่าใช้จ่ายบานปลาย และเพิ่มประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีข้อจำกัดด้านงบประมาณ 3) ปรับปรุงการดำเนินงานและผลลัพธ์การบริการภาครัฐ รวมทั้งพิจารณานโยบายเดิมให้มีความก้าวหน้า 4) ใช้ศักยภาพของเทคโนโลยีสารสนเทศ สอดคล้องกับแนวคิดนวัตกรรม TRIZ เป็นแนวคิดใหม่สำหรับการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและกระบวนการ Sig Sigma โดยการคิดนอกรอบ ซึ่งมีหลักการ ดังนี้ 1) ผลลัพธ์อุดมคติ (Idealized Final Result) 2) น้อยแต่มาก (Less is More) 3) วิธีแก้ปัญหาที่มีอยู่แล้วแต่อยู่ในสาขาอื่น (Solutions already exist in fields remote from your own) 4) การค้นหาและการวิเคราะห์ความแตกต่าง (Search out and resolve the fundamental) 5) เส้นทางวิวัฒนาการ (Lines of Evolution)

กระบวนการจัดการนวัตกรรมการบริหารการศึกษา เป็นกระบวนการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ ออกแบบและวางแผนดำเนินการที่ให้ความสำคัญกับการมองความสำเร็จของนวัตกรรม ภายใต้การพิจารณา

ความเป็นไปได้ในการจัดสรรทรัพยากรและปัจจัยที่ส่งผลในสถานศึกษา มีความคล้ายคลึงกับวงจรคุณภาพการบริหารงานเชิงระบบ (PDCA) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การวางแผนการจัดการนวัตกรรมทางการบริหาร (Planning) 2) การดำเนินงานตามแผนการจัดการนวัตกรรม (Doing) 3) การตรวจสอบและประเมินนวัตกรรมทางการบริหาร (Checking) 4) การปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพนวัตกรรมทางการบริหาร (Action)

เทคนิคการใช้นวัตกรรมในการบริหารจัดการโรงเรียนตาม วPA นั้น สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้วางหลักการบริหารจัดการโรงเรียนตาม วPA เป็นเทคนิคการใช้นวัตกรรมในการบริหารจัดการโรงเรียน มีองค์ประกอบ 9 ด้าน ดังนี้ 1) การขับเคลื่อนด้านการบริหารโรงเรียน คือ ผู้อำนวยการ มีปัจจัยหลักจำนวน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ผู้นำ ชุมชน บรรยาการการเรียนรู้ เทคโนโลยี เป้าหมาย 2) การขับเคลื่อนด้านการสอน คือ ผู้อำนวยการ มีปัจจัยหลัก จำนวน 3 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักสูตรและการประเมิน รูปแบบและการปฏิบัติการสอน การพัฒนาวิชาชีพ 3) การขับเคลื่อนด้านการเรียนรู้ คือ นักเรียน มีปัจจัยหลักได้แก่นักเรียนได้มีส่วนร่วมและสามารถลงมือทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง โดยสรุปผลการศึกษาค้นคว้านวัตกรรมการบริหารการศึกษา ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 นวัตกรรมการบริหารการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กนกพร แสนสุข. (2561). นวัตกรรมการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดความมีชื่อเสียงขององค์กรที่มีผลต่อการระดมทรัพยากรทางการศึกษา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กิริติ ยศยิ่งยง. (2552). องค์กรแห่งนวัตกรรม แนวคิด และกระบวนการ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิตติมา วรรณศรี. (2563). นวัตกรรมสู่การพัฒนาสถานศึกษา. พิษณุโลก: รัตนสุวรรณการพิมพ์.

- จิระประภา อัครบวร. (2552). การบริหารความเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.
- จิราภา ประพันธ์พัฒน์. (2560). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี. ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุสิตบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ชนะ กสิการ. (2550). เทคโนโลยีการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ ภัทรพร สุทธิรัตน์. (2567). การพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้. พิมพ์ครั้งที่ 2. พิษณุโลก: โรงพิมพ์รัตนสุพรรณการพิมพ์.
- ฐานันท์ สีเกลียว. (2564). การสร้างสรรค์นวัตกรรมการศึกษา: กระบวนการคิดสู่นวัตกรรม. มหาสารคาม: อภิชาติการพิมพ์.
- นวลชล สมบูรณ์สิน. (2564). รูปแบบการจัดการนวัตกรรมทางการบริหารในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุสิตบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- เนตรพัฒนา ยาวีราช. (2567). การพัฒนาองค์การและการจัดการนวัตกรรม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ทริปเพิล กรุ๊ป.
- พัชรพร อยู่เย็น, อภิญญา ภูมิโอบตา และศิริระ ศรีโยธิน. (2560). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นนวัตกรรม: กรณีศึกษาผลิตภัณฑ์ PUNN. เอกสารในการประชุมวิชาการระดับชาติ ด้านการบริหารกิจการสาธารณะ ครั้งที่ 4 “การบริหารกิจการกิจการสาธารณะภายใต้ประเทศไทย 4.00. แหล่งที่มา <https://www.conference.kku.ac.th/colaimg/files/articles/b9e07-o-76-.pdf>. สืบค้นเมื่อ 25 กุมภาพันธ์ 2568.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2563). การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2555). พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน.
- วาสนา กิรติจำเริญ. (2567). นวัตกรรมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 learning Innovation 21st Century. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์, พัทธพงศ์ วัฒนสินธุ์, อัจฉรา จันทร์ฉาย และประกอบ คุปรัตน์. (2553). นวัตกรรม: ความหมาย ประเภท และความสำคัญต่อการเป็นผู้ประกอบการ. คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 33(128), 49-65.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2567). เทคนิคการใช้วัตกรรมการองค์ประกอบ 9 ด้านในการบริหารจัดการโรงเรียนตาม วPA. แหล่งที่มา <https://starfishlabz.com/blog/1519>. สืบค้นเมื่อ 24 มีนาคม 2568.
- สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ. (2549). พลวัตนวัตกรรม. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ. (2549). สู่ยอดนวัตกรรมไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ. (2550). รายงานผลการสำรวจขีดความสามารถด้านนวัตกรรมของประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.

- สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ. (2550). สูดยอนนวัตกรรมไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ. (2553). การจัดการนวัตกรรมสำหรับผู้บริหาร ฉบับปรับปรุงใหม่. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ. (2562). Innovation for the Future นวัตกรรมเพื่ออนาคต. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา. (2549). แนวทางการดำเนินโครงการหนึ่งโรงเรียนหนึ่งนวัตกรรม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2555). แนวคิดเชิงนวัตกรรมสำหรับการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 14(2), 117-128.
- สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2565). การบริหารสถานศึกษาเพื่อสร้างนวัตกรรมรุ่นใหม่. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุชาติ ไตรภพสกุล และชาคริต พิษณุางกูร. (2567). การจัดการนวัตกรรม. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสาวลักษณ์ ณ พัทลุง. (2556). นวัตกรรมการบริหารงานภาครัฐ. แหล่งที่มา <https://mgronline.com/daily/detail/9560000067711>. สืบค้นเมื่อ 24 มีนาคม 2568.
- Boumphrey, S. and Brehmer, Z. (2015). Megatrend Analysis. Putting the Consumer at the Heart of Bushiness. Report.
- Damanpour, F. (1987). The adoption of Technological, Administrative, and Ancillary Innovations: Impact of Organizational Factors. *Journal of Management*, 13, 675-688. <https://doi.org/10.1177/014920638701300408>
- Drucker, P.F. (1985). The Discipline of Innovation. *Harvard Business Review*, 80(8), 95.
- Drucker, P.F. (1993). *Post-Capitalist Society*. NY: Butterworth Heineman.
- Drucker, P.F. (1994). *Innovation and Entrepreneurship: Practice and Principles*. London: Heineman.
- DTI. (2004). *Succeeding Through Innovation. Creating Competitive Advantage Through Innovation: A Guide for Small and Medium Sized Businesses*. Department of Trade and Industry. London.
- Evan, W.M. (1966). Organizational Lag. *Human Organization*, 25, 51-53. <https://doi.org/10.17730/humo.25.1.v7354t3822136580>
- Herkema, S. (2003). A Complex Adaptive Perspective on Learning within Innovation Projects. *The Learning Organization*, 10(6), 340-346.
- Hipple, J. (2004). TRIZ: A New approach to Inventive Problem Solving. In: October.
- Lemon, M. and Sahota, P. S. (2003). Organizational Culture as a Knowledge Repository for Increased Innovation Capacity. *Technovation*.
- Perez-Bustamante, G. (1999). Knowledge Management in Agile Innovative Organizations. *Journal of Knowledge Management*, 3(1), 6-17.

- Rogers. E.M. (1995). Diffusion of Innovation. 4th ed. NY: The Free Press.
- Schilling, M.A. (2008). Strategic Management of Technological Innovation. 2nd Ed. NY: McGraw-Hill Education.
- Smits, R. (2002). Innovation studies in the 21th century: Questions from a user's Perspective. Technological Forecasting & Social Change, 69, 861-883.
- Utterback, J.M. and Abernathy, W. (1975). A Dynamic Model of Process and Product Innovation. Omega, 3(6), 639-656.

การประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาในการเรียนการสอน
ด้วยแพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21
APPLICATION OF BUDDHIST TEACHINGS IN ONLINE TEACHING PLATFORM TO
DEVELOP LEARNERS IN THE 21ST CENTURY

ฉัตรชัย ธารพล Chatchai Tanpon

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author Email: Chatchai.tanpon@hotmail.com

Article Received: March 11, 2025. Revised: April 29, 2025. Accepted: April 30, 2025.

บทคัดย่อ

บทความเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอการประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาในการเรียนการสอนด้วยแพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากแพลตฟอร์มออนไลน์เป็นเครื่องมือสำคัญของการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ช่วยพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนในยุคดิจิทัล ส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ผู้เรียนสามารถแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความรู้ และทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ แพลตฟอร์มยังเปิดโอกาสให้เข้าถึงแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย เรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา และปรับการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคล ผู้สอนสามารถจัดการเรียนการสอน มอบหมายงาน และติดตามความก้าวหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ การประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาในการเรียนการสอนด้วยแพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะหลักพรหมวิหาร 4 ประกอบด้วย เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ได้แก่ การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่อบอุ่นเอื้อเพื่อ สร้างชุมชนออนไลน์ที่ให้อำนาจและช่วยเหลือกัน (เมตตา) การใช้แพลตฟอร์มแบ่งปันข้อมูลและสนับสนุนการแก้ไขปัญหาสังคม (กรุณา) ส่งเสริมการชื่นชมและให้กำลังใจเมื่อผู้อื่นสำเร็จ (มุทิตา) และการใช้แพลตฟอร์มในการอภิปรายอย่างมีวิจารณญาณและเป็นกลาง (อุเบกขา) จะช่วยสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้ออาทรและเป็นกัลยาณมิตร ส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านการเชื่อมโยงเนื้อหาชีวิตจริง และปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม และเตรียมความพร้อมสำหรับโลกของการทำงานในอนาคต

คำสำคัญ: หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา, แพลตฟอร์มออนไลน์, ศตวรรษที่ 21

Abstract

This article aimed to present the application of Buddhist teachings in online teaching platform to develop learners in the 21st century. This is because online platforms are important tools for education in the 21st century that help in developing essential skills for learners in the digital age, promote participatory learning, enable learners to express their opinions, exchange knowledge, and collaborate effectively. In addition, platforms provide access to a variety of resources, allow learning anywhere, anytime, and personalize learning. Teachers can effectively manage teaching, assign tasks, and monitor progress. Application of Buddhist teachings in online teaching platform to develop learners in the 21st century,

especially the four principles of Brahmavihāra; Mettā, Karuṇā, Muditā, Upekkhā, included creating a warm and supportive learning environment, creating an online community to encourage and helping each other (Mettā), using platforms to share information and support solving social problems (Karuṇā), promoting appreciation and encouragement when others succeed (Muditā), and using platforms for critical and impartial discussion (Upekkhā). These would help to create a caring and friendly learning environment, promote learning through connecting content to real life, and instill morality and ethics, and prepare for the future world of work.

Keywords: Buddhist Teaching Principles, Platform Online, The 21st Century

บทนำ

ในยุคที่โลกเชื่อมโยงกันอย่างไร้พรมแดน การเปลี่ยนแปลงทางวิทยาการ เทคโนโลยีสารสนเทศ และเศรษฐกิจโลกได้เร่งให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาอย่างเร่งด่วน การแข่งขันในเวทีโลกไม่ได้วัดกันที่ทรัพยากรธรรมชาติอีกต่อไป แต่เป็นการวัดกันที่ อำนาจทางความรู้และศักยภาพของสังคมแห่งการเรียนรู้ การเปลี่ยนแปลงของโลก ทำให้คนรุ่นใหม่ต้องเผชิญกับความท้าทายที่ซับซ้อนและหลากหลาย ทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 จึงไม่ใช่แค่ความรู้ในตำรา แต่รวมถึงความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การปรับตัว การสื่อสาร และการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาจึงเป็นวาระแห่งชาติที่ทุกประเทศให้ความสำคัญ การสร้างพลเมืองที่มีทักษะในการแสวงหาความรู้ มีวิจรรณญาณที่เฉียบคม และมีคุณธรรม จริยธรรม จึงเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน การเตรียมคนรุ่นใหม่ให้พร้อมรับมือกับความเปลี่ยนแปลงจึงเป็นภารกิจสำคัญที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เพื่อสร้างสังคมที่สงบสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดี

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ได้กำหนดทิศทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศไทย โดยมุ่งเน้นการเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและปรับตัวได้ (มิ่งสรรพ ขาวสะอาด, 2565; Lindblom Charles E.V., 1986) การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในปัจจุบัน จึงให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในทุกมิติ ทั้งด้านเทคโนโลยีและสังคม โดยส่งเสริมการเรียนรู้ที่สามารถปรับตัวตามสถานการณ์ และพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการทำงานในอนาคต เช่น การคิดวิเคราะห์ การทำงานร่วมกัน และการแก้ปัญหาในชีวิตจริง (สุรัตน์ จันทโซ และคณะ, 2566) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพจะเป็นหัวใจสำคัญในการเสริมสร้างทักษะและความสามารถของผู้เรียน เพื่อให้พร้อมรับมือกับความท้าทายในอนาคต การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในกิจกรรมการเรียนรู้เป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้การเรียนรู้มีความหลากหลายและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (ชัชฎาภรณ์ แหวนเงิน และคณะ, 2566) แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในระดับนานาชาติ ตัวอย่างเช่น สหรัฐอเมริกาได้นำกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative Learning) และการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning) มาใช้เพื่อเพิ่มความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ความรู้ในชีวิตจริง การเรียนรู้ในลักษณะนี้ช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริงได้ แทนที่จะเป็นการท่องจำเนื้อหาเพียงอย่างเดียว และในประเทศฟินแลนด์ การศึกษาได้มุ่งเน้นการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง โดยเน้นการทำกิจกรรมที่สามารถนำไป

ประยุกต์ใช้ได้จริง ทำให้การเรียนรู้มีความหมายและน่าสนใจสำหรับผู้เรียน (Sahlberg, 2011; Kolb, 1984) และยังส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดวิจารณ์ญาณ และสามารถนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริงได้อีกด้วย จึงกล่าวได้ว่า การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนาการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามความสนใจและความสามารถของตนเอง โดยไม่จำกัดอยู่แค่ในห้องเรียน การเรียนรู้ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์และแอปพลิเคชันต่างๆ ช่วยให้การเรียนรู้สนุกและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การนำเทคโนโลยีเหล่านี้มาใช้ จะช่วยให้การศึกษาของไทยเติบโตและแข่งขันในระดับสากลได้

การพัฒนาการศึกษาในปัจจุบัน ไม่เพียงแต่นำความรู้ แต่ยังต้องเตรียมทักษะที่จำเป็นให้กับผู้เรียน เพื่อให้สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและเติบโตในศตวรรษที่ 21 การส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและเน้นการใช้เทคโนโลยี จะช่วยให้การศึกษาของไทยเติบโตอย่างมั่นคงในอนาคต การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นสำหรับการใช้ชีวิตและการทำงานในยุคดิจิทัล (Partnership for 21st Century Skills, 2015) ทักษะเหล่านี้รวมถึงทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การสื่อสาร การทำงานร่วมกัน และทักษะดิจิทัล การเรียนรู้ด้วยแพลตฟอร์มออนไลน์เป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการพัฒนาทักษะเหล่านี้ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย เรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา และมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นเรียนในรูปแบบใหม่ การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ในชั้นเรียนมีเทคนิคหลากหลายที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน การใช้เครื่องมือสร้างสรรค์เนื้อหา เช่น Canva, YouTube ช่วยให้ผู้เรียนนำเสนอผลงานในรูปแบบที่น่าสนใจ การใช้แอปพลิเคชันเพื่อการเรียนรู้แบบเกม เช่น Kahoot!, Quizizz ช่วยกระตุ้นความสนใจและส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และการใช้เครื่องมือสำหรับการทำงานร่วมกัน เช่น Google Docs, Microsoft Teams ช่วยส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะอย่างยิ่ง หลักพรหมวิหาร 4 หมายถึง พรหมหรือธรรมเครื่องเป็นอยู่ของพรหมหรือผู้ใหญ่ที่เสมือนร่มโพธิ์ร่มไทร โดยต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายอย่างแท้จริง (เกรียงไกร จันทะแจ่ม, 2559) สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการสอนแพลตฟอร์มออนไลน์ จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ แสดงความคิดเห็นระหว่างเพื่อนร่วมชั้น ทำให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหายิ่งขึ้น ครูผู้สอนจะมีบทบาทในการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดแนวความคิดในการตั้งคำถามและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียน ทำให้เกิดความสนใจในการเรียน สอดคล้องกับการวิจัยของธนภฤต รัชตะศิริกุล และคณะ (2565) ที่พบว่า การจัดกระบวนการเรียนการสอนโดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือหลักพรหมวิหาร 4 เข้ามาช่วยเติมเต็มกระบวนการเรียนรู้ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น เช่น ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะมนุษยสัมพันธ์ ดังนี้ เมตตา เกิดความรักใคร่สามัคคีกัน มีจิตไม่ตรีต่อกัน และแบ่งปันความรู้กันทั่วหน้า กรุณา มีกระบวนการคิดช่วยให้ผู้อื่นเกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน การทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อนช่วยเพื่อน มุทิตา ความยินดีต่อผู้อื่นเมื่อได้รับรางวัล แสดงความรักต่อกัน และมีความเจริญงอกงามยิ่งขึ้นไป และอุเบกขา ความวางใจเป็นกลาง พิจารณาเห็นด้วยปัญญา ชี้แนะแนวทางให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ รู้หน้าที่ของตน โดยกระบวนการเรียนรู้ตามหลักธรรมพรหมวิหาร 4 จึงส่งผลต่อกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนทำให้เกิดความสนใจในการเรียน และการทำกิจกรรมในห้องเรียน

บทความนี้จะนำเสนอการประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาในการเรียนการสอนด้วยแพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับแพลตฟอร์มการเรียนรู้ การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ออนไลน์ที่มีประสิทธิภาพ การออกแบบเครื่องมือและแอปพลิเคชันออนไลน์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนบนแพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัล และการประยุกต์ใช้

หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาในการเรียนการสอนด้วยแพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งบทความนี้จะช่วยสร้างองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา โดยเน้นการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา การใช้เทคโนโลยีในการช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยรวม อีกทั้งยังเป็นการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนสำหรับโลกของการทำงานในยุคดิจิทัล ซึ่งจะส่งผลดีต่อการพัฒนาการศึกษาไทยในระยะยาว

แนวคิดเกี่ยวกับแพลตฟอร์มการเรียนรู้

แพลตฟอร์มการเรียนรู้ เป็นการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง หรือเรียกว่า แพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัล (Digital Learning Platform) เป็นการส่งเสริมให้คนแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากสื่อดิจิทัล และสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) คนในยุคดิจิทัลจึงสามารถมีการสร้างสรรค์และพัฒนา นวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อตอบสนองความต้องการในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยตนเอง ตามความถนัด ผ่านการสร้างแพลตฟอร์มการเรียนรู้จากสื่อสังคมออนไลน์ที่เปิดให้ใช้แบบไม่คิดค่าบริการ โดยการ ลงทะเบียนระบุตัวตนเพื่อใช้งาน เช่น Website, Fan page Facebook, Line Open Chat, LINE official Account, Google Sites, Instagram, Twitter, YouTube เป็นต้น แพลตฟอร์มการเรียนรู้ ดิจิทัลจึง กลายเป็นเทรนด์การเรียนรู้ของคนในยุคดิจิทัลที่เราสามารถเป็นได้ทั้งผู้เรียนและผู้ถ่ายทอด ความรู้ และ เกิดเป็นข้อมูลจำนวนมากจาก (Big Data) ที่สามารถวิเคราะห์ และประมวลออกมาเป็น ความรู้ใหม่ และ เผยแพร่ความรู้ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ต่อยอดไปอย่างไม่สิ้นสุด รุ่งหทัย บุญพรม ได้อธิบายว่า การเปลี่ยนแปลง ของระบบการเรียนรู้เป็นรูปแบบที่ตอบโจทย์ของคนในยุคดิจิทัลที่มีพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดเวลา เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถและทักษะต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน ทักษะชีวิต และการทำงาน ทั้งนี้ การตอบสนองความต้องการและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่างๆ จะขึ้นอยู่กับความสามารถและ วัตถุประสงค์ในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของแต่ละบุคคล เช่น การสร้างองค์ความรู้ การเข้าถึงความรู้ และการ แลกเปลี่ยนความรู้ ซึ่งในปัจจุบันได้มีเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือช่วยเรียนรู้ที่เรียกว่า แพลตฟอร์มการเรียนรู้ ดิจิทัล (Digital Learning Platform) แพลตฟอร์มการเรียนรู้ จึงกลายเป็นที่ที่ผู้สอนและผู้เรียนสามารถ แลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนที่สร้างมูลค่าให้แก่ผู้สอนและผู้เรียน ดังนั้น แพลตฟอร์ม การศึกษาที่สามารถขับเคลื่อนการศึกษาของประเทศไทยได้นั้น ควรเป็นแพลตฟอร์มที่สร้างการเข้าถึงองค์ ความรู้และนวัตกรรมที่ช่วยให้ผู้สอนและผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กันได้สะดวกรวดเร็วขึ้นบนโลกออนไลน์ (Christensen, C.M., 1997)

แพลตฟอร์มการเรียนรู้เป็นกระบวนการและเทคโนโลยีที่ออกแบบเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพ ทางการเรียนการสอนแพลตฟอร์มเป็นหลัก การใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนเพื่อสนับสนุนและ จัดสร้างสิ่งแวดล้อมบรรยากาศทางการเรียน แพลตฟอร์มสนับสนุนในการสร้างและจำลองสภาพแวดล้อมการ เรียนการสอนแนวดิจิทัลในระยะแรกๆ คือ ระบบบริหารจัดการเรียนรู้ (Learning Management System – LMS) วิวัฒนาการเปลี่ยนแปลงแพลตฟอร์มครั้งสำคัญต่อมา คือมุ่งไปสู่การให้บริการที่ตอบสนองเป้าหมายใน การเรียนรู้ของผู้เรียน โดยสนับสนุนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีพื้นที่ส่วนตน สามารถเลือกที่จะติดตั้งแอปพลิเคชัน (Application) เพื่อตอบสนองความต้องการในการเรียนรู้เฉพาะของตน (ใจทิพย์ ณ สงขลา, 2561) แพลตฟอร์มแต่ละประเภทมีคุณสมบัติที่แตกต่างไปตามเป้าหมายการเรียนรู้ โดยแพลตฟอร์มการเรียนรู้ ในที่นี้ ครอบคลุมเทคโนโลยีระบบบริหารจัดการเรียนที่รวบรวม แอปพลิเคชันที่ทำหน้าที่แตกต่างกัน อาจอยู่ใน

รูปแบบของระบบการบริหารการเรียนรู้ (Learning/Course Management System) สิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ส่วนตัว (Personal Learning Environment) เครือข่ายการเรียนรู้ส่วนตัว (Personal Learning Network) หรือ เครือข่ายการเรียนรู้แบบเปิด (Open Learning Networks) แพลตฟอร์มการเรียนรู้ทำหน้าที่ในการสนับสนุนกิจกรรมหลักอยู่ 4 ประการ คือ 1) การจัดเก็บรวบรวม ได้แก่ แหล่งเรียนรู้จากเว็บ บทความ ภาพ ข้อมูล ความคิด 2) การสร้าง ได้แก่ วิจัย กระดาษและสร้างความคิด ใช้ระบุค้นหา แสดงออก เขียน สะท้อน ความคิด สังเคราะห์ 3) ความร่วมมือ ได้แก่ การเชื่อมโยง โครงการร่วม การสังเคราะห์ การทบทวน และ 4) การสื่อสาร ได้แก่ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความคิด สารสนเทศ การวิพากษ์ การชี้แจง คำถาม การแก้ปัญหา

คุณสมบัติของแพลตฟอร์มการเรียนรู้ (Learning Platform Characteristics) คุณสมบัติของแพลตฟอร์มการเรียนรู้ที่ดีควรตอบสนองความต้องการของผู้เรียนที่แตกต่างกัน โดยเน้นไปที่การเรียนรู้ที่เป็นส่วนตัวและมีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. การเรียนรู้ที่เป็นเฉพาะบุคคล (Personalized Learning) จากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัลสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองเฉพาะบุคคล และก้าวข้ามไปที่การเรียนรู้ที่ผู้เรียนจัดกระทำเองตามความสนใจ จึงเป็นระบบที่รวบรวมเชื่อมโยงบริการที่ให้กับสถาบันหรือกับรายบุคคล โดยเป็นการให้ความช่วยเหลือผู้เรียนทั้งที่เป็นแบบทางการและไม่เป็นทางการ ทั้งเรื่องเรียนและกิจกรรมสนทนากัน มีลักษณะเป็นสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ส่วนตัว

2. เครือข่ายการเรียนรู้ส่วนบุคคล (Personal Learning Network) เป็นเครือข่ายการเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการซึ่งประกอบด้วยกลุ่มคนที่ผู้เรียนมีความสัมพันธ์ในเชิงความรู้เชิงวิชาการ ผู้เรียนจะเชื่อมโยงเครือข่ายด้วยตนเองตามความสนใจที่เฉพาะเจาะจง เครือข่ายการเรียนรู้นี้มีที่มาจากสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ส่วนบุคคลที่ผู้เรียนใช้พื้นที่การเรียนรู้ส่วนตัวตนสร้างจุดรวมให้เกิดเป็นเครือข่ายส่วนบุคคล จึงเป็นเสมือนผลจากการลงทุนทางสังคมด้วยการเชื่อมโยงที่เกิดจากการสร้างสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ส่วนบุคคล

3. แพลตฟอร์มเพื่อการเรียนรู้เป็นลักษณะสิ่งแวดล้อมที่มีคุณภาพสูง ผู้เรียนไม่เบื่อหน่ายมีผู้สอนทำหน้าที่เป็นโค้ช ให้ผลป้อนกลับแก่ผู้เรียนเป็นการประเมินเพื่อการเรียนรู้ ไม่ใช่การประเมินเพื่อการตัดสินใจ ผู้เรียนจะตั้งเป้าหมายการเรียนรู้ของตนเอง ผู้สอนช่วยตรวจสอบความก้าวหน้า ให้คำปรึกษา ผู้สอนช่วยนักเรียนให้เห็นเข้าใจวัตถุประสงค์อย่างลึกซึ้ง เพื่อให้ผู้เรียนดึงศักยภาพในการเรียนเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างสูงสุด

สรุปได้ว่า แพลตฟอร์มการเรียนรู้ เป็นเครื่องมือสำคัญในการปฏิรูปกระบวนการทัศน์การศึกษา โดยส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านสื่อออนไลน์ ผู้เรียนสามารถมีบทบาททั้งในฐานะผู้รับและผู้สร้างองค์ความรู้ ก่อให้เกิดปริมาณข้อมูลมหาศาล (Big Data) ที่สามารถนำไปวิเคราะห์ และสังเคราะห์เพื่อสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง ตอบสนองความต้องการการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยอำนวยความสะดวกในการเข้าถึง การสร้าง และการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ แพลตฟอร์มการเรียนรู้จะมีลักษณะเฉพาะที่ตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของผู้เรียน เน้นการเรียนรู้แบบเฉพาะบุคคล การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ส่วนบุคคล และการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนอย่างเต็มที่

การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ออนไลน์ที่มีประสิทธิภาพ

การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ออนไลน์ให้เกิดประสิทธิภาพได้นั้น คือ การสร้างผู้เรียนให้เป็น Lifelong Learner คือเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งเป็นเป้าหมายปลายทางของการศึกษาที่สำคัญที่สุด สิ่งที่จะสร้างผู้เรียนให้เป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ เพื่อก่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ช่วยให้ผู้เรียนพร้อมรับมือโลกแห่งการเปลี่ยนแปลง สามารถทำได้โดยเริ่มจากการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ การเปิดใจไม่ยึดติดกับสิ่งที่เคยเรียนรู้มาก่อน และการหามุมมอง หรือองค์ความรู้ใหม่ๆ จากสิ่งที่เคยเรียนรู้มาก่อนแล้ว การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้โดยนำแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพจะต้องอาศัยองค์ประกอบต่างๆ ดังนี้ (อาทิตยา ไสยพร, 2565)

1. ผู้เรียน ผู้เรียนต้องค้นหาแนวทางการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเอง โดยมีครูเป็นผู้ช่วยเหลือผู้เรียนได้ โดยการทำแบบประเมินตนเอง ระบุความต้องการการเรียนรู้ และช่วยเหลือในการสรรหาทรัพยากรการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น วิทยากรในการให้คำแนะนำ อุปกรณ์ช่วยเหลือผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติ สุดท้ายคือการประเมินและวัดผลการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยอาจให้ผู้เรียนเป็นผู้ประเมินตนเองผ่านความช่วยเหลือของครูก็ได้

2. เนื้อหาการเรียนรู้ การเรียนรู้เนื้อหาสำคัญจำเป็นที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้ในโรงเรียน แต่หากจะสร้างผู้เรียนให้เป็น Lifelong Learner ได้คือการเรียนรู้นอกห้องเรียนตามความสนใจ และไม่จำกัดรูปแบบการเรียนรู้ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากสื่อวิดีโอ บทความ หรือพอดคาสต์ โดยให้ผู้เรียนระบุเป้าหมายสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ให้ชัดเจน

3. เทคโนโลยี ในที่นี้หมายถึงแพลตฟอร์มในการเรียนรู้รูปแบบต่างๆ เช่น ระบบสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ (Learning Experience Platform; LXP) คือ การสร้างการเรียนรู้เฉพาะบุคคล ผ่านระบบ Cloud ที่สนับสนุนให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะของตนนอกเหนือไปจากการเรียนในวิชาบังคับ ซึ่งแพลตฟอร์มนี้จะอนุญาตให้ผู้เรียนจัดการเนื้อหาและสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ และยังมีช่องทางการให้คำแนะนำส่วนตัวด้วย ผู้เรียนสามารถกำหนดและติดตามเนื้อหาได้เอง

4. ข้อมูล ข้อมูลมีความสำคัญต่อการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ข้อมูลที่สำคัญคือข้อมูลความต้องการในการเรียนรู้ของผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็นต้องการเรียนรู้เรื่องใด เนื้อหาอะไร ทัศนคติในการเรียนรู้แพลตฟอร์มไหน หรือผู้สอนอาจวิเคราะห์จากพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนบนแพลตฟอร์มที่สร้างขึ้น เช่น จำนวนครั้งการเข้าใช้ระบบ จำนวนหัวข้อที่เลือกศึกษา เมื่อผู้สอนมีข้อมูลเหล่านี้จะช่วยให้เห็นภาพกว้างและภาพเชิงลึกของการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคนที่ชัดเจน นำมาสู่การพัฒนาและออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน

5. การกำกับดูแล การร่วมกันปรับปรุงองค์ประกอบต่างๆ ของสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ โดยผู้สอนและผู้เรียนต้องให้ผลป้อนกลับ (Feedback) เกี่ยวกับประเด็นต่างๆ สม่ำเสมอ ทั้งเรื่อง คน เนื้อหา เทคโนโลยี และใน 4 ประเด็นข้างต้น เช่น ผู้เรียนมีปัญหาในเรื่องขาดอุปกรณ์ในการเรียนรู้ ยังไม่มีเนื้อหาการเรียนรู้ที่สนใจ เทคโนโลยีมีปัญหาในการเลือกแพลตฟอร์มในการเรียนรู้ นอกห้องเรียนมากมายให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ มีทั้งแบบมีค่าใช้จ่ายและใช้ได้ฟรี คอร์สระยะสั้นและคอร์สระยะยาว ผู้สอนสามารถให้คำแนะนำในการเลือกแพลตฟอร์มที่เหมาะสมให้กับผู้เรียน และกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนวิเคราะห์ออกมาแล้วยังไม่บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ผู้สอนสามารถให้ความช่วยเหลือ แก้ไข และปรับปรุงตามความเหมาะสม

นอกจากนี้ ส่วนสำคัญคือ ผู้สอนจะต้องเป็น Lifelong Learner ด้วย คือเป็นคนที่มีพรหมและรักที่จะเรียนรู้ เมื่อผู้สอนเข้าใจองค์ประกอบของการเป็น Lifelong Learner รู้จักการกำกับกับการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ผู้สอนจะสามารถสร้างและออกแบบสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีให้แก่ผู้เรียนจนสามารถเป็น ผู้รักการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้

สรุปได้ว่า การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ออนไลน์ที่มีประสิทธิภาพมุ่งเน้นการบ่มเพาะผู้เรียนให้เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learner) ผ่านการเรียนรู้สิ่งใหม่ เปิดรับมุมมองที่หลากหลาย และแสวงหาองค์ความรู้ที่ทันสมัย องค์ประกอบสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้แก่ ผู้เรียนที่สามารถค้นหาแนวทางการเรียนรู้ที่เหมาะสม เนื้อหาที่ตอบสนองความสนใจและไม่จำกัดรูปแบบ เทคโนโลยีที่สนับสนุนการเรียนรู้เฉพาะบุคคล ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์และปรับปรุงการเรียนรู้ และการกำกับดูแลผ่านการให้ผลป้อนกลับอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ ผู้สอนต้องเป็นแบบอย่างในการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรักการเรียนรู้ได้อย่างยั่งยืน

การออกแบบเครื่องมือและแอปพลิเคชันออนไลน์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้

การออกแบบเครื่องมือและแอปพลิเคชันออนไลน์ในชั้นเรียน คือการเปิดพื้นที่ให้ผู้เรียนได้ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนรู้ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนทุกระดับ ทุกรายวิชา มี แนวทางดังนี้

1. ออกแบบสถานการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการทำงานร่วมกัน (Collaborative working) ตอบสนองความต้องการและความสนใจของผู้เรียน และอาจนำไปสู่การสร้างสรรค์ชิ้นงานหรือนวัตกรรมที่ผู้เรียนสนใจ
2. ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีความหลากหลายในลักษณะของการเรียนรู้ส่วนบุคคล (Personalized learning) ที่ผู้เรียนสามารถออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับธรรมชาติของตนเองได้จะทำให้ผู้เรียนมีทางเลือกในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างหลากหลาย แต่ยังคงเชื่อมโยงกับ Collaborative working
3. เตรียมความพร้อมด้านทรัพยากรการเรียนรู้อุปกรณ์การเรียนรู้แหล่งการเรียนรู้ โดยเฉพาะแหล่งการเรียนรู้ออนไลน์ที่ผู้สอนต้องเตรียมไว้ล่วงหน้า ไม่ปล่อยให้ผู้เรียนสืบค้นเองแบบไม่มีทิศทาง
4. จัดระบบหรือขั้นตอนการเรียนรู้ให้ชัดเจนว่ากิจกรรมลำดับแรกคืออะไร ผู้เรียนใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอะไร กิจกรรมลำดับถัดไปคืออะไร ผู้เรียนใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอะไรหรือกิจกรรมใดไม่ต้องใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนติดตามหรือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นขั้นเป็นตอน

การจัดการเรียนรู้แบบ Digital Learning มุ่งเน้นให้ผู้เรียนประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลต่างๆ เป็นเครื่องมือสนับสนุนการเรียนรู้โดยไม่มีข้อกำหนดตายตัวว่าจะต้องใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอะไร และไม่มีข้อกำหนดว่าจะต้องใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในทุกกิจกรรมการเรียนรู้แต่จะต้องใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของการจัดการเรียนรู้ เช่น ธรรมชาติของผู้เรียน เนื้อหาสาระ ทรัพยากรที่มีอยู่จริง เป็นต้น ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบ Digital Learning มีแนวทางดังต่อไปนี้

1. สร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของผู้เรียน แนะนำให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญและคุณค่าที่แท้จริงของการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ ไม่ใช่เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน
2. เปิดพื้นที่ให้ผู้เรียนมีอิสระในการเลือกใช้เทคโนโลยีดิจิทัลตามความคิดของผู้เรียนเองก่อน หากผู้เรียนใช้เทคโนโลยีดิจิทัลไม่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์จึงชี้แนะให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้หลักการเลือกใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่เหมาะสม และตอบสนองวัตถุประสงค์
3. กระตุ้นให้ผู้เรียนแสวงหาเครื่องมือดิจิทัลใหม่ๆ ที่ตอบสนองความต้องการในการใช้งานได้ดีกว่าเครื่องมือดิจิทัลแบบเดิมๆ และผู้สอนควรชี้แนะให้ผู้เรียนเห็นว่าเครื่องมือดิจิทัลมีความหลากหลาย ควรเลือกใช้ให้ตอบสนองวัตถุประสงค์

4. ให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ดิจิทัลในการทำงานเพื่อเป็นการเปิดโลกทัศน์ของการเรียนรู้แบบดิจิทัลของผู้เรียนให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น

5. เสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมในการใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ดิจิทัลเชิงบูรณาการ หมายความว่า ผู้สอนควรสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการใช้งานดิจิทัลเข้าไปในกระบวนการเรียนรู้ หรือการปฏิบัติ กิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยเน้นให้ผู้เรียนตระหนักในคุณธรรมจริยธรรม ความ ซื่อสัตย์ การให้เกียรติ บุคคลอื่นการไม่ละเมิดลิขสิทธิ์ หรือทรัพย์สินทางปัญญาของบุคคลอื่นสิ่งเหล่านี้ เป็นพื้นฐานที่สำคัญของ Digital Learning

สอดคล้องกับแนวคิดของ วิณัฐ สุกุลหอม (2565) ที่กล่าวว่า แพลตฟอร์ม หรือแอปพลิเคชันมีหน้าที่ช่วยกระทำการบางอย่างได้ตามความต้องการของผู้ใช้ มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพหากผู้สอน ประสงค์จะนำมาประยุกต์ใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ในด้านการออกแบบและวางแผนการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ การเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้และ สนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน พร้อมทั้งสามารถให้ข้อมูล ป้อนกลับอย่างสร้างสรรค์ ผู้สอนสามารถเลือกแพลตฟอร์มอย่างใดอย่างหนึ่งมาใช้ หรือสามารถเลือกนำมา ประยุกต์ใช้รวมกันก็ได้ ขึ้นอยู่กับความสะดวกและพร้อมใช้งานของผู้สอนและผู้เรียน และความพร้อมของ สถานศึกษาที่ผู้สอนสังกัด

สรุปได้ว่า เครื่องมือและแอปพลิเคชันออนไลน์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ต้องบูรณา การเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเหมาะสม สร้างสถานการณ์เรียนรู้ที่ส่งเสริมการทำงานร่วมกันและการเรียนรู้ส่วนบุคคล ผู้สอนต้องเตรียมทรัพยากรและกำหนดขั้นตอนการเรียนรู้ที่ชัดเจน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้เทคโนโลยี ดิจิทัลเป็นเครื่องมือสนับสนุนการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสร้างแรงจูงใจ และให้ผู้เรียนมีโอกาส เลือกใช้เทคโนโลยีตามความเหมาะสม และส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียน รวมถึงการเสริมสร้าง คุณธรรมจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างมีความรับผิดชอบและ สร้างสรรค์

การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนบนแพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัล

ในศตวรรษที่ 21 การประเมินผู้เรียนต้องสร้างความสมดุลในการประเมิน มีความครอบคลุม รอบ ด้าน และตามสภาพจริง มีความเชื่อมโยงกับการจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่มีความหลากหลายและตอบสนอง ความต้องการของผู้เรียนมากยิ่งขึ้น ดังนั้นการศึกษาแนวคิดที่สำคัญของการประเมินผลการเรียนรู้แนวใหม่ซึ่ง เป็นทั้งเป้าหมายและลักษณะสำคัญของกระบวนการประเมิน จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อผู้สอนเพื่อนำไปใช้ เป็นแนวทางในการออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนต่อไป (จตุภูมิ เขตจัตุรัส, 2560) การ วัดและประเมินผลการเรียนของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้ให้ความสำคัญถึงการประเมินว่าเป็นส่วนสำคัญของการ ศึกษา การประเมินผลเป็นองค์ประกอบสำคัญของกระบวนการศึกษา ซึ่งเป็นประเด็นที่ผู้พัฒนาหลักสูตร นักการศึกษา และครูผู้สอนให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เข้าใจและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของ ผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ การประเมินผลสามารถดำเนินการได้หลากหลายรูปแบบ ทั้งการประเมินระยะสั้น และระยะยาว โดยอาจดำเนินการระหว่างหรือหลังสิ้นสุดกระบวนการเรียนรู้ การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง เนื่องจากเป็นแนวทางที่ส่งเสริมการพัฒนาของ ผู้เรียนและปรับปรุงกลยุทธ์การสอนของครูผู้สอนได้อย่างตรงจุด นอกจากนี้ การประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ ยังช่วยให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษา โดยเน้นความถูกต้อง ความยุติธรรม และการนำนวัตกรรมมา

ประยุกต์ใช้ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการประเมินที่สะท้อนความสามารถที่แท้จริง และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Thuong Thi Kim Nguyen และ Huyen Minh Phan, 2020)

การประเมินผลการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จะมีจุดเน้น ดังนี้ (สำนักงานบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2558)

1. การสร้างความสมดุลในการประเมินผลเชิงคุณภาพ หมายถึง การผสมผสานวิธีการประเมินที่หลากหลาย เช่น การสังเกตพฤติกรรม, การสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ผลงาน และการใช้รูบริก (Rubric) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและรอบด้าน สิ่งสำคัญคือการให้ความสำคัญกับการให้ข้อเสนอแนะ (Feedback) ที่มีคุณภาพ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจจุดแข็งและจุดที่ต้องพัฒนาของตนเอง จุดเด่นของการประเมินผลเชิงคุณภาพจะทำให้เกิดความเข้าใจในเชิงลึกเกี่ยวกับความสามารถและพัฒนาการของผู้เรียน ซึ่งแตกต่างจากการประเมินเชิงปริมาณที่เน้นตัวเลขและคะแนน

2. การเน้นการนำประโยชน์ของผลสะท้อนจากการปฏิบัติของผู้เรียนมาปรับปรุงแก้ไขงาน หมายถึง การให้โอกาสผู้เรียนได้ทบทวนและปรับปรุงผลงานของตนเอง โดยใช้ข้อเสนอแนะจากครูผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้น กระบวนการนี้ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Active Learning) และพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-regulated Learning) เป็นกระบวนการที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

3. การใช้เทคโนโลยีเพื่อยกระดับการทดสอบวัดและประเมินผลให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพและความแม่นยำของการประเมินผล การใช้แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ (Online Learning Platforms) แอปพลิเคชันประเมินผล และเครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analytics) ช่วยให้ครูผู้สอนสามารถติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียนได้อย่างใกล้ชิดและให้ข้อมูลป้อนกลับได้ทันที นอกจากนี้ เทคโนโลยียังช่วยให้การประเมินผลมีความหลากหลายและน่าสนใจมากขึ้น เช่น การใช้แบบทดสอบออนไลน์ การจำลองสถานการณ์ (Simulation) และการสร้างผลงานดิจิทัล (Digital Portfolio)

4. การสร้างและพัฒนาระบบแฟ้มสะสมงานของนักเรียนให้เป็นมาตรฐานและมีคุณภาพ หมายถึง การกำหนดเกณฑ์และแนวทางการประเมินที่ชัดเจน การให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนในการเลือกและนำเสนอผลงาน และการใช้เทคโนโลยีในการจัดเก็บและนำเสนอแฟ้มสะสมงาน แฟ้มสะสมงาน (Portfolio) จึงเป็นเครื่องมือการประเมินผลเชิงคุณภาพที่ช่วยให้ผู้เรียนได้แสดงพัฒนาการและความสามารถของตนเองอย่างเป็นระบบ การพัฒนาระบบแฟ้มสะสมงานเป็นดิจิทัล จะช่วยให้ง่ายต่อการเข้าถึง และเป็นการส่งเสริมการสะท้อนตนเองของผู้เรียนได้อีกด้วย

การประเมินผลการเรียนรู้บนแพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัลนั้นเป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้สอนควรเลือกใช้วิธีการประเมินที่เหมาะสมกับลักษณะของเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการประเมินผลที่เป็นประโยชน์และสามารถนำไปพัฒนาตนเองได้ การประเมินการเรียนรู้ในลักษณะ Digital Learning ใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ดิจิทัลมาสนับสนุนการวัดและประเมินเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนบนพื้นฐานแนวคิดการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ (assessment for learning) ใช้การประเมินเป็นสิ่งที่กระตุ้นศักยภาพของผู้เรียน (assessment for improvement) ไม่ใช่ประเมินเพื่อตัดสินผู้เรียน (assessment for judgment) เครื่องมือและอุปกรณ์ดิจิทัลสนับสนุนการประเมินการเรียนรู้มีความหลากหลาย เช่น การประเมินผลงานผู้เรียนผ่านอีเมลล์ส่วนตัว การประเมินผลงานกลุ่มผ่าน Software ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนหรือ แม้แต่การให้ข้อเสนอแนะผ่าน Application ต่างๆ จะช่วยให้ผู้เรียนทราบผลการ

ประเมินอย่างรวดเร็ว อาจเป็นแบบ Real time feedback ก็สามารถทำได้ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกรอบการประเมินของผู้สอนที่สอดคล้องกับบริบททางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ จุดเน้นประการหนึ่งของการประเมินในลักษณะ Digital Learning คือ การทำให้ผู้เรียนทราบผลการประเมินและข้อมูลย้อนกลับอย่างรวดเร็ว ซึ่งทำให้ผู้เรียนมีจิตใจจดจ่ออยู่กับการเรียนรู้ของตนเอง อีกทั้งเป็นการกระตุ้นแรงจูงใจภายในในการเรียนรู้อีกด้วย

สรุปได้ว่า การเรียนรู้แบบ Digital Learning พัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลต่างๆ เพื่อการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ผู้สอนออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีสถานการณ์ให้ผู้เรียนใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนรู้และปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ อีกทั้งทำ หน้าที่โค้ช ให้คำชี้แนะ ให้ผู้เรียนใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด บูรณาการ คุณธรรมจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในกิจกรรมการเรียนรู้

การประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาในการเรียนการสอนด้วยแพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะพรหมวิหาร 4 ปรากฏในพระไตรปิฎกหลายสูตร เช่น โทณพราหมณสูตร มหาโควินทสูตร มหาสุทฺธสนสูตร มฆเทวสูตร ตัวอย่าง มหาโควินทสูตร กล่าวว่า “พระพุทธเจ้าผู้สวดยพระชาติเป็นมหาโควินท พราหมณ์โพธิสัตว์สอนการเจริญพรหมวิหารแก่เหล่าสาวกซึ่งเป็นหนทางแห่งผู้เป็นผู้อยู่ร่วมกับพระพรหมในพรหมโลก” (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539; ที.ม. 10/328/257) และทรงแสดงการเจริญพรหมวิหาร ดังนี้ “มีเมตตาจิตแผ่ไปตลอดทิศที่ 1 ทิศที่ 2 ทิศที่ 3 ทิศที่ 4 ทิศเบื้องบน ทิศเบื้องล่าง ทิศเฉียง แผ่ไปตลอดโลกทั่วทุกหมู่เหล่าในที่ทุกสถาน ด้วยเมตตาจิตอันไพบูรณ์ หาประมาณมิได้ ไม่มีขอบเขต ไม่มีเวร ไม่มีความเบียดเบียนอยู่” (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539; ที.ม. 10/327/256) เป็นการแผ่จิตประกอบด้วยองค์ธรรมพรหมวิหารให้สัตว์ทั้งหลายแต่ไม่เกิดความขัดเจนของวิธีปฏิบัติทำให้นำไปปฏิบัติตามได้ยากทำให้ไม่เกิดผลตามอานิสงส์ของพรหมวิหาร 4 ในปัจจุบัน หลักพรหมวิหาร 4 ถือเป็นหลักธรรมคำสอนที่สำคัญสำหรับการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของทุกคน ทุกอาชีพ รวมถึงครูและบุคลากรทางการศึกษา พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต, 2559) ได้กล่าวว่าพรหมวิหารอันเป็น “ธรรมเครื่องอยู่อย่างประเสริฐ ธรรมประจำใจอันประเสริฐ หลักความประพฤติที่ประเสริฐ บริสุทธิ ธรรมที่ต้องมีไว้เป็นหัวใจและกำกับความประพฤติ จึงจะชื่อว่าดำเนินชีวิตหมดจด และปฏิบัติตนต่อมนุษยสัตว์ทั้งหลายโดยชอบ หลักธรรมประจำใจของผู้มีจิตใจ กว้างขวาง หลักธรรมที่นำไปใช้นำไปปฏิบัติให้สังคมเกิดความรัก ความสงบสุข ความเกื้อกูลกันความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน”

ดังนั้น การนำหลักพรหมวิหาร 4 เข้ากับการเรียนการสอนถือเป็นแนวทางที่ส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เป็นการประยุกต์ใช้หลักเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา จะช่วยสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้ออาทรและเป็นกัลยาณมิตร ส่งเสริมการเรียนรู้ ผ่านการเชื่อมโยงเนื้อหาบทเรียนกับชีวิตจริง และปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมโดยใช้แพลตฟอร์มออนไลน์เป็นเครื่องมือในการสร้างชุมชนการเรียนรู้ การให้ความช่วยเหลือ แบ่งปันข้อมูล การชื่นชมยินดี และการวางใจเป็นกลาง ส่งเสริมการพัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์ ควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะทางวิชาการ ส่งเสริมการสะท้อนตนเองและการเรียนรู้ด้วยตนเอง ให้ผู้เรียนเติบโตทั้งทางปัญญาและจิตใจ เตรียมพร้อมสำหรับชีวิตในยุคดิจิทัลอย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับการวิจัยของธนภุต รัชตะศิริกุล และคณะ (2565) ที่พบว่า กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาผู้เรียนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 ทำให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการเรียน มีวิธีการค้นหา

คำตอบด้วยตนเอง ลงมือปฏิบัติและค้นคว้าด้วยตนเอง รวมถึงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน จึงทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ที่สูงขึ้น

การประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาในการเรียนการสอนด้วยแพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 มีแนวทาง ดังนี้

1. เมตตา (ความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข) คือ การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นมิตรและให้กำลังใจ ใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ในการสร้างชุมชนการเรียนรู้ ส่งเสริมการให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนซึ่งกันและกัน มีแนวทางการประยุกต์ใช้ คือ การใช้กลุ่มสนทนาออนไลน์เพื่อให้กำลังใจและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงบวก สร้างพื้นที่สำหรับนักเรียนในการแบ่งปันเรื่องราวหรือผลงานที่สร้างแรงบันดาลใจ จัดกิจกรรมออนไลน์ที่ส่งเสริมการทำงานร่วมกันและสร้างความสัมพันธ์ที่ดี

2. กรุณา (ความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์) คือ การสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับปัญหาของผู้อื่น และใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ในการแบ่งปันข้อมูล ส่งเสริมการทำงานเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นและแก้ไขปัญหาสังคม มีแนวทางการประยุกต์ใช้ คือ ใช้แพลตฟอร์มในการสร้างพื้นที่สำหรับผู้เรียนในการนำเสนอโครงการที่มุ่งแก้ไขปัญหในชั้นเรียน แบ่งปันข้อมูลความรู้ จัดกิจกรรมกระดานออนไลน์เพื่อรวบรวมความรู้ แหล่งเรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้แบ่งปันความรู้ซึ่งกันและกัน

3. มุทิตา (ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี) คือ การส่งเสริมการชื่นชมและให้กำลังใจเมื่อผู้อื่นประสบความสำเร็จ ใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ในการแสดงความยินดีและให้รางวัลแก่ผู้เรียนที่ทำผลงานได้ดี มีแนวทางการประยุกต์ใช้ คือ ใช้แพลตฟอร์มในการประกาศผลงานหรือความสำเร็จของนักเรียน สร้างพื้นที่สำหรับนักเรียนในการแบ่งปันความสำเร็จและให้กำลังใจซึ่งกันและกัน จัดกิจกรรมออนไลน์ยินดีต่อความสำเร็จของกลุ่มหรือบุคคล

4. อุเบกขา (การวางใจเป็นกลาง) คือ ส่งเสริมการตัดสินใจอย่างเป็นกลางและยุติธรรม สร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับอคติและความลำเอียง โดยใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ในการอภิปรายประเด็นทางสังคมอย่างมีวิจารณญาณ มีแนวทางการประยุกต์ใช้ คือ ใช้แพลตฟอร์มในการประเมินผลการเรียนของผู้เรียนด้วยความเป็นกลาง เปิดกว้างทางความคิด ไม่มีอคติ นำเสนอข้อมูลที่หลากหลาย จัดกิจกรรมส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล สร้างพื้นที่สำหรับผู้เรียนในการสะท้อนความคิดและทบทวนอคติของตนเอง

สรุปได้ว่า การประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาในการเรียนการสอนด้วยแพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะหลักพรหมวิหาร 4 จะช่วยสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่อบอุ่นเอื้อเพื่อ สร้างชุมชนออนไลน์ที่ให้กำลังใจและช่วยเหลือกัน (เมตตา) ใช้แพลตฟอร์มแบ่งปันข้อมูลและสนับสนุนการแก้ไขปัญหาสังคม (กรุณา) ส่งเสริมการชื่นชมและให้กำลังใจเมื่อผู้อื่นสำเร็จ (มุทิตา) และใช้แพลตฟอร์มในการอภิปรายอย่างมีวิจารณญาณและเป็นกลาง (อุเบกขา)

บทสรุป

การศึกษาปัจจุบันมุ่งพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 จึงเน้นการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา สื่อสาร ทำงานร่วมกัน และทักษะดิจิทัล โดยใช้แพลตฟอร์มออนไลน์เป็นเครื่องมือสำคัญในการเข้าถึงข้อมูลและสร้างปฏิสัมพันธ์ การใช้เทคนิคหลากหลาย เช่น เครื่องมือสร้างสรรค์เนื้อหา แอปพลิเคชันเกม และเครื่องมือทำงานร่วมกันช่วยส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและพัฒนาทักษะที่จำเป็น การเรียนรู้ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย เรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา และมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นเรียนในรูปแบบ

ใหม่ การนำหลักพรหมวิหาร 4 ประกอบด้วย เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา บูรณาการเข้ากับการเรียนการสอนถือเป็นแนวทางที่ส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 จะช่วยสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้ออาหารและเป็นกัลยาณมิตร ส่งเสริมการเรียนรู้ ผ่านการเชื่อมโยงเนื้อหา กับชีวิตจริง และปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม มีแนวทางการประยุกต์ใช้ คือ 1) เมตตา สร้างชุมชนออนไลน์ที่ให้อารมณ์ดี 2) กรุณา ใช้แพลตฟอร์มแบ่งปันความรู้และแก้ปัญหา 3) มุทิตา ชื่นชมความสำเร็จและให้กำลังใจ 4) อุเบกขา ประเมินอย่างเป็นกลาง และส่งเสริมการคิดอย่างมีเหตุผล การประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาในการเรียนการสอนด้วยแพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 จะช่วยให้ผู้เรียนเติบโตทั้งทางปัญญาและจิตใจ เตรียมพร้อมสำหรับชีวิตในยุคดิจิทัลอย่างมีคุณภาพ สรุปดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาในการเรียนการสอนด้วยแพลตฟอร์มออนไลน์ เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงไกร จันทะแจ่ม. (2559). การจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา ในโรงเรียนสัตยาไส จังหวัดลพบุรี. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- จตุภูมิ เขตจัตุรัส. (2560). วิธีการและเครื่องมือประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน. ขอนแก่น: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ใจทิพย์ ณ สงขลา. (2561). การออกแบบการเรียนรู้แนวจิตวิถี. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ธนภุต รัชตะศิริกุล และคณะ. (2565). ผลการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 สำหรับนิสิตชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ. วารสาร มจร ปรัชญาปริทรรศน์, 5(2), 33-47.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). (2559). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 34. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รุ่งหทัย บุญพรหม. (2563). Digital Learning Platform: เทรนด์การเรียนรู้ในยุคดิจิทัล. วารสารปัญญาพัฒนา, 39(1), 84-89.
- วิณัฐ สกุลหอม. (2565). การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ด้วยแอปพลิเคชันตระกูล Google และ Microsoft. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 24(3), 357-369.
- สำนักงานบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย. (2558). แนวทางการจัดทำทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถนะทางวิชาชีพ. แหล่งที่มา <https://secondary.obec.go.th/newweb/wpcontent/uploads/2017/12/E-CEN21book.pdf> สืบค้นเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2568.
- อาทิตยา ไสยพร. (2565). สร้างระบบนิเวศการเรียนรู้...สู่การพัฒนาผู้เรียนเป็น Lifelong Learner. แหล่งที่มา <https://www.educathai.com/knowledge/articles/586> สืบค้นเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2568.
- Christensen, C.M. (1997). The Innovator's Dilemma: When New Technologies Cause Great Firms to Fail. Harvard Business School Press: Boston, MA.
- Thuong Thi Kim Nguyen. and Huyen Minh Phan. (2020). Authentic assessment: a real life approach to writing skill development. International Journal of Applied Research in Social Sciences, 2(1), 20-30.

วารสารการบริหารการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์
Journal of Educational Administration and Human Social Sciences (JEAHS)

ISSN: 3027-719 (Online)

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

หลักเกณฑ์ในการลงตีพิมพ์ต้นฉบับ

1. ต้นฉบับที่ผู้เขียนส่งมาเพื่อการพิจารณาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดวารสารหนึ่งมาก่อน
2. ต้นฉบับที่ผู้เขียนส่งมาเพื่อการพิจารณาต้องไม่อยู่ระหว่างเสนอขอตีพิมพ์ ในวารสารอื่น
3. เนื้อหาในต้นฉบับควรเกิดจากการสังเคราะห์ความคิดขึ้น โดยผู้เขียนเองไม่ได้ลอกเลียนหรือดัดทอนมาจากผลงานวิจัยของผู้อื่น หรือจากบทความอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือปราศจากการอ้างอิงที่เหมาะสม
4. ผู้เขียนต้องเขียนต้นฉบับตามรูปแบบของต้นฉบับตามข้อกำหนดในระเบียบการส่งต้นฉบับ
5. ผู้เขียนได้แก้ไขความถูกต้องของเรื่องที่ส่งมาตีพิมพ์ ตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review)
6. หลังจากผู้เขียนได้แก้ไขเรื่องแล้ว กองบรรณาธิการได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง จากนั้นจึงจะทำการออกหนังสือตอบรับบทความ

ระเบียบการส่งต้นฉบับบทความวิชาการและบทความวิจัย

กองบรรณาธิการได้กำหนดระเบียบการส่งต้นฉบับไว้ให้ผู้เขียนยึดเป็นแนวทางในการส่งต้นฉบับสำหรับการตีพิมพ์วารสาร และกองบรรณาธิการสามารถตรวจสอบต้นฉบับก่อนการตีพิมพ์ เพื่อให้วารสารมีคุณภาพสามารถนำไปใช้อ้างอิงได้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การเตรียมต้นฉบับ มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ขนาดของต้นฉบับ พิมพ์หน้าเดียวบนกระดาษสันขนาดเอ 4 โดยเว้นระยะห่างระหว่างขอบกระดาษด้านบนและซ้ายมือ 2.5 เซนติเมตร ด้านล่างและขวามือ 2.5 เซนติเมตร

1.2 รูปแบบอักษรและการจัดวางตำแหน่ง ใช้รูปแบบอักษร TH SarabunPSK พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด โดยใช้ขนาด ชนิดของตัวอักษร รวมทั้งการจัดวางตำแหน่งดังนี้

- 1) ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย) ขนาด 18 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ
- 2) ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ) ขนาด 18 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ
- 3) ชื่อผู้เขียน (ภาษาไทย-ภาษาอังกฤษ ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา) ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ
- 4) สังกัดหน่วยงานสังกัดของผู้เขียน (ภาษาไทย-ภาษาอังกฤษ ขนาด 14 ชนิดตัวธรรมดา) ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ ใต้ชื่อผู้เขียน
- 5) ชื่อผู้เขียนร่วม (ถ้ามี) (ภาษาไทย – ภาษาอังกฤษ ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา) ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ
- 6) สังกัดหน่วยงานสังกัดของผู้เขียนร่วม (ภาษาไทย- ภาษาอังกฤษ ขนาด 14 ชนิดตัวธรรมดา) ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ ใต้ชื่อผู้เขียนร่วม
- 7) E-mail อีเมลของผู้เขียนที่ใช้ในการติดต่อได้จริง ขนาด 14 ชนิดตัวธรรมดา และเบอร์โทรติดต่อ ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ
- 8) หัวข้อของบทความย่อไทย/อังกฤษ ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ
- 9) เนื้อหาบทความย่อไทย/อังกฤษ ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา ไม่ควรเกิน 400-700 คำต่อบทความย่อ

- 10) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3-5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 11) หัวข้อเรื่อง ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย
- 12) หัวข้อย่อย ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา ระบุหมายเลขหน้าหัวข้อย่อยโดยเรียงตามลำดับหมายเลขตำแหน่งเว้น 1 Tab จากขอบกระดาษด้านซ้าย

13) เนื้อหา ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ และพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน

1.3 จำนวนหน้าต้นฉบับ ควรมีความยาวไม่ต่ำกว่า 10 หน้าแต่ไม่เกิน 25 หน้า (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง)

1.4 จำนวนเอกสารอ้างอิง ควรมีอย่างน้อย 5-10 เรื่อง

2. การเรียงลำดับเนื้อหาต้นฉบับ

2.1 บทควมวิจัย

- 1) **ชื่อเรื่อง** ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน
- 2) **ชื่อผู้เขียนและผู้ร่วมเขียน** เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ หากเป็นนักศึกษา ให้ระบุสาขาวิชา คณะ และมหาวิทยาลัยที่ทำการศึกษทั้งภาษาไทยและอังกฤษ และหากเป็นอาจารย์ ให้ระบุสังกัด/คณะ และมหาวิทยาลัยที่ทำการสอน ทั้งภาษาไทยและอังกฤษ
- 3) **ที่อยู่** ระบุชื่อหน่วยงาน หรือสถาบันทั้งภาษาไทยและอังกฤษ E-mail และเบอร์โทรศัพท์ ของผู้เขียน
- 4) **บทคัดย่อ / Abstract** เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เขียนสรุปสาระสำคัญของเรื่องอ่านและเข้าใจง่าย ความยาวไม่ควรเกิน 300-700 คำ โดยให้นำบทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อน บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract) ซึ่งแปลจากบทคัดย่อภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษต้องมีเนื้อหาตรงกัน ใช้อักษรตัวตรงจะใช้ตัวเอนเฉพาะศัพท์วิทยาศาสตร์ และมีองค์ประกอบของบทคัดย่อให้ครบทั้งวัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย และคำสำคัญ ทั้งภาษาไทยและอังกฤษ
- 5) **บทนำ (Introduction)** เป็นส่วนของเนื้อหาที่บอกความเป็นมา และเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย และควรอ้างอิงงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง
- 6) **วัตถุประสงค์การวิจัย (Objectives of this research)** ให้ชี้แจงถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา โดยระบุเป็นข้อ
- 7) **วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)** ควรอธิบายวิธีดำเนินการวิจัยประกอบด้วย ขั้นตอนการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ตัวแปรการวิจัย (ถ้ามี) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างและการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูล
- 8) **สรุปผลการวิจัย (Research Result)** เป็นการเสนอสิ่งที่ได้จากการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย สรุปผลการวิจัยด้วยตารางและภาพประกอบการอธิบาย ทั้งนี้ถ้าแสดงด้วยตาราง ควรเป็นตารางแบบไม่มีเส้นขอบตารางด้านซ้ายและขวา สำหรับรูปภาพประกอบควรเป็นรูปภาพที่ชัดเจน และมีคำบรรยายใต้รูปภาพที่จำเป็นอาจใช้ภาพสีได้
- 9) **อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)** ควรมีการอภิปรายผลการวิจัยว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ หรือไม่เพียงใด (ถ้ามี) และควรอ้างทฤษฎีหรือเปรียบเทียบการทดลองของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องประกอบ เพื่อให้ผู้อ่านเห็นด้วยตามหลักการ หรือคัดค้านทฤษฎีที่มีอยู่เดิม รวมทั้งแสดงให้เห็นถึงการนำไปใช้ประโยชน์
- 10) **องค์ความรู้การวิจัย (Research Body of Knowledge)** อธิบายองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย ควรสังเคราะห์ออกมาเป็นภาพ/โมเดล พร้อมคำอธิบายภาพ/โมเดลให้สามารถเข้าใจได้โดยสมบูรณ์
- 11) **ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestion)** เป็นการให้ข้อเสนอแนะที่ได้จากกระบวนการทำการวิจัย ประกอบด้วย 1) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และ 2) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

12) เอกสารอ้างอิง (References) เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA Style (American Psychological Association Style) ให้เริ่มต้นด้วยเอกสารอ้างอิงภาษาไทยก่อนแล้วตามด้วยเอกสารภาษาต่างประเทศ หากผู้เขียนมีมากกว่า 5 คน ให้ใส่ชื่อ 5 คนแรกแล้วตามด้วย และคณะหรือ et al.

2.2. บทความวิชาการ

1) **ชื่อเรื่อง** ควรสั้น และกะทัดรัด ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

2) **ชื่อผู้เขียนและผู้ร่วมเขียน** เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ หากเป็นนักศึกษา ให้ระบุสาขาวิชา คณะ และมหาวิทยาลัยที่ทำการศึกษ ทั้งภาษาไทยและอังกฤษ และหากเป็นอาจารย์ ให้ระบุสังกัด/คณะ และมหาวิทยาลัยที่ทำการสอน ทั้งภาษาไทยและอังกฤษ

3) **สังกัด** ระบุชื่อหน่วยงาน หรือสถาบัน ทั้งภาษาไทยและอังกฤษ E-mail และเบอร์โทรศัพท์ของผู้เขียน

4) **บทคัดย่อ / Abstract** เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เขียนสรุปสาระสำคัญของเรื่องอ่านและเข้าใจง่าย ความยาวไม่ควรเกิน 250-300 คำ หรือ 14 บรรทัด โดยให้นำบทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อน บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract) ซึ่งแปลจากบทคัดย่อภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษต้องมีเนื้อหาตรงกัน ใช้อักษรตัวตรง

5) **บทนำ (Introduction)** เป็นส่วนของเนื้อหาที่บอกความเป็นมา ปัญหาการวิจัย เหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย และควรอ้างอิงงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง

6) **เนื้อหา (Material)** ผู้เขียนอาจแบ่งหัวข้อย่อยในประเด็นเนื้อหานี้ได้ตามประเด็นที่ผู้เขียนต้องการจะทำการนำเสนอในบทความ โดยเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำการค้นคว้า

7) **บทสรุป (Summary)** เป็นการสรุปผลได้จากการศึกษาว่าได้พบประเด็นอะไรที่สำคัญ รวมทั้งองค์ความรู้จากการศึกษา ที่ผู้เขียนต้องการสรุปผล รวมถึงเสนอแนะองค์ความรู้จากการวิจัยเพื่อที่จะนำผลการศึกษาไปพัฒนาและเป็นประโยชน์ทางการศึกษา และสรุปเป็นภาพผลการศึกษา

8) **เอกสารอ้างอิง (References)** เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA Style (American Psychological Association Style) ให้เริ่มต้นด้วยเอกสารอ้างอิงภาษาไทยก่อนแล้วตามด้วยเอกสารภาษาต่างประเทศ หากผู้เขียนมีมากกว่า 5 คน ให้ใส่ชื่อ 5 คนแรกแล้วตามด้วย และคณะหรือ et al.

2.3 การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อนามสกุลของผู้เขียน ปีที่ตีพิมพ์ และหมายเลขหน้า (ถ้ามี) กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง เอกสารอ้างอิงที่ใช้อ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

1) พระไตรปิฎก/อรรถกถา :

ผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อพระไตรปิฎกอรรถกถา. สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.
ตัวอย่าง.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

2) หนังสือ :

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ. พิมพ์ครั้งที่. เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.
ตัวอย่าง.

พระครูโสภาสนทนทิตต์ (ศักดิ์ โอภาโส) และพระมหาญาณวัณฺณ ฐิตวฑฺฒโน (บุตตาวงษ์). (2562). แนวคิด
ทางการศึกษาสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตโต). พิมพ์ครั้งที่ 2. อ่างทอง: วรศิลป์การพิมพ์
89.

3) สารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/รายงานการวิจัย:

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่องสารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/รายงานการวิจัย. ชื่อ
ระดับสารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/รายงานวิจัย. ชื่อมหาวิทยาลัย หรือแหล่งให้ทุนการวิจัย.
ตัวอย่าง.

พระครูปลัดอิทธิพล ปธานโก (เพ่งผล). (2559). การศึกษาการจัดกิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียน
โรงเรียนสายไหม (ทัศนารมย์อนุสรณ์) เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร
มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระสุวรรณหมาพุทธานิบาล (ไธ้ สุภทโท). (2562). รูปแบบการจัดการเรียนรู้ศีล 5 สำหรับนักเรียน
ประถมศึกษา. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาญาณวัณฺณ ฐิตวฑฺฒโน. (2563). การพัฒนาระบบการบริหารงานวิชาการระดับบัณฑิตศึกษา คณะ
ครุศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. รายงานวิจัย. คณะครุศาสตร์: มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

4) บทความในวารสาร :

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่พิมพ์(ฉบับที่พิมพ์), เลขหน้าอ้างอิง.
ตัวอย่าง.

พระครูปลัดสุวรรณ์ สิริวฑฺฒโก (อุกฤษโซค) และศุภกัญญา ศรีคำไทย. (2562). การบริหารตนตามแนวพุทธธรรม
เพื่อบริหารองค์การทางการศึกษา. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 6(3), 266-277.

5) บทความในหนังสือ :

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ใน ชื่อบรรณาธิการ. ชื่อหนังสือ. พิมพ์ครั้งที่. (เลข
หน้า). เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์ หรือโรงพิมพ์.
ตัวอย่าง.

พระมหาสมจินต์ สมมาปญโญ. (2542). ทศนะเกี่ยวกับการศึกษาของพระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต) : วิเคราะห์
จากหนังสือ ทางสายกลางของการศึกษาไทย. ใน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ซีวีต

และผลงานของพระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต) และนันทาทศนะของนักวิชาการ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

6) สื่ออินเทอร์เน็ต :

ชื่อผู้เขียน/ผู้เผยแพร่. (ปีเผยแพร่). ชื่อเรื่อง. แหล่งที่มา (URL). สืบค้นเมื่อ (วันที่-เดือน-ปี).

ตัวอย่าง.

วัดญาณเวศกวัน. (2556). ประวัติพระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). แหล่งที่มา http://www.watnyanaves.net/th/web_page/biography สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน 2563.

7) หนังสือพิมพ์ออนไลน์ :

ผู้แต่ง. (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อหนังสือพิมพ์. แหล่งที่มา (URL). สืบค้นเมื่อ (วันที่-เดือน-ปี).

ตัวอย่าง.

เดลินิวส์. (27 ก.พ. 2562). เริ่มนำร่องการเรียนรู้สถิติสมาธิเป็นฐานภาคเรียนที่ 1-62. เดลินิวส์. แหล่งที่มา <https://www.dailynews.co.th/education/695610> สืบค้นเมื่อ 10 ก.ย. 2563.

8) ราชกิจจานุเบกษา :

ชื่อกฎหมาย. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง (ถ้ามี). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ตอนที่ หน้า (วันเดือนปี).

ตัวอย่าง.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (10 กันยายน 2563).

การอ้างอิงภาษาอังกฤษใช้เช่นเดียวกับภาษาไทย

4. การอ่านประเมินต้นฉบับ

ต้นฉบับจะได้รับการอ่านประเมิน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ในสาขาวิชานั้นๆ ประเมินบทความตามเกณฑ์และแบบฟอร์มที่กำหนดในลักษณะเป็น Double-Blind Peer Review คือ ปกปิดรายชื่อผู้เขียนบทความและผู้เกี่ยวข้อง และส่งผลการอ่านประเมินคืน ผู้เขียนให้เพิ่มเติม แก้ไข หรือพิมพ์ต้นฉบับใหม่แล้วแต่กรณี

บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ทุกบทความจะต้องผ่านการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญ 2 แบบ คือ แบบที่ 1 บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ทุกบทความจะต้องผ่านการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญอย่างน้อย 2 ท่าน ต่อ 1 บทความ แบบผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แต่งไม่ทราบชื่อกันและกัน (double-blind review) แบบที่ 2 บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ทุกบทความจะต้องผ่านการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญอย่างน้อย 3 ท่าน ต่อ 1 บทความ แบบผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แต่งไม่ทราบชื่อกันและกัน (double-blind review)

5. ลิขสิทธิ์

ต้นฉบับที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารการบริหารการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์ ถือเป็นกรรมสิทธิ์ของวารสารฯ ห้ามนำข้อความทั้งหมดหรือบางส่วนไปพิมพ์ซ้ำ เว้นเสียแต่ว่าจะได้รับอนุญาตจากวารสารฯ เป็นลายลักษณ์อักษร

6. ความรับผิดชอบ

บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์ในวารสารการบริหารการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์ จะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น รวมทั้งผู้เขียนจะต้องคำนึงถึงจริยธรรมการวิจัย ไม่ละเมิดหรือคัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง ซึ่งทางวารสารได้กำหนดความซ้ำของผลงานด้วยโปรแกรม CopyCat เว็บไซต์ Thaijo ในระดับ ไม่เกิน 25%

ในกรณีที่ บทความวิจัยมีกระบวนการวิจัยเกี่ยวข้องกับมนุษย์ ผู้นิพนธ์จะต้องส่งหลักฐานการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์มาประกอบการลงตีพิมพ์ด้วยจึงจะได้รับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสาร

ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารการบริหารการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์ รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสารการบริหารการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์ โดยรวมทั้งทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความในวารสารการบริหารการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์ ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการวารสารการบริหารการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์ และวารสารการบริหารการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์

จริยธรรมการตีพิมพ์ (Publication Ethics)

วารสารการบริหารการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์ (JEAHS: Journal of Educational Administration and Human Social Sciences) ได้กำหนดจริยธรรมการตีพิมพ์ ดังนี้

จริยธรรมของผู้เขียนบทความ

1. ผู้เขียนบทความจะต้องไม่ส่งต้นฉบับบทความซ้ำซ้อนกับวารสารอื่น
2. ผู้เขียนจะต้องคำนึงถึงจริยธรรมการวิจัยในการคัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง
3. ผู้เขียนจะต้องจัดทำต้นฉบับของบทความตามคำแนะนำสำหรับผู้เขียน
4. ผู้เขียนที่มีชื่อในบทความจะต้องเป็นผู้มีส่วนในการจัดทำบทความหรือมีส่วนร่วมในการวิจัย
5. ผู้เขียนจะต้องอ้างอิงผลงาน ภาพ หรือตาราง หากมีการนำมาใช้ในบทความของตนเอง โดยให้ระบุ “ที่มา” เพื่อป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์ (หากมีการฟ้องร้องจะเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียวทางวารสารจะไม่รับผิดชอบใดๆ ทั้งสิ้น)
6. ในบทความผู้เขียนจะต้องไม่รายงานข้อมูลที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ไม่ว่าจะเป็นการสร้างข้อมูลเท็จ หรือการปลอมแปลง บิดเบือน รวมไปถึงการตกแต่ง หรือ เลือกแสดงข้อมูลเฉพาะที่สอดคล้องกับข้อสรุป
7. ผู้เขียนจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการเอกสารอ้างอิง และควรอ้างอิงเอกสารเท่าที่จำเป็นอย่างเหมาะสม
8. ผู้เขียนจะต้องแก้ไขบทความตามผลประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิและกองบรรณาธิการให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด
9. ผู้เขียนจะต้องระบุชื่อแหล่งทุนที่ให้การสนับสนุนในการทำวิจัย (ถ้ามี) และจะต้องระบุผลประโยชน์ทับซ้อน (ถ้ามี)
10. ในกรณีที่ บทความวิจัยมีกระบวนการวิจัยเกี่ยวข้องกับมนุษย์ ผู้นิพนธ์จะต้องส่งหลักฐานการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์มาประกอบการลงตีพิมพ์ด้วยจึงจะได้รับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสาร

จริยธรรมของผู้ประเมินบทความ

1. หลังจากได้รับบทความจากกองบรรณาธิการวารสารและผู้ประเมินบทความ ตระหนักว่าตนเองอาจมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้นิพนธ์ที่ทำให้ไม่สามารถให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างอิสระได้ ผู้ประเมินบทความควรแจ้งให้กองบรรณาธิการวารสารทราบและปฏิเสธการประเมินบทความนั้นๆ
2. ผู้ประเมินบทความ ควรประเมินบทความในสาขาวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ โดยพิจารณาความสำคัญของเนื้อหาในบทความที่มีต่อสาขาวิชานั้นๆ คุณภาพของการวิเคราะห์ และความเข้มข้นของผลงานหรือระบุผลงานวิจัยที่สำคัญๆ และสอดคล้องกับบทความที่กำลังประเมิน แต่ผู้เขียนบทความไม่ได้อ้างถึง เข้าไปในการประเมินบทความด้วย ผู้ประเมินไม่ควรใช้ความคิดเห็นส่วนตัวที่ไม่มีข้อมูลรองรับมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินบทความ
3. เมื่อผู้ประเมินบทความพบว่า มีส่วนใดของบทความ ที่มีความเหมือนกัน หรือซ้ำซ้อนกับผลงานชิ้นอื่นๆ ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้กองบรรณาธิการทราบ

4. ผู้ประเมินบทความต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาแก่บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ

5. ผู้ประเมินบทความต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง

จริยธรรมของบรรณาธิการ

1. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาคุณภาพของบทความ เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารที่ตนรับผิดชอบ และต้องคัดเลือกรับบทความมาตีพิมพ์หลังจากผ่านกระบวนการประเมินบทความแล้ว โดยพิจารณาจากความชัดเจน และความสอดคล้องของเนื้อหา กับนโยบายของวารสารเป็นสำคัญ และจะต้องมีข้อมูลที่สะท้อนมุมมอง แนวคิดเชิงทฤษฎีที่ได้จากประสบการณ์ การสังเคราะห์เอกสาร หรืองานวิจัย มุ่งเน้นการนำเสนอแนวคิดทฤษฎีใหม่รวมถึงแบบจำลองเชิงแนวคิดที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันจะนำไปสู่การวิจัยในหัวข้อวิชาการที่สำคัญ

2. บรรณาธิการจะต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้เขียนและผู้ประเมินบทความแก่บุคคลอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ

3. บรรณาธิการจะต้องไม่ตีพิมพ์บทความที่เคยตีพิมพ์ที่อื่นมาแล้ว โดยต้องมีการตรวจสอบการคัดลอกผลงานผู้อื่นอย่างจริงจัง และใช้โปรแกรมที่เชื่อถือได้ เพื่อให้แน่ใจว่า บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารไม่มีการคัดลอกผลงานของผู้อื่น และหากตรวจพบการคัดลอกผลงานของผู้อื่นจะต้องหยุดกระบวนการประเมิน และติดต่อผู้เขียนบทความหลักทันที เพื่อขอคำชี้แจง เพื่อประกอบการตอบรับ หรือปฏิเสธ การตีพิมพ์บทความนั้นๆ

4. หากบรรณาธิการตรวจพบว่า บทความมีการลอกเลียนบทความอื่นโดยมิชอบ หรือมีการปลอมแปลงข้อมูล ซึ่งสมควรถูกถอดถอน แต่ผู้เขียนปฏิเสธที่จะถอนบทความ บรรณาธิการสามารถดำเนินการถอนบทความได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เขียนซึ่งถือเป็นสิทธิและความรับผิดชอบต่อบทความของบรรณาธิการ

5. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยที่มีระเบียบวิธีวิจัยที่ถูกต้อง และให้ผลที่น่าเชื่อถือ โดยนำผลของการวิจัยมาเป็นตัวชี้แนะว่า สมควรตีพิมพ์เผยแพร่หรือไม่

6. บรรณาธิการจะต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียนและผู้ประเมิน

7. บรรณาธิการต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง